

บัณฑิตวิทยาลัย
GRADUATE SCHOOL

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ISSN 2774-0420 (Print)

ISSN 2697-3855 (Online)

ปีที่ 23 ฉบับที่ 100 มกราคม – มีนาคม 2569

Volume 23 No.100 January - March 2026

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

วารสารราย 3 เดือน

ปีที่ 23 ฉบับที่ 100 มกราคม – มีนาคม 2569

Volume 23 No.100 January - March 2026

ISSN: 2774-0420 (Print)

ISSN: 2697-3855 (Online)

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา เป็นวารสารกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล TCI ฐานที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2572

ขอบเขตของวารสาร

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้จัดทำวารสารฉบับภาษาไทยขึ้นเพื่อเผยแพร่บทความงานวิจัยและบทความวิชาการในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กล่าวคือ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การจัดการ สารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดพิมพ์เผยแพร่โดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ออกปีละ 4 เล่ม ในการพิจารณาบทความ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรกแล้วจัดให้มีการพิจารณาภายนอก (peer review) จำนวน 3 ท่านต่อบทความ ประเมินตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด ในลักษณะเป็น blind review คือ ปกปิดรายชื่อผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

กำหนดออก ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม	เผยแพร่ เมษายน
ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน	เผยแพร่ กรกฎาคม
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน	เผยแพร่ ตุลาคม
ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม	เผยแพร่ มกราคม

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข

กองบรรณาธิการ

บุคคลภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ศาสตราจารย์ ดร.องพล พรหมสาขา ณ สกลนคร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิไลนุช	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สุมิตร สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ เอกะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพริณันท์ พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ กนกเมธากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จักรพิมพ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมเกียรติสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนางุ ศิริ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพงษ์ อินทรวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมเกียรติสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยู คำเม็อง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บุคคลภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนาพันธ์ กุลไพบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี แสนชนม์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ คำแห่งพล
อาจารย์ ดร.ทรัพย์หิรัญ จันทร์ักษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยจัดการ

นางสาวงามวิไล คนไว นายสุนัน แก้วก่า

นางสาวกสิรินทร์ โคตรพันธ์ นางสาววรรณภา เอกพันธ์

ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ประจำฉบับ

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิธี การสมดี
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาทม
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤตติกา แสนโภชน์
รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ อัยกร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ สมพงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์สุดประไพ บุญศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ศรีประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชษฐ นันทะศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา หวังสิทธิเดช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกลักษณ์ เพียสา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลนิกา ฉลากบาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรดร จันวันดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ คำแห่งพล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธราเทพ เตมีรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิวรรณ ทัศนเอี่ยม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัตรา ปลั่งคโท
ว่าที่ร้อยโท ดร.วิเชษฐ หลุดพา
อาจารย์ ดร.เพ็ญผกา ปัญจนะ
อาจารย์ ดร.พัทธนันท์ ชมภูนุษ
อาจารย์ ดร.รัชดาพรรณ อินทรสุขสันติ
อาจารย์ ดร.ทรัพย์หิรัญ จันทร์ักษ์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
วิทยาลัยชุมชนโสธร สถาบันวิทยาลัยชุมชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ออกแบบปก

นายอนุสิทธิ์ นนตระกูลคร

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมศักดิ์การพิมพ์ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1773/30 ถนนรัฐพัฒนา ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

โทรศัพท์ 0-4271-1896, 0-4273-6277 โทรสาร 0-4271-3552 E-mail : somsak_prs@yahoo.com,

somsak.pr@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 23 ฉบับที่ 100 ประจำเดือนมกราคม – มีนาคม 2569 นี้ ได้รวบรวมบทความทางวิชาการและงานวิจัย จากนักการศึกษา นักบริหาร นักวิจัย และบทความวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เพื่อเผยแพร่ในวงการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและวงการวิชาการเพื่อแสดงศักยภาพทางวิชาการของนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ออกสู่สังคมการศึกษาระดับชาติของประเทศไทย โดยเฉพาะการเผยแพร่ไปยังมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

สาระที่น่าสนใจในฉบับ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS, การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, การประเมินสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15): กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี, บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1, การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม, ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้, แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินสังกัดสำนักงานป.ป.ช, แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เป็นต้น

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือส่งบทความและงานวิจัยมาร่วมเผยแพร่หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 23 ฉบับที่ 100 ประจำเดือนมกราคม – มีนาคม 2569 นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เป็นใจเป็นอย่างดี

สารบัญ

หน้า

- **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์**
หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้
รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT IN MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING SKILLS ON
THE TOPIC OF RATIONAL NUMBERS AND EXPONENTS USING THE LEARNING MANAGEMENT
BASED ON THE STAR STRATEGY TOGETHER WITH DIALOGUE CONCEPT FOR
MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS
สะสม แก้วมณี เดชกุล มัทวานุกูล และ วิวัฒน์ เพชรศรี..... 1
- **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียน**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS
DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN COMPUTATIONAL SCIENCE AND DESIGN
SUBJECT OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS AT PATHIU WITTAYA SCHOOL USING CO-5STEPS
LEARNING PROCESS
เอกพัฒน์ ฉิมวารี กิจพากภูมิ คุ่มวิวัฒนา ดวงตา อินทรนาค และ ณรินทร์ ศรีวิหะ.....15
- **การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน**
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION AFFECTING THE SUCCESS OF ACTIVE LEARNING
MANAGEMENT OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 3
เมทิกา งอธราช ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ และ บุญมี ก่อบุญ.....31
- **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ**
ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AND JOB SATISFACTION OF TEACHERS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM
พงศธร เนียมเกิด และ สรรฤดี ดีปู้..... 47
- **การประเมินสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15)**
: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี
ASSESSMENT OF ENVIRONMENT AND MENTAL HEALTH USING THE THAI MENTAL HEALTH
INDICATOR (TMHI-15): A CASE STUDY OF STUDENTS IN A UNIVERIATY IN PATHUM THANI
PROVINCE
ภาณุภัทร เขียดหนู ฐิติมา กุลวงศ์ ณัฐฐนิช คำพงษา อภิขญา สิมดี และ กนกวรรณ พวงประยงค์.....61

- **บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1**
ROLES OF ADMINISTRATORS IN PROMOTING CHILD-CENTERED LEARNING APPROACH IN
SCHOOLS UNDER CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ลินดา นาคโปย ดวงใจ ชัยสิทธิ์ และ พรทิพย์ อ้นเกษม.....75
- **การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม**
ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER
THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION OF NAKHON PHANOM PROVINCE
ชวโรจน์ ศรีวรจันทร์ และ ชาญวิทย์ หาญรินทร์.....89
- **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์**
THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATIVE SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND
ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM
กานต์มณี สารสวัสดิ์ และ สรรฤดี ติปุ.....103
- **องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ
จังหวัดชายแดนภาคใต้**
COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE VUCA WORLD ERA IN SPECIAL- AREA
PRIMARY SCHOOLS IN THE SOUTHERN BORDER PROVINCES Special-Area Primary Schools
นวรรตน์ ไชยมภู ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี และ นิรันดร์ จุลทรัพย์.....116
- **แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1**
THE GUIDELINES FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE OPERATION OF SINGHANATRACHALAI
SCHOOL GROUP UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
วัชรวิ แสงสุวรรณ และ คมศิลป์ ประสงค์สุข.....131
- **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน
สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช**
FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE EFFICIENCY OF ASSET INSPECTORS OF ONACC
พิชญ์สินี สิทธิพงศ์ และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์.....146

- **แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา**
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
THE GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF THE EDUCATIONAL
OPPORTUNITY EXTENSION SCHOOLS UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1
พิณธ์พิพาพร ศรีสุนันทา และ ประพันธ์ ธรรมไชย.....161
- **แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอบุฮาม**
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
THE GUIDELINES FOR AMICABLE INTERNAL SUPERVISION ADMINISTRATION OF SCHOOLS IN
KHUN YUAM DISTRICT UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 1
โคจรัตน์ เมืองมานิตย์ และ ประพันธ์ ธรรมไชย.....175

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์
หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้
รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT IN MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING SKILLS ON THE TOPIC
OF RATIONAL NUMBERS AND EXPONENTS USING THE LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE STAR
STRATEGY TOGETHER WITH DIALOGUE CONCEPT FOR MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS**

สะสม แก้วมณี^{1,*}, เดชกุล มัทวานุกูล¹ และ วิวัฒน์ เพชรศรี²

Sasom Kaewmanee^{1,*}, Detkul Matavanukul¹ and Wiwat Petchsri²

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์

สถาบันสารสนเทศเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ สมุทรปราการ 10540

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี 22000

¹Program in Curriculum and Learning Management, Faculty of Education and Liberal Arts,
Sarasas Suvarnabhumi Institute of Technology, Samutprakan 10540, Thailand

²Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000, Thailand

*Corresponding Author: Email: krunua1142@gmail.com

รับบทความ 19 มกราคม 2568 แก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568 ตอรับบทความ 7 มีนาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้กลวิธี STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา 2) เปรียบเทียบทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้กลวิธี STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา 3) ศึกษาคุณลักษณะสุนทรียสนทนาของนักเรียน และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสนเทศวิเทศบูรพา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4) แบบวัดคุณลักษณะสุนทรียสนทนา และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนภายหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คุณลักษณะสุนทรียสนทนาของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา, กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR, สุนทรียสนทนา

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) compare the students' learning achievement before and after learning through the learning management based on the STAR strategy together with the

dialogue concept; 2) compare the students' mathematical problem-solving skills before and after the intervention; 3) examine the students' dialogic characteristics; and 4) explore the students' opinions with the developed learning management. The sample consisted of 34 Mathayomsuksa 1 students from Sarasas Witaed Burapha School in the first semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling, with the classroom serving as the sampling unit. The research instruments were: 1) lesson plans, 2) a learning achievement test, 3) a mathematical problem-solving skills test, 4) a scale for assessing students' dialogic characteristics, and 5) a set of questionnaires examining students' opinions. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and t-test for Dependent Samples.

The results revealed as follows: 1) The students' learning achievement after the intervention was higher than before at the .05 level of significance, 2) The students' mathematical problem-solving skills after the intervention were higher than before at the .05 level of significance, 3) the students' dialogic characteristics were at the highest level, and 4) The students' opinions with the developed learning management were rated at the highest level of agreement.

Keywords: Learning Achievement, Problem-Solving Skills, STAR Strategy, Dialogue

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์แขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 8)

สภาพปัญหาของการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ลดลง ซึ่งจากผลการทดสอบในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programmed for International Student Assessment: PISA) ในปี พ.ศ. 2565 คะแนนเฉลี่ยมาตรฐาน OECD ของวิชาคณิตศาสตร์ คือ 472 คะแนน แต่คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทย คือ 394 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ปัญหาหนึ่งที่พบของการจัดการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่แม้ว่านักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี แต่นักเรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหา การแสดงเหตุผลหรือการอ้างอิงเหตุผล การสื่อสารหรือการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่าง ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551, หน้า 6) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา ที่ พบว่า นักเรียนยังมีความคลาดเคลื่อนในการแก้โจทย์ปัญหาให้ถูกต้อง มีความสับสนในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหา ไม่สามารถแปลงข้อความในโจทย์ไปเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ได้ ส่งผลให้คะแนนสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2565 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว และโจทย์ปัญหาอัตราส่วนและร้อยละ พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 8.91 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 28.74 (โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา, 2565, หน้า 17)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ได้ศึกษาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ซึ่งเป็นกลวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ นักเรียนสามารถจำขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาโดยการจำตัวอักษรตัวแรกของชื่อลำดับขั้นในแต่ละขั้นตอน ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การศึกษาโจทย์ปัญหา (Search the word problem: S) ขั้นที่ 2 การแปลงโจทย์ (Translate the problem: T) ขั้นที่ 3 การหาคำตอบของโจทย์ปัญหา (Answer the problem: A) และขั้นที่ 4 การทบทวนคำตอบ

(Review the solution: R) โดยในแต่ละขั้นตอนหลักของกลวิธี STAR จะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาเพื่อหาคำตอบได้ ครูสามารถใช้ใบงานที่ประกอบด้วยขั้นตอนของกลวิธี STAR เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองให้แก้ปัญหาได้ทุกขั้นตอน และช่วยให้นักเรียนสามารถจำขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ (Gagnon, Maccini & Haydon, 2011 อ้างถึงในธัญกานต์ ชีแก้ว และคณะ, 2564, หน้า 190) และจากการศึกษางานวิจัยของประจบ แสงสีบับ (2556) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลวิธี STAR เรื่องโจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการแปรผัน ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลวิธี STAR ของนักเรียนสูงขึ้น โดยความสามารถในการแก้ปัญหามีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.35 และทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.25

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติการที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานกลุ่มในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม สามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งของตนเองและผู้อื่น ไม่ตัดสินใจทันที ส่งเสริมให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวเอง สร้างความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ของบุคคลและพัฒนาสู่การเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มได้ โดยกระบวนการสุนทรียสนทนาประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening), การเคารพ (Respecting) การห้อยแขวน (Suspending) และ การเปิดเผยเสียงภายใน (Voicing) (มนต์ชัย พิณจิตรสมุท, 2553, หน้า 26) ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ของนักเรียนจะทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนในการทำงานร่วมกันดีขึ้น และนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการฟัง การพูด การแสดงความคิดเห็น กล่าวถามกลับตอบอย่างเต็มที่ จะส่งผลให้นักเรียนมีความลุ่มลึกในเนื้อหามากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันด้วยความเสมอภาค นอกจากนี้ การกล้าแสดงความคิดเห็นยังเป็นการฝึกความเป็นผู้นำ และฝึกการทำงานเป็นทีม ไปพร้อม ๆ กันด้วย (วิรัช พัฒนาการ, 2554, หน้า 23) และจากการศึกษางานวิจัยของธัญกานต์ นันทเสน, ศุภสิทธิ์ ตีระนา และวาริรัตน์ แก้วอุไร (2561) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสุนทรียสนทนาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสุนทรียสนทนา มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5573 แสดงถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทำให้เกิดความก้าวหน้าในการส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 55.73 นอกจากนี้ พฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสุนทรียสนทนาในภาพรวมมีการปฏิบัติบ่อยและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากหลักการของกลวิธีจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR และสุนทรียสนทนาที่ได้กล่าวไปข้างต้น พบว่า เป็นสองแนวทางที่มีความเชื่อมโยงและสามารถส่งเสริมซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งสองวิธีนี้มีจุดร่วมที่สำคัญ คือ การส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดย STAR ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองผ่านขั้นตอนที่ชัดเจน ในขณะที่สุนทรียสนทนาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และมุมมองต่าง ๆ อย่างอิสระ การผสมผสานทั้งสองวิธีจึงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมดุลระหว่างความมีระเบียบแบบแผนและความยืดหยุ่นในการแสดงความคิดเห็น ในการประยุกต์ใช้ในห้องเรียน ผู้สอนสามารถใช้โครงสร้าง STAR เป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ และใช้หลักการของสุนทรียสนทนาในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การไตร่ตรอง และการเรียนรู้ร่วมกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาและขั้นตอนการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการใช้กลวิธีจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในการหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะสุนทรียสนทนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 S (Search the word problem) ศึกษาโจทย์ปัญหา แยกแยะประเด็นของปัญหา ดำเนินการ ดังนี้
ทำความเข้าใจในโจทย์ปัญหาอย่างละเอียดถี่ถ้วน พร้อมทั้งอภิปราย (Voicing) แลกเปลี่ยนมุมมองของตนเองกับผู้อื่นด้วยความตั้งใจและมีสมาธิ (Deep listening) รับฟังแนวคิดของผู้อื่นด้วยความเคารพ (Respecting) ไม่ด่วนตัดสินว่าแนวคิดของผู้อื่นถูกหรือผิด (Suspending)

ขั้นที่ 2 T (Translate the problem) แปลงข้อมูลที่มีอยู่ในโจทย์ปัญหา ดำเนินการ ดังนี้
เสนอแนวคิดวิธีการแก้โจทย์ปัญหา (Voicing) แลกเปลี่ยนวิธีการของตนเองกับผู้อื่นด้วยความตั้งใจและมีสมาธิ (Deep listening) รับฟังวิธีการของผู้อื่นด้วยความเคารพ (Respecting) ไม่ด่วนตัดสินว่าวิธีการของผู้อื่นถูกหรือผิด (Suspending) เลือกวิธีการแก้โจทย์ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด และแปลงข้อมูลที่มีอยู่ในโจทย์ปัญหาไปสู่ประโยคสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

ขั้นที่ 3 A (Answer the problem) หาคำตอบของโจทย์ปัญหา ดำเนินการ ดังนี้
หาคำตอบของโจทย์ปัญหาจากวิธีการที่เลือกใช้ แสดงความคิดเห็นเมื่อมีข้อสงสัยหรือพบปัญหา (Voicing) แลกเปลี่ยนวิธีคิดระหว่างการหาคำตอบด้วยความตั้งใจและมีสมาธิ (Deep listening) รับฟังวิธีคิดของผู้อื่นด้วยความเคารพ (Respecting) ไม่ด่วนตัดสินว่าวิธีคิดของผู้อื่นถูกหรือผิด (Suspending)

ขั้นที่ 4 R (Review the solution) ทบทวนคำตอบ ดำเนินการ ดังนี้
เสนอคำตอบที่ได้จากการแก้โจทย์ปัญหา (Voicing) พิจารณาความสมเหตุสมผลของคำตอบร่วมกันด้วยความตั้งใจและมีสมาธิ (Deep listening) รับฟังมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพ (Respecting) ไม่ด่วนตัดสินว่าคำตอบของผู้อื่นถูกหรือผิด (Suspending)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ และการหารจำนวนเต็ม 2) โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วน 3) โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ และการหารทศนิยม และ 4) โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ และการหารเลขยกกำลัง

ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา หมายถึง กระบวนการในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอนกระบวนการแก้ปัญหา ยุทธวิธีแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่ ไปใช้ในการค้นหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง ประกอบไปด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหา ทักษะการแปลงข้อมูลในโจทย์ปัญหา ทักษะในการหาคำตอบของโจทย์ปัญหา และทักษะในการตรวจสอบคำตอบของโจทย์ปัญหา

คุณลักษณะสุนทรียสนทนา หมายถึง คุณลักษณะในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกัน โดยกระบวนการพูดคุยอภิปรายภายในกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน ร่วมกันตรวจสอบการปฏิบัติของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) 2) การเคารพ (Respecting) 3) การห้อยแขวน (Suspending) และ 4) การเปิดเผยเสียงภายในใจ (Voicing)

ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา ซึ่งจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้

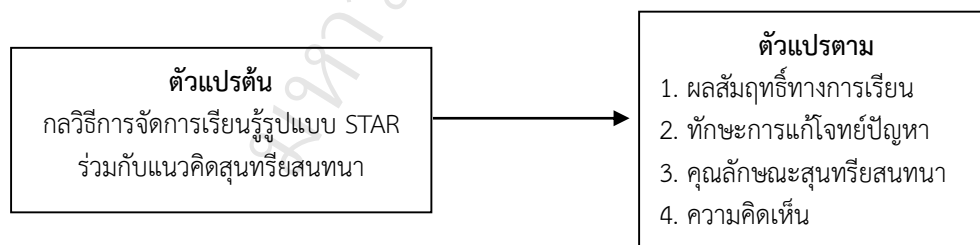
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR เป็นกลวิธีการสอนอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถจำขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหา โดยการจำตัวอักษรตัวแรกของชื่อลำดับขั้นในแต่ละขั้นตอน ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาโจทย์ปัญหา (Search the word problem: S) ขั้นที่ 2 การแปลโจทย์ (Translate the problem: T) ขั้นที่ 3 หาคำตอบของโจทย์ปัญหา (Answer the problem: A) และขั้นที่ 4 ทบทวนคำตอบ (Review the solution: R) ขั้นตอนหลักของกลวิธี STAR ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาเพื่อหาคำตอบได้ ครูสามารถใช้ใบงานที่ประกอบด้วยขั้นตอนของกลวิธี STAR เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองให้แก้ปัญหาได้ทุกขั้นตอน และช่วยให้นักเรียนสามารถจำขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ (Gagnon, Maccini & Haydon, 2011 อ้างถึงใน ธัญกานต์ ชีแก้ว และคณะ, 2564, หน้า 190)

สุนทรียสนทนา เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างให้เกิดการสร้างสรรคทางความคิด เป็นการแลกเปลี่ยนทั้งความรู้สึก และองค์ความรู้ภายในตัวบุคคล รวมถึงการพัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การนำเสนอความคิด การฟัง และการไตร่ตรองความคิดอย่างลุ่มลึก อยู่ในภาวะอิสระที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความคิดความรู้สึก ความเข้าใจทั้งตนเองและบุคคลอื่นภายในกลุ่มอย่างแท้จริง เป็นเครื่องมือเชิงปฏิบัติให้เกิดกลุ่มการคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น ไม่ตัดสินใจทันที ทำให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวเอง ทำให้เกิดกระแสไหลเวียนของความคิด ความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาสู่การเรียนรู้ของกลุ่ม โดยสุนทรียสนทนาประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ Deep Listening (การฟังอย่างลึกซึ้ง), Respecting (ความเคารพ), Suspending (การห้อยแขวน), และ Voicing (การเปิดเผยเสียงภายใน) (มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร, 2553, หน้า 26)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 134 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา จำนวน 12 แผน ซึ่งมีค่าความเหมาะสมในภาพรวมเท่ากับ 4.97 อยู่ในระดับมากที่สุด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง 0.29–0.65 ค่าความยาก (p) อยู่ในช่วง 0.47–0.67 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90
3. แบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง 0.89–0.94 ค่าความยาก (p) อยู่ในช่วง 0.54–0.58 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97
4. แบบวัดคุณลักษณะสุนทรียสนทนา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความเหมาะสมในภาพรวมเท่ากับ 4.86 อยู่ในระดับมากที่สุด
5. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความเหมาะสมในภาพรวมเท่ากับ 4.98 อยู่ในระดับมากที่สุด

วิธีรวบรวมข้อมูล

- ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดหัวข้อข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้
1. ขออนุญาตดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา
  2. ชี้แจงนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง
  3. ดำเนินการวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง
  4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาจำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 ชั่วโมง
  5. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างภายหลังการเรียนรู้ โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา
  6. ดำเนินการวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างภายหลังการเรียนรู้ โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา
  7. ดำเนินการวัดคุณลักษณะสุนทรียสนทนา กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างภายหลังการเรียนรู้ โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา
  8. ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ สัจเคราะห์ข้อมูล ในลักษณะวิเคราะห์เนื้อหาโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ
- ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

คะแนน	n	$\bar{X}$	d	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	34	6.09	9.38	2.23	24.54*	.00
หลังเรียน	34	15.47				

* $p < .05$

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 6.09 คะแนน และ 15.47 คะแนน ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งสองไปทดสอบความแตกต่าง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

คะแนน	n	$\bar{X}$	d	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	34	16.29	21.77	3.12	40.62*	.00
หลังเรียน	34	38.06				

* $p < .05$

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 16.29 คะแนน และ 38.06 คะแนน ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน เมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งสองไปทดสอบความแตกต่าง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา มีทักษะการแก้โจทย์ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคุณลักษณะสุนทรียสนทนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

ตาราง 3 ผลการศึกษาคุณลักษณะสุนทรียสนทนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

ข้อ	รายการ	ระดับพฤติกรรม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening)	4.46	0.64	มาก
	1.1 ฟังด้วยความตั้งใจและมีสมาธิอยู่กับเรื่องที่ฟัง	4.68	0.47	มากที่สุด
	1.2 คิดตามเรื่องที่ฟังได้อย่างต่อเนื่อง	4.12	0.77	มาก
	1.3 มีมารยาทในการฟัง โดยการไม่พูดแทรกและสบสายตากับผู้พูดเสมอ	4.59	0.50	มากที่สุด
2	ด้านการเคารพ (Respecting)	4.71	0.46	มากที่สุด
	2.1 ยินดีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมสนทนา	4.71	0.46	มากที่สุด
	2.2 ฟังโดยปราศจากอคติ	4.71	0.46	มากที่สุด
3	ด้านการห้อยแขวน (Suspending)	4.41	0.72	มาก
	3.1 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย	4.65	0.49	มากที่สุด
	3.2 สามารถปล่อยวางจากปัญหาภายนอกในขณะที่กำลังสนทนา	4.18	0.83	มาก
4	ด้านการเปิดเผยเสียงภายในใจ (Voicing)	4.70	0.59	มากที่สุด
	4.1 คิดก่อนพูดและใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็น	4.53	0.51	มากที่สุด
	4.2 พูดอย่างสุภาพ	4.74	0.45	มากที่สุด
	4.3 แสดงความคิดเห็นอย่างตรงประเด็นกับเรื่องที่สนทนา	4.82	0.39	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน		4.57	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนามีคุณลักษณะสุนทรียสนทนาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และพิจารณาเป็นรายด้านได้ ดังนี้ 1) ด้านการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการเคารพ (Respecting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านการ ห้อยแขวน (Suspending) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 อยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านการเปิดเผยเสียงภายในใจ (Voicing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

ตาราง 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.60	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา ทำให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาได้ดีขึ้น	4.62	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา ทำให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาได้ง่ายมากขึ้น	4.53	0.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.68	0.47	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน	4.59	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้		4.82	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5	นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนและครูผู้สอน	4.88	0.33	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6	นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียนรู้	4.74	0.45	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูผู้สอนมากขึ้น	4.85	0.36	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้		4.61	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8	นักเรียนคิดว่ากลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR สามารถนำไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาอื่นได้ในอนาคต	4.65	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9	แนวคิดสุนทรียสนทนา ทำให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมมากขึ้น	4.56	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10	นักเรียนคิดว่าแนวคิดสุนทรียสนทนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่น และชีวิตประจำวันได้	4.62	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน		4.67	0.47	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และพิจารณาเป็นรายด้านได้ ดังนี้ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายหลังจากการเรียนรู้โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากกลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR มีกระบวนการและขั้นตอนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนสามารถจดจำและเข้าใจขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ถูกต้อง พร้อมทั้งนำไปใช้ได้อย่างเป็นระบบและครบถ้วนตามลำดับขั้นตอนย่อยทั้งกระบวนการ ซึ่งนักเรียนสามารถทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมในการหาคำตอบ สามารถแสดงวิธีการหาคำตอบได้ถูกต้องตามที่เลือกไว้ การที่นักเรียนได้ฝึกฝนการใช้กระบวนการและขั้นตอนในการแก้ปัญหาเช่นนี้เป็นประจำ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาที่ซับซ้อน ประกอบกับการใช้แนวคิดสุนทรียสนทนาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะในการฟังที่ดี ฟังอย่างมีสมาธิด้วยความตั้งใจโดยปราศจากอคติ คิดตามเรื่องที่ฟังอย่างต่อเนื่อง ยอมรับความรู้และแนวทางใหม่ ๆ ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รวมถึงคิดก่อนพูดและพูดได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิรัช พัฒนาการณ์ (2554, หน้า 23) ที่กล่าวว่า การที่ครูใช้สุนทรียสนทนาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีขึ้น ไม่น่าเบื่อ เป็นกันเองมากขึ้น และทุกคนมีส่วนร่วมในการฟัง การพูด การแสดงความคิดเห็น กล่าวถามกล้าตอบอย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนมีความลุ่มลึกในเนื้อหามากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันด้วยความเสมอภาค ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลธิดา รัตนถาวร กนิษฐา เขาวัวพัฒนกุล และณัฐลภัส จันทรเดชานุช (2565) ที่ได้ทำการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหา STAR ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหา STAR ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมฤติ สิงหะกุ่มพล (2563) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับกลวิธี STAR รายวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายหลังจากเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากกลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ทำให้นักเรียนมีกระบวนการและขั้นตอนในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบและเหมาะสม ในการฝึกฝนการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้กลวิธี STAR อยู่เสมอ ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะที่สำคัญในการแก้โจทย์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ แกตตัน แมคซินี และ เฮย์ดอน (Gagnon, Maccini & Haydon, 2011, p. 52) ที่กล่าวว่า กลวิธี STAR ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ 1) เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้นักเรียนจากกลวิธีที่ใช้ ซึ่งสร้างรูปแบบถ้อยคำจากตัวอักษรตัวแรกของลำดับขั้น 2) ขั้นตอนของกลวิธีใช้ถ้อยคำที่คุ้นเคย ง่าย สั้นกะทัดรัด ช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ 3) ขั้นตอนของกลวิธีเรียงลำดับอย่างเหมาะสม เช่น นักเรียนอ่านโจทย์ปัญหาอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนลงมือแก้ปัญหาและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ได้ 4) ขั้นตอนของกลวิธีช่วยกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความสามารถด้านความรู้ เพื่อการวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาได้ และ 5) ขั้นตอนของกลวิธีใช้กระตุ้นให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองในการแก้ปัญหาได้ ประกอบกับการใช้แนวคิดสุนทรียสนทนาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหาจากครูและเพื่อนนักเรียนมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหาที่ถูกต้องอย่างหลากหลายจากครูและเพื่อนนักเรียน และจากการทดลองโดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลในรายละเอียดได้ ดังนี้

ในขั้นตอนที่ 1 S (Search the word problem) จากการศึกษาโจทย์ปัญหาของนักเรียนในขั้นตอนนี้พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติในขั้นตอนนี้ได้ถูกต้อง สามารถวิเคราะห์และแยกแยะได้ว่าข้อมูลส่วนไหนคือสิ่งที่โจทย์ให้มาและส่วนไหนคือสิ่งที่โจทย์ต้องการให้หาคำตอบ สำหรับนักเรียนบางคนที่ไม่วิเคราะห์แยกแยะได้ไม่ดี นักเรียนจะได้รับการแนะแนวทางจากเพื่อนนักเรียนและผู้วิจัยโดยใช้การสนทนาตามแนวคิดสุนทรียสนทนา ทำให้นักเรียนสามารถทำได้ถูกต้อง สามารถพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาในด้านการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ เนื่องจากนักเรียนจะต้องวิเคราะห์แยกแยะประเด็นในโจทย์ ตีความ และสรุปความจากโจทย์ให้เป็นข้อความที่กระชับ แล้วนำมาเขียนลงในใบงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยใส่ใจและรอบคอบในการอ่านโจทย์ปัญหาอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจในสถานการณ์ของปัญหา และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยไม่มุ่งไปที่การแสดงวิธีทำเพื่อหาตอบของปัญหาเพียงอย่างเดียว

ในขั้นตอนที่ 2 T (Translate the problem) การแปลงข้อความในโจทย์ไปเป็นประโยคสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง สามารถแปลงข้อความในโจทย์ และเขียนประโยคสัญลักษณ์ออกมาได้อย่างถูกต้อง เพราะนักเรียนมีวิธีการในการแปลงข้อมูลโดยใช้สื่อที่มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การวาดภาพ แล้วจึงเขียนเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ อาจมีนักเรียนบางส่วนที่ยังติดปัญหาในเรื่องการระบุการดำเนินการบวก ลบ คูณ หาร เนื่องจากนักเรียนยังวิเคราะห์ไม่ได้ว่าจากข้อมูลที่โจทย์กำหนดให้มาดำเนินการอย่างไร (บวก ลบ คูณ หรือหารกัน) แต่เมื่อเพื่อนนักเรียนและผู้วิจัยช่วยแนะแนวทางผ่านแนวคิดสุนทรียสนทนา ก็สามารถทำได้ถูกต้อง นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาในด้านการแปลงข้อมูลในโจทย์ปัญหาได้ เนื่องจากการที่นักเรียนตีความสถานการณ์ ในโจทย์ออกเป็นรูปภาพ ทำให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ในโจทย์ปัญหาได้มากขึ้น

ในขั้นตอนที่ 3 A (Answer the problem) การแสดงวิธีทำเพื่อหาคำตอบของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง นักเรียนสามารถเขียนแสดงวิธีการหาคำตอบที่ถูกต้องออกมาได้ อาจมีนักเรียนบางส่วนที่ยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง โดย พบว่า มีนักเรียนที่สามารถเขียนแสดงวิธีทำออกมาได้ แต่มีข้อผิดพลาดในการคำนวณตัวเลข ซึ่งส่งผลให้คำตอบที่ได้นั้นไม่ถูกต้อง และนักเรียนที่สามารถเขียนแสดงวิธีทำได้บางส่วน รวมถึงนักเรียนที่ไม่สามารถเขียนแสดงวิธีทำได้เลย นักเรียนไม่ทราบวิธีการบวก ลบ คูณ หารจำนวนเต็ม เศษส่วน ทศนิยม และจำนวนที่อยู่ในรูปเลขยกกำลัง ซึ่งได้เรียนมาแล้วในช่วงเรียนก่อนหน้า ซึ่งพบว่า เป็นนักเรียนที่ขาดเรียนในช่วงนั้น และเป็นนักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์อ่อนมาก แต่เมื่อเพื่อนนักเรียนและผู้วิจัยช่วยแนะแนวทางผ่านแนวคิดสุนทรียสนทนา ก็สามารถทำได้ถูกต้อง สามารถพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาในด้านการหาคำตอบของโจทย์ปัญหาได้ เนื่องจากนักเรียนต้องนำความรู้พื้นฐานเรื่องการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ การบวก ลบ คูณ หารจำนวนเต็ม เศษส่วน ทศนิยม และจำนวนที่อยู่ในรูปเลขยกกำลัง มาใช้ในการหาคำตอบของโจทย์ปัญหา

ในขั้นตอนที่ 4 R (Review the solution) การตรวจสอบคำตอบของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง นักเรียนสามารถแสดงวิธีการตรวจสอบคำตอบได้ อาจมีนักเรียนบางส่วนที่ยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง เนื่องจากนักเรียนยังขาดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบวก ลบ คูณ หาร แต่เมื่อเพื่อนนักเรียนและผู้วิจัยช่วยแนะแนวทางผ่านแนวคิดสุนทรียสนทนา ก็สามารถทำได้ถูกต้อง นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาในด้านการทบทวนคำตอบได้

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภา พลเยี่ยม (2564) ที่ได้ทำการศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับกลวิธี STAR ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาหลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับกลวิธี STAR เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ปิ่นทอง (2563) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาลงมือใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้ปัญหาลงมือใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คุณลักษณะสุนทรียสนทนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เกิดจากการเรียนรู้ในรูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ที่ 4.57 โดยในด้านที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดอยู่ที่ 4.71 คือด้านการเคารพ (Respecting) ซึ่งแบ่งออกเป็นการยินยอรับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมสนทนา และการฟังโดยปราศจากอคติ และในด้านที่มีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุดอยู่ที่ 4.46 คือ ด้านการห้อยแขวน (Suspending) ซึ่งแบ่งออกเป็นการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และความสามารถในการปล่อยวางจากปัญหาภายนอกในขณะที่กำลังสนทนาจากการนำแนวคิดสุนทรียสนทนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังสอนเนื้อหาและสาธิตวิธีการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนมีสมาธิในการฟังมากขึ้น สายตาของนักเรียนทุกคนมองมาที่ผู้วิจัย และตัวอย่างบนกระดาน นักเรียนมีข้อสงสัยหรือข้อคำถามในระหว่างการฟังบรรยายมากขึ้น สังเกตได้จากการที่นักเรียนจะยกมือเพื่อถามคำถามอยู่เสมอ และในขณะที่นักเรียนทำใบงานการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ วิธีการคิด และแนวทางการแก้โจทย์ปัญหาร่วมกับเพื่อนนักเรียนได้อย่างตรงประเด็น โดยใช้คำพูดที่สุภาพ ซึ่งแตกต่างจากการสอนในอดีตที่ผู้วิจัยเคยสอนโดยไม่ได้นำแนวคิดสุนทรียสนทนาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ เมื่อผู้วิจัยกำลังสอนเนื้อหาและสาธิตวิธีการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนบางคนขาดสมาธิในการฟัง พูดคุยกับเพื่อนนักเรียนที่นั่งเรียนอยู่ใกล้กัน และเมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยหรือข้อคำถามบางครั้งนักเรียนไม่กล้ายกมือถามผู้วิจัย แต่จะถามผู้วิจัยเป็นการส่วนตัวเมื่อผู้วิจัย สอนจบแล้ว เมื่อนักเรียนต้องลงมือแก้โจทย์ปัญหาด้วยตนเอง ถ้านักเรียนมีข้อสงสัยหรือติดปัญหาในการแก้โจทย์ นักเรียนบางคนจะนั่งอยู่เฉย ๆ และรอให้ผู้วิจัยเข้าไปหาเพื่อให้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ ยิ่งตระกูล (2566) ที่ได้ทำการศึกษาการใช้สุนทรียสนทนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเครือสารสาสน์ เขตการปกครองที่ 10 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สะสม แก้วมณี, นุชจรินทร์ จันบำรุง, และเดชกุล มัทวานุกูล (2566) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องเส้นขนาน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภายหลังจากเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ที่ 4.67 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดอยู่ที่ 4.82 คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยการที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและครูผู้สอน นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียนรู้ และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูผู้สอนมากขึ้น และในด้านที่มีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุดอยู่ที่ 4.60 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้กลวิธีการ

จัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนาทำให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาได้ดีขึ้น และแก้โจทย์ปัญหาได้ง่ายมากขึ้น ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา นอกจากส่งผลให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาแล้ว ยังส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหากับเพื่อนนักเรียนและครูผู้สอน ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น นักเรียนที่ติดปัญหาในการทำโจทย์ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนนักเรียนและครูผู้สอนอยู่เสมอ ทำให้นักเรียนมีความสุขและเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ปินทอง (2563) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.39/75.28 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.1) ความสามารถในการแก้ปัญหาลงใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ความสามารถในการแก้ปัญหาลงใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, และ 3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลธิดา รัตนถาวร, กนิษฐา เขาวัวพัฒนกุล และ ณิชฐลภัส จันทรเดชาสุข (2565) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหา STAR ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภรรณสุดศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหา STAR ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้, 2) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหา STAR อยู่ในระดับสูง, และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหา STAR โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างขั้นตอนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลักของกลวิธี STAR ได้แก่ 1) การศึกษาโจทย์ปัญหา (S: Search the word problem) 2) การแปลงข้อมูล (T: Translate the problem) 3) การหาคำตอบ (A: Answer the problem) และ 4) การทบทวนคำตอบ (R: Review the solution) โดยในแต่ละขั้นตอนได้สอดแทรกแนวคิดสุนทรียสนทนา ได้แก่ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) การเคารพ (Respecting) การห้อยแขวน (Suspending) และการเปิดเผยเสียงภายใน (Voicing) ซึ่งส่งเสริมให้การเรียนรู้และการแก้ปัญหาวางคณิตศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนไปพร้อมกัน

สรุป

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนตรรกยะและเลขยกกำลัง โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปได้ว่า การบูรณาการกลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR เข้ากับแนวคิดสุนทรียสนทนาสามารถพัฒนานักเรียนในด้านการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนอกจากการพัฒนาด้านวิชาการแล้ว การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนควบคู่กันไปด้วย โดยนักเรียนแสดงคุณลักษณะสุนทรียสนทนาในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน มากไปกว่านั้น นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แสดงให้เห็นถึงการยอมรับและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนาทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR เหมาะสำหรับบทเรียนที่มีเนื้อหาสาระเป็น โจทย์ปัญหา ดังนั้น ก่อนการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้โจทย์ปัญหารูปแบบ STAR นักเรียนควรมีความรู้พื้นฐานในเนื้อหา นั้น ๆ เป็นอย่างดี

1.2 ก่อนที่ครูผู้สอนจะดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิด สุนทรียสนทนากับนักเรียน ครูผู้สอนควรศึกษาระบวนการในการแก้โจทย์ปัญหารูปแบบ STAR ให้เข้าใจเป็นอย่างดี

1.3 การจัดการเรียนรู้เพื่อแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ครูผู้สอนควรอธิบาย ขั้นตอนและสาธิตการแก้โจทย์ปัญหารูปแบบ STAR กับนักเรียนอย่างชัดเจนก่อนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียนได้ทำ ความเข้าใจและเกิดความคุ้นเคย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนาในการพัฒนา ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในเนื้อหาอื่น ๆ หรือระดับชั้นอื่น ๆ เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า วิธีการนี้ช่วยพัฒนาทั้ง ผลสัมฤทธิ์และทักษะการแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ควบคู่ไปกับการใช้ กลวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ขาดความรู้พื้นฐาน ยังประสบปัญหาในการแก้โจทย์ปัญหา ถึงแม้ว่าจะเข้าใจในกระบวนการของ STAR และแนวคิดสุนทรียสนทนา

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ควบคู่ไปกับการใช้กลวิธี การจัดการเรียนรู้รูปแบบ STAR ร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติเชิงลบต่อวิชา คณิตศาสตร์ยังมีปัญหาในการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- ดลธิดา รัตนถาวร, กนิษฐา เขาวัววัฒนกุล และณัฐธมลภัส จันทรเดชาสุข. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกลวิธีการแก้โจทย์ปัญหา STAR ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 5(1), 163–177.
- ฉันทยานต์ ซีแก้ว, เวชฤทธิ์ อังคะนภัทรขจร และพรรณทิพา ตันตินัย. (2564). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ร่วมกับเทคนิคคูคิด ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารทาง คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 13(1), 190–203.
- ปัทมวรรณ ยิ่งตระกูล. (2566). *การใช้สุนทรียสนทนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเครือสารสาสน์ เขตการปกครองที่ 10. สร้างศาสตร์งานวิจัยที่ยั่งยืน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1. (หน้า 162–172). สมุทรปราการ: สถาบันเทคโนโลยี แห่งสุวรรณภูมิ.*
- ประจบ แสงสีบบ. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลวิธี STAR เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว และการแปรผัน ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พัชราภา พลเยี่ยม. (2564). *การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยร่วมกับกลวิธี STAR ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร. (2552). *Dialogue สุนทรียสนทนา: ศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์สติปัญญา. กรุงเทพฯ: จงเจริญเทพารักษ์ การพิมพ์.*

- รัฐชฎาภรณ์ นันทเสน, ศุภสิทธิ์ ตีณา, และวาริรัตน์ แก้วอุไร. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสุนทรียสนทนา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 20(2), 201–212.
- โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา. (2565). *คะแนนสอบปลายภาคเรียนที่ 1/2566*. ชลบุรี: โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบูรพา.
- วาสนา ปิ่นทอง. (2563). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- วิรัช พัฒนภรณ์. (2554). *แรงบันดาลใจจากสุนทรียสนทนา*. เชียงใหม่: หจก.เชียงใหม่พิมพ์นิยม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *ผลคะแนนการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของประเทศไทยในโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน*. เข้าถึงได้จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2000-pisa2022/>. 28 ธันวาคม 2566.
- สะสม แก้วมณี, นุชจรินทร์ จันบำรุง และเดชกุล มัทวานุกุล. (2566). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องเส้นขนาน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. สร้างศาสตร์งานวิจัยที่ยั่งยืน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1. (หน้า 271–281). สมุทรปราการ: สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เอมฤดี สิงห์กมล. (2563). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับกลวิธี STAR รายวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *ลิกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 7(1), 73-82.
- Gagnon, J., Maccini, P., & Haydon, T. (2011). Assessment and Accountability in Public and Private Secondary Day Treatment and Residential Schools for Students with Emotional and Behavioral Disorders. *Journal of Special Education Leadership*, 24(2), 79–91.

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS
DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN COMPUTATIONAL SCIENCE AND DESIGN SUBJECT OF
MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS AT PATHIU WITTAYA SCHOOL USING CO-5STEPS LEARNING PROCESS**

เอกพัฒน์ ฉิมวารีย์* กิจพากภูมิ คุ่มวิวัฒนา ดวงตา อินทรนาค และ ณรัณ ศรีวิหะ

Eakkapat Chimwaree*, Kijpakpoom Khumwivattana Duangta Intaranak and Naran Sriwiha

หลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาวิชาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยตาปี สุราษฎร์ธานี 84000

Graduate Diploma Program in Teaching Profession, Teaching Profession, Tapee University,
Surat Thani 84000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: Ken0835202815@gmail.com

รับบทความ 1 พฤศจิกายน 2567 แก้ไขบทความ 9 มีนาคม 2568 ตอรับบทความ 20 มีนาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนปะทิววิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 33 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.51) โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.50$) อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสมระดับดีมาก

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, วิทยาการคำนวณและการออกแบบ, การจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

This research aimed to 1) compare the learning achievement of Mathayomsuksa 2 students in Computational Science and Design Subject before and after learning through the 5-step collaborative learning (CO-5STEPS) process, and 2) examine the student satisfaction with the developed learning management based on the CO-5STEPS learning process. The sample, obtained through purposive sampling, consisted of 33 Mathayomsuksa students from Class 2/1 of Pathiu Wittaya School in the first semester of the 2024 academic year. The research instruments were 1) lesson plans, 2) a learning achievement test, and 3) a set of questionnaires assessing the student satisfaction with the developed learning management. The statistics used in data analysis included mean, standard deviation, and a *t*-test for Dependent Samples.

The research results concluded that: 1) The students' learning achievement after the intervention was higher than before at the 0.05 level of significance, 2) The students were satisfied with the developed learning management at a high level. ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.51). The average value ($\bar{x}$ = 4.50) fell within the standard range of 4.50 – 5.00, indicating that it was rated at a high level of appropriateness.

Keywords: 5-step Collaborative Learning Process, Learning Achievement, Satisfaction, Computing science and Design, Learning Management

บทนำ

การศึกษาไทยในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการให้ความรู้การใช้คอมพิวเตอร์และวิทยาการคำนวณในด้านต่าง ๆ เนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์การคำนวณมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากที่สุดและเป็นทักษะที่จำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อมาใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากทั้งในอนาคตและปัจจุบัน บุคลากรของชาติทุกคนควรต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการใช้งานคอมพิวเตอร์ ทักษะการคำนวณเพื่อรองรับความก้าวหน้าของโลกที่กำลังจะมาถึง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) วิทยาการคำนวณ (Computing Science) เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) มีพื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และการรู้เท่าทันสื่อ ข่าวสาร (Media and Information Literacy) ซึ่งการเรียนวิทยาการคำนวณ จะไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การคิดให้เหมือนคอมพิวเตอร์และการคิดในศาสตร์ของนักวิทยาการคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่จะเป็นกระบวนการความคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาของมนุษย์ โดยเป็นการสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานและช่วยแก้ไขปัญหามาที่เรากำลังต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธนพล ทิพย์สภาพกุล และ ภานุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ, 2565) ดังนั้น ต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาในส่วน of หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ องค์ประกอบของคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ประยุกต์ต่าง ๆ รวมไปถึงระบบของเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น องค์ประกอบของการสื่อสาร เครือข่ายคอมพิวเตอร์และบริการบนอินเทอร์เน็ต จะเห็นได้ว่าหลายสถาบันการศึกษาได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีวิชาคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในอนาคต ส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนให้สามารถหาความรู้ได้อย่างกว้างขวางไม่จำกัดในโลกไร้พรมแดน จึงควรมีการจัดการเรียนการสอนในวิชาคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อที่จะได้พัฒนารัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ให้ได้มากที่สุด (ทิตนา แชมมณี, 2556)

ปัญหาที่เกิดขึ้นของวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ คือ ผู้เรียนไม่มีอุปกรณ์พร้อมหรือเพียงพอต่อการเรียนรู้ และที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาโดยการปฏิรูปการศึกษา การเน้นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในวงการการศึกษา โดยเฉพาะการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในโรงเรียนมากขึ้นทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีการระบุในบัญญัติ 10 ประการว่า โรงเรียนต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครบครันโดยใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้นด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติทางการศึกษา พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษาเน้นหนักลงไปกับการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ เช่น ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยีให้เห็นความสำคัญของวิทยาการสมัยใหม่ควบคู่กับภูมิปัญญาไทยเพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ควบคู่กันได้ภายใต้กระบวนการเรียนรู้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการประยุกต์ใช้ความรู้ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุและผล ทำให้ผู้เรียนที่เรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่ม โดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน เด็กเก่งช่วยเด็กเรียนอ่อนเพื่อให้มีการเรียนรู้ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและความสุขในการเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2555) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะและศักยภาพความเป็นสากลคือเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะในการค้นคว้า แสวงหาความรู้ และมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นซึ่งรายวิชาวิทยาการคำนวณได้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้อย่างอิสระและให้ผู้เรียนสามารถ

วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี โดยที่ครูที่สอนรายวิชาวิทยาการคำนวณจะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนในแต่ละระดับชั้นของโรงเรียนปะทิววิทยา พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2563) เสนอว่ากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ยังช่วยเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ข้อ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยรายวิชาวิทยาการคำนวณจะส่งผลให้เด็กก้าวไปสู่นักคิดสามารถแก้ปัญหา สร้างสรรค์ ชิ้นงาน สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ กลายเป็นเด็กนักเรียนอยู่อย่างมีคุณธรรม และช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมผนวกเข้าด้วยกันสร้างความหมายและความเข้าใจเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยกระบวนการนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษณะ ไชยะดำ กิตติธัช คงชวัน และวิภาฤดี วิภาวิน (2564) ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สามารถพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนหลายด้านรวมทั้งการคำนวณ คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ที่ทำให้หลาย ๆ รายวิชาพัฒนาผู้เรียน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีมากยิ่งขึ้นและเป็นระบบ มีความยั่งยืนของเนื้อหาจึงนำไปสู่การนำเทคนิคการสอนไปใช้กับรายวิชาวิทยาการคำนวณเพื่อดึงศักยภาพของผู้เรียนให้ถึงจุดสูงสุดของความรู้ในด้านคอมพิวเตอร์

รายวิชาคอมพิวเตอร์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายวิชาที่ผู้เรียนทุกคนควรเรียน คือ รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบเทคโนโลยี จุดประสงค์ของรายวิชานี้เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการการทำงานของคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีต่อระบบสารสนเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ร่วมกันในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้สามารถสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์เครือข่ายซึ่งจะมีความประหยัดในด้านการผลิตและการเผยแพร่โดยไม่ต้องผ่านระบบการพิมพ์กระดาษ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตานันท์ มลิทอง (2540) แตกต่างจากเดิมที่มีลักษณะการสอนแบบบรรยาย แต่ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ 5 ขั้นตอน จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวรวมถึงการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มาใช้สอนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่ผู้เรียนบรรลุจากการศึกษา ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปแบบคะแนนสอบ เกรดเฉลี่ย ระดับความสามารถ หรือความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียน วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยผลสัมฤทธิ์นี้เป็นตัวชี้วัดว่าผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้ในระดับใด และสามารถวัดได้โดยการใช้เครื่องมือในการวัด คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ

กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) หมายถึง แนวการสอนบนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เน้นการให้นักเรียนร่วมมือกันทำงานช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยเด็กเรียนช้า เด็กถนัดกว่าช่วยเด็กถนัดน้อย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเสมอภาค กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มโดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน โดยมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม หรือขั้นตั้งคำถาม ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร ขั้นตอนที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) หมายถึง ทศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) โดยประเมิน 1. ด้านการเตรียมความพร้อม 2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ด้านสื่อการเรียนรู้ 4. ด้านการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5. ด้านการวัดและประเมินผล

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2558) กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานหรือวิธีการสืบสอบซึ่งได้พัฒนามาจากวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5E) กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การระบุคำถาม 2) การแสวงหาสารสนเทศ 3) การสร้างความรู้ 4) การสื่อสาร 5) การตอบสนองสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และยังช่วยพัฒนาครูให้มีคุณภาพอีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2555) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะและศักยภาพความเป็นสากล คือ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะในการค้นคว้า แสวงหาความรู้ และมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิต ร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จะต้องมีการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนในแต่ละระดับชั้น

ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

กระทรวงศึกษาธิการ (2555) กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ประกอบด้วยขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ดังต่อไปนี้ 1) การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question) เป็นการใช้สื่อหรือวิธีการใด ๆ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย เกิดปัญหา หรือเกิดความไม่สมดุลในการคิดโดยให้นักเรียนได้ตั้งสมมติฐานหรือคำถามที่ต้องการหาคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูลนั้น 2) การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) เป็นขั้นที่นักเรียนนำเสนอเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมตัวหรือวางแผนร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ รวมถึงการแสวงหาความรู้ ค้นพบความรู้หรือพิสูจน์สมมติฐานที่กำหนดด้วยตนเองเพื่อวิเคราะห์ผลและสื่อความหมายข้อมูลนั้น ๆ 3) การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (Learning to Construct) เป็นขั้นที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ และอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบหาข้อสรุป ความสำคัญ ความสัมพันธ์ หรือกระทำการใด ๆ ในข้อมูลนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้แก่ตนเอง โดยนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันละกันซึ่งมีครูเป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด 4) การเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (Learning to Communicate) เป็นขั้นที่ครูตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนแต่ละกลุ่มก่อนมีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยการใช้คำถาม หรือให้นักเรียนอธิบาย แล้วนำความรู้ ข้อค้นพบ หรือข้อสรุปที่ได้จากการศึกษามานำเสนอต่อหน้าชั้นเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดของผู้เรียน 5) การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Service) เป็นขั้นที่นักเรียนนำเสนอความรู้ ข้อค้นพบ หรือข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ในรูปของผลงาน ชิ้นงาน รายงาน แผ่นพับ ป้ายนิเทศ หรือวิธีการใด ๆ ในระดับห้องเรียน ระดับชั้น และระดับโรงเรียน โดยนักเรียนมีการทำแบบประเมินตนเองและผู้อื่น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กู๊ด (Good, 1973) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการสะสมความรู้ความสามารถในการเรียนทุกด้านเข้าไว้ด้วยกัน

ไอแซก อาโนลด์ และไมลี (อ้างถึงใน ปรียทิพย์ บุญคง, 2556 หน้า 7) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมากเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทางร่างกายและทางสติปัญญา ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล อาจได้จากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปแบบของเกรดจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลาานพอสมควร หรืออาจได้จากการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2560, หน้า 20) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นผลจากการเรียนรู้ วัดโดยใช้เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2556, หน้า 16) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลจากการเรียนรู้ที่แต่ละคนได้ศึกษาเรียนรู้มาแล้วในอดีตหรือในปัจจุบัน โดยเป็นผลจากการประเมินความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาการเป็นหลัก เน้นความตรงเชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นสำคัญ

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์หรือความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สามารถวัดผลได้จากคะแนน การประเมินผล คะแนนสอบ เกรดเฉลี่ย ระดับความสามารถ หรือความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาวิชาหรือรายวิชาที่ศึกษา โดยผลสัมฤทธิ์นี้เป็นตัวชี้วัดว่าผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้ในระดับใด ทั้งในโรงเรียนและระดับชาติ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553, หน้า 209) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (paper and pencil test) กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

บุญชม ศรีสะอาด (2560) กล่าวว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชา หรือเนื้อหาที่สอน โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่าง ๆ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอิงเกณฑ์และแบบทดสอบอิงกลุ่ม

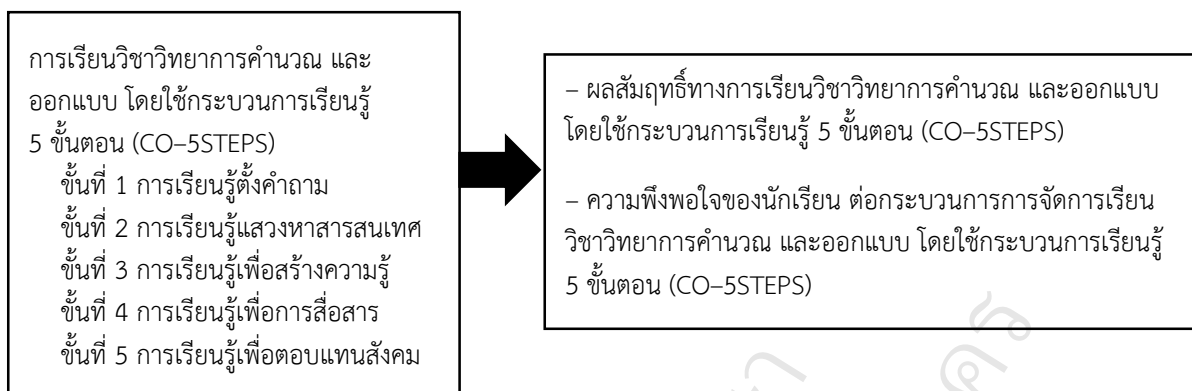
สมนึก ภัทธิยธนี (2562, หน้า 63–72) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้ว

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่ามีการพัฒนาตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ต้องใช้วิธีการทดสอบที่มีความถูกต้อง เทียบตรง มีคุณภาพการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาที่เรียกว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อคำถามที่ใช้ในการตรวจสอบความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการเรียน การอบรม หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงผลว่าผู้เรียนมีความสามารถมากน้อยเพียงใด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองโดยกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา เชิงทดลองในรูปแบบ One Group Pretest-Posttest Design (หนึ่งกลุ่มสอบ ก่อน-สอบหลัง) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีวิธีการดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนวิจัยการศึกษาแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design)

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ใช้สื่อนวัตกรรม	ทดสอบหลังเรียน
ทดลอง (E)	T ₁	x	T ₂

จากตาราง 1

สัญลักษณ์ที่ใช้ E แทน กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองทำวิจัย

T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียนเรื่องความรู้เบื้องต้นในการทำงานของคอมพิวเตอร์

X แทน การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียนเรื่องความรู้เบื้องต้นในการทำงานของคอมพิวเตอร์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยาจังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน ทั้งหมด 100 คน
- กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนปะทิววิทยา จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 33 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางคอมพิวเตอร์ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ขอบเขตด้านตัวแปร

- ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้วิทยาการคำนวณและการออกแบบ โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)
- ตัวแปรตาม
  - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิทยาการคำนวณและการออกแบบ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ หน่วยที่ 4 เรื่อง หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารโดยกำหนดเนื้อหาจากหนังสือกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 (ฉบับปรับปรุง) มีสาระการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร

1. องค์ประกอบของระบบคอมพิวเตอร์
2. หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์
3. ซอฟต์แวร์ประยุกต์

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ระหว่างเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2567 เวลาที่ใช้ในการทดลองระยะเวลา 10 สัปดาห์ จำนวน 20 คาบ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 (ฉบับปรับปรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศึกษาเอกสาร งานวิจัยในเรื่องการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และคู่มือครูแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ที่พัฒนาแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความสอดคล้อง ความตรงของรูปแบบ วัตถุประสงค์ และเอกสารประกอบ ความถูกต้องตามโครงสร้างและเนื้อหา ที่เป็นแบบประเมินค่านำมาหาค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน คือหลังนำผลการประเมินไปหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสมระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสมระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสมระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสมระดับควรปรับปรุง

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) มาปรับปรุงและนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) มีการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 (ฉบับปรับปรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของสาระการเรียนรู้และระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล เทคนิคการเขียนข้อสอบ วิธีการสร้างแบบทดสอบ และเทคนิคการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา แบบปรนัยของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) เพื่อสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้

2.2 สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนนตอบถูกได้ 0.5 คะแนนและตอบผิดได้ 0 คะแนน และข้อสอบแบบอัตนัย 5 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนนตอบถูกได้ 2 คะแนนและตอบผิดได้ 0 คะแนน

2.3 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ที่พัฒนาแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตรของโรวินเนลลีและแฮมเบตัน (Rowinelli and Hanbleton ; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2548) จำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดแนวความคิดเห็น ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

2.4 นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ระหว่าง 0.60-1.00 เป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญทุกข้อและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.5 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วมาปรับปรุงและนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) การเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ คณะผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจและสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ที่มีต่อการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ เรื่องหลักการทางงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS ในการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยผู้วิจัยนำวิธีของลิเคิร์ต (Likert Rensis, 1970) มาปรับให้สอดคล้องกับสภาพนักเรียน ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

5 คะแนน หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง พึงพอใจมาก

3 คะแนน หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง พึงพอใจน้อย

1 คะแนน หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

แล้วนำผลการประเมินหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความพึงพอใจของนักเรียนจากเกณฑ์การให้คะแนนของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายความว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (CO-5STEPS) ที่พัฒนาแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินเนลและ แฮมเบตัน (Rowinelli and Hanbleton; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2548)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงตามจุดประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงตามจุดประสงค์

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นไม่ถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงตามจุดประสงค์

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (CO-5STEPS) ไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงและนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

วิธีรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้น ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยเตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงให้ทราบถึงความสำคัญในการทดลองครั้งนี้ในคาบเรียนแรกของการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ และข้อสอบแบบอัตนัย 5 ข้อ ในการสอนชั่วโมงแรก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน) เพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียน ใช้เวลาในการทดสอบ 2 คาบเรียนแรกของการเรียน แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

3. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา (CO-5STEPS) โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ตามกิจกรรมที่ออกแบบในแต่ละแผน โดยให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทำแบบทดสอบ และกิจกรรมจนครบทุกแผน

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดการสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ และข้อสอบแบบอัตนัย 5 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน ในคาบเรียนสุดท้ายของการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

5. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (CO-5STEPS)

6. นำคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมาหาค่า t-test และค่าดัชนีประสิทธิผล

7. นำคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมาหาค่า t-test และค่าดัชนีประสิทธิผล

8. นำคะแนนผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปะทิววิทยา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) ของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)
- 1.2 การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)
- 1.3 การหาความแปรปรวน (S^2) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเหตุผล (Logical Validity) ของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553)

2.2 การหาค่าดัชนีความยากง่าย (Difficulty and easiness index : P) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกำหนดเกณฑ์ความยากของข้อสอบที่จะใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (มาเรียม นิลพันธ์, 2553)

2.3 การหาค่าดัชนีค่าอำนาจจำแนก (D) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีของ Cox และ Vargas (1966), Tucker และ Vagas (1971) และ Vagas (1969) (มาเรียม นิลพันธ์, 2553)

2.4 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้แบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (มาเรียม นิลพันธ์, 2553)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนทดสอบหลังเรียนของ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ใช้สถิติ t-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2548)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	(n)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig.
ก่อนการจัดการเรียนรู้	33	20	7.36	2.06	19.16	0.001
หลังการจัดการเรียนรู้	33	20	16.67	1.83		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 16.67$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x} = 7.36$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 2 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
กลุ่มทดลอง	33	4.50	0.51	พึงพอใจมาก

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.50, S.D. = 0.51$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 16.67$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x} = 7.36$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อาจเป็นเพราะคณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการศึกษาอย่างเป็นระบบและใช้กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน ทำให้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและลงมือหาความรู้ด้วยตนเอง โดยขั้นแรกจะเสนอสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความสงสัยผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาสารสนเทศพร้อมให้ผู้เรียนสรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความจำที่ดีและมีความเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้เรียนสงสัยเกิดเป็นความรู้ตกผลึกแก่ตัวผู้เรียน เป็นแนวทางการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่ม โดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน และมีกิจกรรมออกมานำเสนอสรุปองค์ความรู้หน้าชั้นเรียน เด็กเก่งช่วยเด็กเรียนช้ากว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนตรงตามที่กฤษณะ โตะดำ, กิตติธัช คงชะวัน และวิภาวดี วิภาวิน (2564) กล่าวตรงกันว่าการสอนด้วยวิธีกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมผนวกเข้าด้วยกัน สร้างความหมายและความเข้าใจเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยกระบวนการนี้ มีปฏิริยาทางสังคมเรียนอย่างมีความสุข รวมถึงพิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียรวิญญิต (2563) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS เป็นแนวทางการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประยุกต์เอาความรู้ที่ได้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มโดยทุกคนช่วยเหลือกัน เพื่อให้มีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน คือ อ้อมตะวัน แสงจักรวาล (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและการรับรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและการรับรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในรายวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้ากระแสหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวัดด้วยแบบทดสอบสถานการณ์ จำนวน 5 สถานการณ์ สอดคล้องกับ ศิราวัลย์ ชานูชิต (2559) ได้ศึกษาผลของการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสนใจใฝ่รู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังทดลอง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นขั้นตอน ในขั้นที่ 1-ขั้นที่ 5

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.50, S.D. = 0.51$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คณะผู้วิจัยได้รับการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขโดยได้รับคำชี้แนะ จากอาจารย์ที่ปรึกษา และจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสม จากผู้มีประสบการณ์ทางการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนปะทิววิทยา นอกจากนี้ยังศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ

กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน โดยกิจกรรมกลุ่มส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ สลับกันเป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียนด้วยความตั้งใจ มีส่วนร่วม เป็นไปตามคากล่าวของ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541, หน้า 9) กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบและความสุขที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนโดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ และน้ำลิน เทียมแก้ว (2561, หน้า 7) กล่าวว่าความพึงพอใจ (Satisfaction) คือความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง และพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2556, หน้า 1-5) กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ จัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางด้วยการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ จะทำให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยเด็กเรียนรู้ที่จะตั้งคำถาม เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการคิด ช่างสังเกตเกิดความสงสัย ครูใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ในขณะที่เด็กก็ฝึกให้ผู้เรียนใช้คำถามเพื่อที่จะแสวงหาสารสนเทศ สืบค้นสอบถามสัมภาษณ์ ใช้วิธีทดลอง ทดสอบ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เป็นการสร้างองค์ความรู้ผ่านการอภิปราย ครูทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจสื่อสารนำเสนอความรู้ สร้างผลงานเผยแพร่ ทำให้เด็กมีผลการเรียนรู้ คือ ความรู้ ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือทักษะการคิดระดับพื้นฐาน หลักฐานบ่งชี้ว่านักเรียนตอบสนองเชิงบวกต่อการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะกระบวนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเนื่องจากการใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน นำเสนอสิ่งเร้าเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและอยากจะเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองตามความถนัดหรือความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนออกมาสรุปองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาหน้าชั้นเรียนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการศึกษาริเรียนรู้เพิ่มเติมและยังส่งผลโดยตรงกับแรงจูงใจหรือความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและความต้องการในการพัฒนาตนเอง นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองและได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือทักษะการคิดระดับพื้นฐาน กระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนมีความพอใจ

องค์ความรู้ใหม่

เมื่อผู้วิจัยได้นำเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) มาใช้กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกิดเป็นข้อค้นพบและสรุปได้ ดังนี้

1. การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question) ครูสอนและนำเสนอสิ่งเร้าพร้อมทั้งระบุคำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยและอยากเรียนรู้ มีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาหรือตอบคำถามนั้นด้วยวิธีการใด ๆ วิธีการนี้นักเรียนมีการตั้งสมมติฐานหรือคำถามที่ต้องการหาคำตอบซึ่งเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ และสืบค้นข้อมูลนั้น เพื่อต่อยอดในการแก้ปัญหาต่อไป

ภาพประกอบ 2 และ 3 การตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการอยากรู้และอยากที่จะแสวงหาความรู้

2. การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมค้นหาหรือค้นคว้าความรู้หรือคำถามที่นักเรียนสงสัยตามสื่อการเรียนรู้ที่ครูเตรียมให้ หรือจากสื่อการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อเป็นการหาความรู้อย่างอิสระ นักเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ครูจัดให้และเรียนรู้ตามเวลาที่กำหนด โดยเวลาจะเป็นตัวเร่งรัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และวิธีนี้นักเรียนมีการเตรียมตัวนำเสนอเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ รวมถึงการแสวงหาความรู้ ค้นพบความรู้หรือพิสูจน์สมมติฐานที่กำหนดด้วยตนเองเพื่อวิเคราะห์ผลและสื่อความหมายข้อมูลนั้น ๆ

ภาพประกอบ 4 การเรียนรู้เพื่อแสวงหาสารสนเทศ กระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้า

3. การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (Learning to Construct) วิธีนี้นักเรียนจะมีการแสวงหาความรู้หรือสารสนเทศเป็นการสร้างความรู้ให้กับตัวเองอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพโดยนักเรียนจะค้นหาความรู้ที่ตนเองสนใจหรือความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจากตัวนักเรียนเอง ทำให้เกิดการตกลึกความรู้ เป็นความรู้ที่นักเรียนได้มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเปรียบเทียบ หาข้อสรุปหรือความสำคัญของข้อมูลนั้น และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันละกันภายใต้การดูแลของครู

ภาพประกอบ 5 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ ให้นักเรียนได้รวมกลุ่มค้นหาหรือตอบสนองตามเนื้อหาที่นักเรียนสนใจ

4. การเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (Learning to Communicate) เป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละกลุ่มมีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนได้อธิบายองค์ความรู้หรือข้อคำถามที่นักเรียนได้มาจากความสนใจ มีการนำเสนอข้อค้นพบความรู้และข้อสรุปที่ได้จากการการศึกษามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ หน้าชั้นเรียน วิธีนี้เป็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารกับเพื่อนนักเรียนและครู ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด โดยมีการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น

ภาพประกอบ 6 และ 7 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร ให้นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียน เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้

5. การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Service) จากการนำเสนอความรู้ ข้อค้นพบของนักเรียน หรือข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ในรูปของผลงาน ชิ้นงาน รายงาน แผ่นพับ ป้ายนิเทศ หรือวิธีการใด ๆ นำมาใช้งานให้เกิดองค์ความรู้สูงสุดกับผู้เรียนที่ได้รับการเรียนและนำมาเสนอผลงานให้เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น ๆ ที่ต้องการมาเรียนรู้ วิธีนี้ นักเรียนจะได้มีการจัดทำข้อสรุปที่นักเรียนเรียนรู้และตกผลึกมาแล้ว นำมาถ่ายทอดเป็นวิดีโอสั้น ๆ ให้เข้าใจง่ายและยังเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับบุคคลทั่วไปได้อีกด้วย

ภาพประกอบ 8 และ 9 การตอบสนองสังคม โดยให้นักเรียนจัดทำคลิปวิดีโอนำเสนอความรู้ที่กลุ่มตนเองได้จากการศึกษา

จากเทคนิคข้างต้น เมื่อนำมาสอนผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีสูตรหรือทักษะในการจำข้อมูลได้ดีมากยิ่งขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าออกความคิดเห็น กล้าที่จะเรียนรู้ มีวิธีการคิดเป็นลำดับขั้นตอน การคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ดียิ่งขึ้น เรียนรู้เร็วและความรู้ไม่มัววันถดถอย อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจในการเรียน เพิ่มความเป็นมิตรระหว่างครูกับนักเรียนได้มากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอนมากยิ่งขึ้นนักเรียนอยากจะมาโรงเรียนและอยากรับบททดสอบใหม่ ๆ จากครูผู้สอนอยู่เสมอ เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

สรุป

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 16.67$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x} = 7.36$) ดังนั้น การใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบตรงกับธรรมชาติและนักเรียนในยุคปัจจุบัน มีส่วนช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหมวดวิชาอื่นเพิ่มเติมได้และมีการเรียนรู้มากกว่าการสอนปกติทั่วไป 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบโดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.= 0.51) ดังนั้น การประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่

ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและความต้องการในการพัฒนาตนเอง นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองและได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือทักษะการคิดระดับพื้นฐาน กระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างความสุข ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1.1 การนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับใช้กับการเรียนการสอน ควรมีการคำนึงถึงความเหมาะสมตามระดับความสามารถของนักเรียนและชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ให้ชัดเจนเพื่อให้ นักเรียนทราบ นักเรียนจะเกิดความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้มากขึ้นและช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทดลอง

1.2 ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และให้ความช่วยเหลือ รวมถึงอำนวยความสะดวก ในกรณีที่นักเรียนเรียนรู้ช้ากว่าคนอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มควบคุม และกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนในครั้งถัดไป

2.2 ควรมีการสอนโดยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน CO-5STEPS ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ: บริษัทพรินทิงกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2551). *หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ)*. กรมวิชาการ. สำนักงานคณะกรรมการขึ้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2555). *แนวการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนชม.
- กฤษณะ โต้ะดำ, กิตติชัย คงชะวัน และ วิภาฤดี วิภาวิน. (2564). *กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพล ทิพย์สภาพกุล และ ภาณุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ. (2565). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยบทเรียนออนไลน์วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาวจักร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา), การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*.
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). *การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 (รายงานการวิจัย). สำนักวิทยบริการ: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปรีทิพย์ บุญคง. (2546). *การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2562). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2556). *การสอนคิดด้วยโครงการการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทักษะในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2563). *การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสืบสอบ, การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ปเนชั่นเนลท์.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2553). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปาคร.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2556). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2553). *เทคโนโลยีวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริวัลย์ ชานูชิต. (2559). *ผลของการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสนใจใฝ่รู้ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สมนึก ภัทธิยธนี. (2562). *การวัดผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ้อมตะวัน แสงจักรวาฬ. (2564). *การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและการรับรู้ด้วยตนเองโดยการใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hull Book Company.
- Likert, R. (1970). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Fishbein.

**การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3**
ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION AFFECTING THE SUCCESS OF ACTIVE LEARNING MANAGEMENT
OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

เมทิกา งอติราช^{1,*} ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ และ บุญมี ก่อบุญ

Matika Ngotirach^{1,*}, Suphirun Jantarak and Boonmee Koboon

สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร 47000

Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education,

Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding Author: Email: ma_tika@hotmail.com

รับบทความ 2 ธันวาคม 2567 แก้ไขบทความ 7 มีนาคม 2568 ตอรับบทความ 21 กรกฎาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการและความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 324 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง (0.80-1.00 และ 0.95 ตามลำดับ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า 1) การบริหารวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับระดับความสำเร็จการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = 0.742$) 4) การบริหารวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยเพื่อการพัฒนา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สามารถทำนายความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้ร้อยละ 61.40 โดยมีสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.431 และ 5) แนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) วิจัยและการพัฒนา และ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก, ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

This research aimed to examine the academic affairs administration that affected the success of active learning management among teachers in schools under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3. The research was divided into three phases: The first phase examined academic affairs management and learning management success. The second phase established guidelines for enhancing learning management success. The third phase analyzed guidelines for achieving success in active learning

management. The sample for this research consisted of 324 participants, including school administrators and teachers, selected through multi-stage random sampling. The data collection tool was a set of questionnaires with high validity and reliability (0.80 to 1.00 and 0.95, respectively). The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and Stepwise multiple regression analysis.

The research findings are as follows: 1) The academic affairs administration was rated at the highest level, 2) The success of active learning management was rated at the highest level, 3) The academic affairs administration and the level of success in active learning management among teachers showed a positive relationship at a high level with the .01 level of significance ($r_{xy} = 0.742$), 4) The academic affairs administration in terms of educational technology and innovative media, curriculum development, research for development, and learning resource development predicted the success of active learning management by 61.40%, with an adjusted R-squared of 0.431, and 5) The guidelines for enhancing the success of active learning management among teachers comprised four approaches: 1) curriculum development, 2) educational technology and innovative media, 3) research for development, and 4) learning resource development.

Keywords: Academic Affairs Administration, Active Learning Management, Success of Learning Management

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษา ประถมซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการสร้างพื้นฐานความรู้และทักษะให้กับเด็กนักเรียน (UNESCO, 2015, p. 5) การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Brusilovsky & Millán, 2007, p. 8) ในบริบทของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การศึกษานี้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการบริหารงานวิชาการที่ดีสามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Fullan, 2007, p. 11) การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก รวมถึงการพัฒนาแนวทางการบริหารที่สามารถสนับสนุนครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นงานหลักของระบบการศึกษาในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุกด้าน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณค่าและความสุขในสังคม ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ (มยุรี สมใจ, 2551, หน้า 3) งานวิชาการจึงถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาคือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งหมด เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่มีคุณภาพจะมีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดี (รังสิรัตน์ โกสยยะ, 2561, หน้า 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการ โดยต้องเข้าใจเนื้อหาสาระของงานอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (นิยม รัชตะวัฒน์วินัย, 2560, หน้า 11)

อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย โดยเฉพาะการศึกษาระดับพื้นฐานยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทาย แม้จะมีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษามากกว่า 10 ปี แต่คุณภาพการศึกษาของประเทศยังไม่ดีขึ้นอย่างทั่วถึง ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนในโรงเรียนไทยเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (วิไล วงศ์ใหญ่, 2559, หน้า 30–34) การขาดแคลนบุคลากรและทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ทำให้ไม่

สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีได้อย่างเต็มที่ (อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์, 2562) ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับครูและนักเรียนในอนาคต ว่าการบริหารงานวิชาการ ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน และมีลักษณะการส่งผลเป็นอย่างไร เพราะการบริหารที่มี ประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้นำผลที่ได้จาก การวิจัยมาเป็นข้อมูลย้อนกลับทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกทั้งทำให้จัดการศึกษาของ โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
4. เพื่อศึกษาสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูโรงเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผล สูงสุดในกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีคุณภาพ และผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

การวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่นำผลการเรียนการสอนมาพิจารณาตัดสินเป็น ระเบียบอย่างครอบคลุม โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวัดผลและประเมินนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาสาระการเรียนรู้หน่วยการ เรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง วิจัยและพัฒนาหลักสูตรโดยให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการโดยทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับ หลักสูตร เพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรโดยมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในการ ช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย เป็นการชี้แนะ แนะนำและให้ความ ช่วยเหลือ ที่เป็นการร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มากยิ่งขึ้น

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่อง การจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไรและเทคโนโลยี พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไร และ

มีวัสดุอุปกรณ์ สิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูใช้สื่อเป็นตัวกลางให้ผู้สอนสามารถส่งความรู้ไปยังผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ หมายถึง การดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีระบบ เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อนำไปสู่คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนตามแผนงานที่ได้จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้มีระบบประกันคุณภาพที่มีความเสถียรและเป็นระบบอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการการศึกษาในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยและการพัฒนา หมายถึง การทำความเข้าใจและส่งเสริมให้ครูมีการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม และการทดสอบเพื่อหาคำตอบจากปัญหาและข้อสงสัยของครู วิเคราะห์ หาความกระจ่างและข้อสรุปของปัญหานั้น

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนมีแหล่งข้อมูล สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนให้มีความกระตือรือร้นในการศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมความคิดริเริ่มต้นและต้องการค้นคว้าความรู้อย่างกว้างขวาง มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและสนับสนุนเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในผู้เรียนและมีกระบวนการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มที่

ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง ผลของกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนุก และมีความสุขกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าอ่าน คิด เขียน พูด และรู้จักประเมินค่า นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงจากความรู้เดิมด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ผู้เรียนมีความสุข หมายถึง พฤติกรรมที่รับรู้ท่าทีหรือการแสดงออกของนักเรียนที่แสดงความรู้สึกที่ดี รักในการเรียน ไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่ายต่อการเรียน เป็นความพอใจของนักเรียนที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีการตอบสนองความใฝ่รู้

ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนในการใช้วิธีการ กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ที่หลากหลายทั้งด้วยตนเองหรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น จนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงหรือตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดขึ้นโดยผลมาจากประสบการณ์และทำให้มีการเพิ่มสมรรถนะ (Performance) เพิ่มความสามารถของการเรียนรู้ในอนาคตมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการไม่ใช่ผลผลิต (เป็นProcess ไม่ใช่Product) เป็นการเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวม จัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง การมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการคิดมากและซับซ้อนขึ้น การคิดที่ผสมผสานทักษะการคิดหลาย ๆ ประการมารวมกันเพื่อทำให้เกิดการคิดที่ซับซ้อนประกอบไปด้วยการคิดหลายประเภท มีการคิดอย่างเป็นระบบเป็น คิดตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ มีความรอบคอบในการคิด ใช้ประจักษ์พยานหลักฐานประกอบการคิดอย่างมีเหตุผลและมีการตรวจสอบการคิดของตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ได้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมจิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองโลกและพลโลก ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคม

ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในการที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะภายในที่จะช่วยให้

วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้เรียนมีสุขนิสัยและสุขภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีน้ำหนักส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักป้องกันและหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดให้โทษ สภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรค ภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น

ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันนานาชาติ หมายถึง ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา สามารถแก้ปัญหา มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตนั้นสามารถส่งผลกระทบต่ออย่างมากในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และความสามารถที่ทำให้ได้เปรียบคู่แข่งซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานที่เหนือกว่า

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนรวมทั้งรักษาการในตำแหน่งของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2564

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนหรือครูผู้สอนดำรงตำแหน่งผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของครูในโรงเรียน หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมี ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ กัลชญา ทองหัตถา (2565, หน้า 38) ได้สรุป การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทของสถานศึกษาเพื่อสนับสนุน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสูงสุด เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ตลอดทั้งสนองความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น โดยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาของการศึกษา งานนิเทศภายใน และงานประกันคุณภาพการศึกษา ปรานี ท้าวกลาง (2557, หน้า 22) สรุปไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านวัดผลประเมินผล ด้านพัฒนาการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านนิเทศการศึกษา ด้านส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และหลักการบริหารงานวิชาการ สิริดา สายมายา (2565, หน้า 43) ได้สังเคราะห์การบริหารงานวิชาการไว้ 8 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การวัดผล และประเมินผล 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2558, หน้า 14) อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จากการศึกษาความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สรุปได้ว่า หลักการของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียนการมีวิจาร์ณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและมีการใช้วิจาร์ณญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, หน้า, 7) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในลักษณะการจัดการเรียนแบบเชิงรุก มีวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี เช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

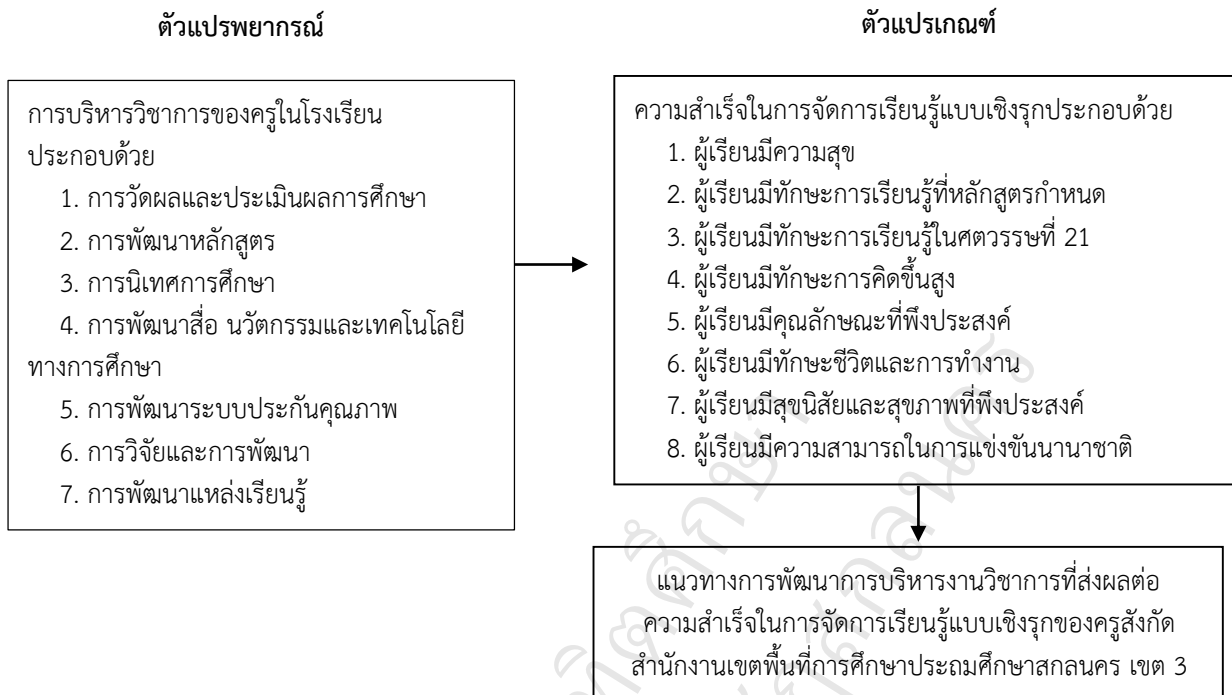
Learning) ฯลฯ อย่างไรก็ตามรูปแบบ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกันคือ ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตนเอง สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560, หน้า 22) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ไว้ดังนี้ 1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม หาคำตอบ และนำเสนอ 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอธิบาย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมและชิ้นงาน 4) ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และเป็นคู่ 2. คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า สังเคราะห์ 1) ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ 2) ผู้เรียนได้สังเคราะห์ 3) ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) ผู้เรียนได้ประเมินค่า 3. สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง 1) ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed) 2) ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน/ผลงาน (Creation or innovative task) 3) ผู้เรียนได้ประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (self-evaluation) 4) ผู้เรียนกำกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง (self-management) 4. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ 1) นำความรู้ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ 2) เชื่อมโยงความรู้กับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ และสำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ (2564, หน้า 72) สำหรับรูปแบบการสอนแบบเชิงรุกได้มีการเริ่มสอนมานานเพียงแต่ว่าวิธีการสอนของแต่ละคนจะมีวิธีการของตนเอง ทาง ก.ค.ศ. จึงได้นำกระบวนการเหล่านี้มาใช้ในการประเมินวิทยฐานะของครู เพื่อเป็นแนวทางถ้าครูอยากพัฒนาตนเองให้มีวิทยฐานะสูงขึ้นควรจะทำแบบใดในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อที่ครูจะได้รู้ตนเองในการออกแบบกระบวนการสอนที่จะตอบโจทย์และเป็น Active Learning ที่แท้จริง และสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาตนเองและวิทยฐานะในอนาคต ทั้งนี้ การออกแบบการเรียนรู้แบบ Active ตาม 8 องค์ประกอบ เริ่มจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี โดยครูต้องเริ่มจากการนำประสบการณ์ของครู ความเข้าใจในเรื่องของ Active Learning, Passive Learning และ Action Learning มาสร้างแผนแบบ Active Learning ภริมา วินิธาสถิตย์กุล (2565, หน้า 928) อธิบายว่า ความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้เชิงรุกถือได้ว่ามีคุณค่าและเกิดประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียน และผู้สอน เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกให้ประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น มีความอดทนในการเรียนฝึกคิดและแก้ปัญหา และที่สำคัญคือช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long learning)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1. การบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552); ไชยา ภาวะบุตร (2555); ทองคำ พิมพา (2556); อุทัย บุญประเสริฐ (2557); เจริญพร คำจารย์ (2558); วัลย์วรรณ ปุธิรัตน์ (2558); ชวัลลักษณ์ รัตนภักทรกุล (2559); วิภาภรณ์ สร้อยคำ (2560); ชุตติกาญจน์ หลวงแสน (2564); สิริดา สายมายา (2565); นำมาทำการสังเคราะห์โดยใช้การทำตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ แล้วใช้เกณฑ์ความถี่ ได้นำการบริหารวิชาการดังกล่าวมาจัดกลุ่มวิชาการออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การนิเทศการศึกษา 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ 6) การวิจัยและการพัฒนา และ 7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกยึดตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2562, หน้า 4) นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีความสุข 2) ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด 3) ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 4) ผู้เรียนมีทักษะการคิดสูงขึ้นไป 5) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและการทำงาน 7) ผู้เรียนมีสุขนิสัยและสุขภาพที่พึงประสงค์ และ 8) ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันนานาชาติปรากฏ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 194 คน ครู 1,848 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,042 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 324 คน ได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (วาโร เห่งสวัสดิ์, 2551, หน้า 191)

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามด้วยตนเองโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาตามข้อ 1 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนแล้วกำหนดคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของเรณูลิคอร์ท (Likert Method)
3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย
4. ปรับปรุงแก้ไขร่างแบบสอบถามตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. นำร่างแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาความสอดคล้องของข้อความกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด หรือดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) = 0.8–1.00 (Construct Validity) และด้านเนื้อหา(Content Validity) ด้านรูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording)และด้านอื่น ๆ ของข้อคำถามแต่ละข้อที่เห็นสมควรให้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out)

6.1 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และคัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 ขึ้นไป (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2551, หน้า 485) ได้ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ตั้งแต่ 0.43–0.70

6.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เท่ากับ 0.95

7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

8. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองการทำวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ดำเนินการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ตามจำนวนที่กำหนด

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด จำนวน 324 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ซึ่งถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ซึ่งถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของครูในโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์แปลผลคะแนน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) แล้วนำค่าที่คำนวณได้มาทำการแปลผลในรูปความสัมพันธ์

4. การวิเคราะห์อิทธิพลของการบริหารวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ตาราง 1 สรุปผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปผลการวิเคราะห์
1.1 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	1.1 การวัดผลและประเมินผล การศึกษา	1.1 การวัดผลและประเมินผล การศึกษา
1.2 การพัฒนาหลักสูตร	1.2 การพัฒนาหลักสูตร	1.2 การพัฒนาหลักสูตร
1.3 การนิเทศการศึกษา	1.3 การนิเทศการศึกษา	1.3 การนิเทศการศึกษา
1.4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษา	1.4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษา	1.4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษา
1.5 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ	1.5 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ	1.5 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
1.6 การวิจัยและการพัฒนา	1.6 การวิจัยและการพัฒนา	1.6 การวิจัยและการพัฒนา
1.7 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	1.7 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	1.7 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

จากตาราง 1 พบว่า ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของครูผู้สอน 3) การนิเทศ การศึกษา 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ 6) การวิจัยและการ พัฒนา และ 7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ตาราง 2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈
X ₁	1																
X ₂	.570**	1															
X ₃	.372**	.146**	1														
X ₄	.367**	.190**	.135*	1													
X ₅	.833**	.465**	.380**	.114*	1												
X ₆	.801**	.290**	.064	.123*	.605**	1											
X ₇	.826**	.333**	.065	.014	.697**	.799**	1										
Y	.742**	.207**	.042	.027	.597**	.676**	.790**	1									
Y ₁	.573**	.286**	.385**	.134*	.614**	.431**	.483**	.321**	1								
Y ₂	.530**	.236**	.503**	.147**	.551**	.352**	.381**	.295**	.870**	1							
Y ₃	.379**	.184**	.392**	.160**	.417**	.266**	.240**	.116**	.864**	.647**	1						
Y ₄	.586**	.265**	.274**	.084	.600**	.452**	.571**	.439**	.804**	.800**	.457**	1					
Y ₅	.363**	.176**	.512**	.162**	.392**	.201**	.187**	.092	.815**	.735**	.910**	.408**	1				
Y ₆	.549**	.309**	.029	.021	.581**	.517**	.644**	.442**	.725**	.443**	.465**	.722**	.275**	1			
Y ₇	.333**	.202**	.250**	.099	.393**	.258**	.254**	.104	.867**	.682**	.869**	.462**	.826**	.576**	1		
Y ₈	.571**	.303**	.231**	.056	.613**	.467**	.574**	.381**	.885**	.594**	.751**	.747**	.594**	.896**	.718**	.505**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .742$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การวิจัยและการพัฒนา (X_6) กับ ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและการทำงาน (Y_6) ($r = .644$) และ คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_7) กับผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Y_3) ($r = .116$)

ตาราง 3 วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

การบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก	R	R ²	Adj R ²	B	S.E.	β	t	Sig.
1. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_4)	.614	.377	.375	.346	.055	.419	6.279	.000
2.การพัฒนาหลักสูตร (X_2)	.636	.404	.400	.156	.035	.212	4.449	.000
3. การวิจัยและการพัฒนา (X_6)	.649	.422	.416	.218	.050	.323	4.377	.000
4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_7)	.662	.438	.431	.123	.041	.210	3.043	.000
ค่าคงที่	-	-	-	1.936	.185	-	10.454	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า มี 4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_4) การพัฒนาหลักสูตร (X_2) การวิจัยและการพัฒนา (X_6) และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_7) โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 61.40 สัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .431 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Standard Error) เท่ากับ .185

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = 1.936 + .346X_4 + .156X_2 + .218X_6 + .123X_7$$

และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z'y = .419Z_4 + .212Z_2 + .323Z_6 + .210Z_7$$

อภิปรายผล

1. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 4.15) ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูทั้งนี้อาจเพราะในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู เพื่อให้เกิดประสิทธิผล มีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายปัจจัยทั้งในด้านของบทบาทผู้บริหารโรงเรียนซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู สามารถสร้างศรัทธาและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน มีความสามารถในการประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ สอดคล้องกับ สิริดา สายมายา (2565, หน้า 43) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนในโครงการ “การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” (โรงเรียน กพด.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการไว้ 8 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ 5) การวัดผล และประเมินผล 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 8) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. ระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) เมื่อพิจารณา ทั้ง 8 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันนานาชาติ, ผู้เรียนมีความสุข, ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด, ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง, ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและการทำงาน, และผู้เรียนมีสุขนิสัยและสุขภาพที่พึงประสงค์ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเชิงรุก ย่อมสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีให้กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ตลอดจนมีการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ชัดเจนประกอบกับการที่โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการศึกษาแบบเชิงรุก ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันนานาชาติเพราะได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จนเกิดทักษะการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดครบทั้งเป้าหมายของการจัดการศึกษาเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิตและการทำงานอย่างมีคุณภาพ และผู้เรียนมีสุขนิสัยและสุขภาพที่พึงประสงค์ เพราะการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ ไพศาล เครือแสง (2556, หน้า 7) ได้ศึกษา เทคนิคการสอนเชิงรุกเรียนรู้ประสบการณ์จาก Shelton College International ประเทศสิงคโปร์ กล่าวว่าความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกดูได้จากผู้เรียนจะได้รับในการเรียนรู้ คือ การลงมือทำผู้เรียนจะเกิดประสบการณ์ตรง แล้วใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนสำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงให้ดีขึ้นผู้เรียนมีการปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างหลากหลายทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ มากมายผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับระดับความสำเร็จการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .742$) ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนมีการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกแก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของโรงเรียนส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามความต้องการของนักเรียน

4. อำนาจพยากรณ์ของการบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า มี 4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารวิชาการกับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (X_4) การพัฒนาหลักสูตร (X_2) การวิจัยเพื่อการพัฒนา (X_6) และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_7) โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 61.40 สัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .431 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Standard Error) เท่ากับ .185 ทั้งนี้เพราะ ครูผู้สอนมีการนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้ในบริบทของการศึกษาเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพศึกษาและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าเดิมตอบสนองต่อเป้าหมายของการจัดการศึกษาครูผู้สอนมีการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ อมรรัตน์ อุปพงษ์ (2560, หน้า 43) ได้นำเสนอแนวทางพัฒนาความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ คือ ควรพัฒนาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญทั้งโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนการพัฒนาสื่อและการพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

5. แนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

5.1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

- 5.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา และคณะทำงาน
- 5.1.2 ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตร ระดับท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา จุดเน้น ความต้องการของสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน
- 5.1.3 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ ส่วนนำ โครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การจบการศึกษา
- 5.1.4 ตรวจสอบองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาโดยพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้องและความเหมาะสม
- 5.1.5 นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ให้นำข้อเสนอแนะไปพิจารณาปรับปรุงก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร
- 5.2 แนวทางการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
- 5.2.1 วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาเพื่อพัฒนาสื่อ
- 5.2.2 ได้แนวทางการสอนใหม่และได้สื่อเครื่องมือเทคโนโลยีที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอน
- 5.2.3 ครูผู้สอนมีแนวคิด เทคนิควิธีการ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ รวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ สามารถนำมาจัดการเรียนการสอน
- 5.2.4 ช่วยให้ได้อวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมต่อเด็กในการจัดการเรียนการสอน
- 5.2.5 ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 5.3. แนวการวิจัยและการพัฒนาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
- 5.3.1 จำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ที่จำเป็นที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการทางการศึกษา
- 5.3.2 ใช้เป็นเครื่องมือที่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ หรือวิธีการที่ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ
- 5.3.3 ครูผู้สอนนำสิ่งที่คิดค้นขึ้นเข้าสู่การพัฒนาแล้วติดตามผลการใช้สิ่งที่คิดค้นขึ้นใหม่ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
- 5.3.4 นำสิ่งที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยไปใช้พัฒนางานด้านการสอนต่อไป
- 5.3.5 เป็นการวิจัยที่มีกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่
- 5.4. แนวการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
- 5.4.1. โรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล
- 5.4.2. ครูผู้สอนมีขั้นตอนในออกแบบและวางแผน วิธีการในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 5.4.3. ครูผู้สอนนำสิ่งที่คิดค้นขึ้นเข้าสู่การพัฒนาแล้วติดตามผลการใช้สิ่งที่คิดค้นขึ้นใหม่ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
- 5.4.4. แหล่งเรียนรู้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.4.5. ความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในโรงเรียนในการออกแบบและวางแผนการทำแหล่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

1. การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการที่ดีมีองค์ประกอบหลายด้านที่สามารถส่งเสริมความสำเร็จของการเรียนรู้แบบเชิงรุก เช่น การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยเพื่อพัฒนา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
2. ความสัมพันธ์เชิงบวก มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงระหว่างการบริหารงานวิชาการและความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ซึ่งบ่งชี้ว่าการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารงานวิชาการสามารถส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับกว้างขึ้น

สรุป

ผลการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา ทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยและการพัฒนา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. ระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 พบว่า เมื่อพิจารณาทั้ง 8 องค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันนานาชาติ ผู้เรียนมีความสุข ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและการทำงาน และผู้เรียนมีสุขนิสัยและสุขภาพที่พึงประสงค์ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับระดับความสำเร็จการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับผู้เรียนมีความสุข และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การนิเทศศึกษากับผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด

4. อำนาจพยากรณ์ของการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า มี 4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยและการพัฒนา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 61.40 สัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ที่ปรับแล้วเท่ากับ .431 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .185

5. แนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

- 5.1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

- 5.2 แนวทางการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

5.3 แนวการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

5.4 แนวการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ควรนำการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนทั้ง 7 ด้าน ไปพิจารณาและให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนที่มีอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้ดีที่สุด คือ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังนั้น ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนครูและบุคลากรควรได้รับการฝึกอบรมและส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อส่งผลดีต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 คือ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยและการพัฒนา และการพัฒนาแหล่งเรียน ดังนั้นควรสร้างความตระหนักให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรนำการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ไปทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน และปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อตรวจสอบและยืนยันผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กัลชญา ทองหัตถา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เจริญพร คำจารย์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชวัลลักษณ์ รัตนภทรกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ชุดิกาญจน์ หลวงแสน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(9), 23–34.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). *หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทองคำ พิมพ์. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ พศ.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปราณี ท้าวกลาง. (2557). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไพศาล เครือแสง. (2556). เทคนิคการสอนเชิงรุก เรียนรู้ประสบการณ์จาก Shelton College International ประเทศ สิงคโปร์. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภริมา วินิธาสถิตย์กุล. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรม การศึกษาและการวิจัย*, 6(3), 921–933.
- มยุรี สมใจ. (2551). การบริหารงานวิชาการสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ กลุ่มโรงเรียน ป. 1 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รังสิรัตน์ โกสัยยะ. (2561). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2551). วิจัยทางการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิภาภรณ์ สร้อยคำ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- วิลัยวรรณ ปูธิรัตน์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีไล วงศ์ใหญ่. (2559). การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนในโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สิรดา สายมายา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนในโครงการ “การพัฒนา เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” (โรงเรียน กพด.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือ การดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครู. เข้าถึงได้จาก https://otepc.go.th/images/00_YEAR2564/03_PV1/1Mv9-2564.pdf. 28 กรกฎาคม 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการ บริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.obec.go.th/>. 1 สิงหาคม 2566.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). *คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”*. กรุงเทพฯ: สำนัก วิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- อมรรัตน์ อูปพงษ์. (2560). ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). หลักสูตรและการบริหารวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.
- Brusilovsky, P. & Millán, E. (2007). User Modeling for Adaptive Hypermedia and Adaptive Educational
Systems. In *The Adaptive Web* (pp. 3–53). Berlin: Springer.
- Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press.
- UNESCO. (2015). *Education for All 2000–2015: Achievements and Challenges*. UNESCO Publishing.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

**ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ
ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์**
THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AND JOB SATISFACTION OF TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE BURIRAM

พงศธร เนียมเกิด* และ สรรฤดี ดีปู้

Pongsatorn Neamkird* and Sanrudee Deepu

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Program in Educational Administration, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: Pongsatorn.en@nongki.ac.th

รับบทความ 10 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ 18 มีนาคม 2568 ตอบรับบทความ 9 เมษายน 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 346 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามทั้งสองชุดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ซึ่งแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50-0.91 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.46-0.92 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหา การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุน รองลงมา ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.891$)

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to examine school administrators' transformational leadership, 2) to explore teachers' job satisfaction, and 3) to determine the relationship between school

administrators' transformational leadership and job satisfaction of teachers under the Secondary Educational Service Area Office Buriram. The sample consisted of 346 participants, including school administrators and teachers. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table. The sample was also obtained through stratified random sampling, in which schools were stratified according to school size. The research instruments included two sets of questionnaires with a validity value of 1.00 for all items. The questionnaire assessing transformational leadership of school administrators and teachers' job satisfaction showed discriminative power values ranging from 0.50 to 0.91 and from 0.46 to 0.92, respectively, with both instruments showing similar reliability of 0.98. Data were analyzed using a packaged program to calculate the percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings were as follows: 1) The transformational leadership among school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Buriram was overall at a high level. When considering each aspect, the support provision yielded the highest mean score, followed by idealized influence, while inspirational motivation exhibited the lowest mean score, 2) The teachers' job satisfaction was overall at a high level. When considering each aspect, the relationship with colleagues yielded the highest mean score, followed by work achievement, whereas salary and welfare were rated at the lowest mean score, and 3. The relationship between school administrators' transformational leadership and teachers' job satisfaction was overall at a high level, with a positive correlation at the .01 level of significance ($r_{xy} = 0.891$).

Keywords: Relationship, Transformational Leadership, Job Satisfaction

บทนำ

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนและความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในประเทศให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 หลีกหนีไม่ได้ที่การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในตัวผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565, หน้า 4) จุดมุ่งหมายพื้นฐานทางการศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีพอยู่ได้ในโลกปัจจุบันอย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาเปลี่ยนไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้บริหารจึงมีหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาให้ครูจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน ดังนั้นการเตรียมคนเพื่อให้สามารถเรียนรู้และดำเนินชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายปรับตัวให้ได้อย่างเหมาะสม (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557, หน้า 4)

ความสำเร็จของการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความเป็นผู้นำทางปัญญา ความรู้ความสามารถ และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาและผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม ประกอบด้วย ความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะเฉพาะด้าน บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่

สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จที่ตอบสนองต่อการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 16)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหัวใจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคใหม่ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยองค์ประกอบหลากหลายด้าน เช่น การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การให้การสนับสนุน การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นการใช้ปัญญา องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ทำให้อำนาจสามารถสร้างความเชื่อถือและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความร่วมมือและความเข้าใจที่ดีภายในองค์กร ทั้งนี้ การที่ผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และปรับตัวตามสถานการณ์จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและเติบโตได้อย่างยั่งยืนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (Burns, 1978, p. 18) ผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจมักใช้วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและน่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยวิสัยทัศน์ที่ดีจะช่วยให้บุคลากรมองเห็นภาพรวมของเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (Bass, 1985, p. 23) การที่ผู้นำให้ความใส่ใจและสนับสนุนผู้ตาม มีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและผู้ตาม ทำให้บุคลากรรู้สึกได้รับการดูแลและพร้อมมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลง การให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลหมายถึงการรับรู้และเข้าใจความแตกต่างและความต้องการของแต่ละคนในทีม ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในระดับบุคคล อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างทีมที่มีความหลากหลายและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Northouse, 2019, p. 183) การกระตุ้นการใช้ปัญญาถือเป็นการส่งเสริมการพัฒนาตนเองและองค์กร โดยผู้นำที่เน้นการกระตุ้นให้ใช้ปัญญามักตั้งคำถามที่ท้าทายและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ (Bass and Riggio, 2006, p. 55)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 6 ระบุว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากครูเป็นผู้นำเอานโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครูคือขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน (กาญจนา พรัดขำ, 2565, หน้า 1) ความพึงพอใจในการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เนื่องจากความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในทางกลับกัน ผลการปฏิบัติงานที่ดีของครูยังช่วยส่งเสริมความพึงพอใจในการทำงานของครูเองเช่นกัน (นันทภรณ์ คล้ายชัย, 2566, หน้า 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ลักษณะของงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เงินเดือนและสวัสดิการ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยเฉพาะความสำเร็จของงานที่ทำให้ครูรู้สึกถึงคุณค่าและความสามารถของตนเอง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นในการพัฒนาการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของตน (Herzberg, 1959, p. 113) การได้รับการยอมรับและนับถือจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน ถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้ครูรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญในองค์กร (Maslow, 1943, p. 381) ความก้าวหน้าในตำแหน่งงานทำให้ครูรู้สึกถึงความสามารถและความสำคัญของตนเองต่อองค์กร ลักษณะงานที่ท้าทายและน่าสนใจซึ่งสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของครู ยังช่วยเสริมสร้าง ความพึงพอใจและความสุขในการทำงาน ทำให้ครูมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและการสอนอย่างต่อเนื่อง (Hackman and Oldham, 1980, p. 250) ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน การมีเพื่อนร่วมงานที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอน ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา นอกจากนี้ การที่ครูได้รับเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถและความรับผิดชอบ ทำให้ครูรู้สึกถึงความยุติธรรมในการทำงาน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม เช่น การมีทรัพยากรและเครื่องมือที่เพียงพอ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย ก็มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงาน การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการพัฒนาสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการทำงานของครู จากองค์ประกอบ

เหล่านี้ การบริหารจัดการและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความพึงพอใจของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบสถานศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 66 โรงเรียน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ คุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และเป็นพลโลก ตลอดจนพัฒนาผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาครูเพื่อยกระดับจิตวิญญาณความเป็นครูและความสามารถการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มีปัญหาจำนวนบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ มีอัตราการโยกย้ายออกมากกว่ารับเข้าครูมีภาระงานอื่น ๆ มาก ทำให้ต้องออกนอกห้องเรียน และครูบางส่วนขาดทักษะในการทำงาน การจัดการเรียนการสอนที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคปัจจุบัน และไม่ปรับตัวทัศนคติ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ขาดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการขาดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2566, หน้า 11)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน มีบรรยากาศการทำงานที่ดีและเป็นมิตร นำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการงานที่ท้าทาย กระตุ้นให้ครูมองงานในแง่บวกใหม่ ๆ ใช้ความสามารถในการบริหารยกระดับความสามารถของครูไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ทำให้ครูมีความมั่นใจในที่จะใช้ความสามารถของตนปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในภารกิจที่เกินกว่าความคาดหว้งในตอนต้น ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม รวมทั้งส่งเสริมการแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์ นำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือเจตคติในทางบวกของครูต่อการทำงาน อันเป็นผลมาจากสิ่งดี ๆ ที่ได้รับจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งส่งผลให้ครูเกิดความกระตือรือร้น มีขวัญและกำลังใจ เสียสละ และทุ่มเทให้กับการทำงาน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างสูงสุด โดยความพึงพอใจนี้ไม่ได้คงอยู่ตลอดไป ความพึงพอใจสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ เมื่อสภาพการทำงานมีความเปลี่ยนแปลง

ความสัมพันธ์ หมายถึง ความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งวัดได้โดยใช้ค่าสถิติเพื่อระดับและทิศทางของความสัมพันธ์

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการของภาวะผู้นำ

สรรฤติ ตีปุ (2561, หน้า 202) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะโน้มน้าวใจสมาชิกหรือทำให้คนในกลุ่มยอมทำตามได้ มีวิสัยทัศน์สร้างสรรค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสามารถเป็นผู้ตามที่ร่วมงานกับสมาชิกภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี

DuBrin (1998, p. 2) ได้ให้ความหมายของคำว่าภาวะผู้นำ หมายถึง กลยุทธ์ของผู้นำในการจูงใจหรือโน้มน้าวจิตใจของบุคคลในการปฏิบัติงานให้เกิดการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

Yukl (2010, p. 22) ให้แนวคิดที่ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในรูปแบบกระบวนการ เพื่อลดความยุ่งยากของภารกิจในกลุ่ม ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

Northouse (2019, p. 7) ให้แนวคิดที่ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลโน้มน้าวกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะ สภาพ พฤติกรรมหรือการแสดงออกของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปแบบกระบวนการ ความสามารถหรือกิจกรรมที่จะโน้มน้าวใจสมาชิก ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือคนในกลุ่มให้ร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์กรที่วางไว้ร่วมกัน

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถแบ่งทฤษฎีภาวะผู้นำได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Leadership Theories) –ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่การศึกษาคุณลักษณะและลักษณะเฉพาะที่ผู้นำควรมี เช่น ความมั่นใจ ความสามารถในการตัดสินใจ และความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ เชื่อว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักมีคุณสมบัติบางประการที่ช่วยให้พวกเขาสามารถสร้างอิทธิพลและการติดตามจากผู้อื่นได้

2.2 ทฤษฎีภาวะผู้นำพฤติกรรมนิยม (Behavioral Leadership Theories) –ทฤษฎีนี้เน้นการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำและวิธีที่ผู้นำจัดการกับสมาชิกในทีม โดยพิจารณาพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของสมาชิกในองค์กร ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้นำสามารถเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการบริหารทีมงาน

2.3 ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situation or Contingency Leadership Theories) –ทฤษฎีนี้ยอมรับว่าภาวะผู้นำไม่ได้เป็นสิ่งคงที่ และต้องปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ โดยผู้นำจะต้องเลือกใช้สไตล์การบริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์เฉพาะ เช่น ความสามารถของทีมงานและลักษณะงานที่ทำ เพื่อให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership Theories) –ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่การกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสร้างวิสัยทัศน์ที่กระตุ้นให้สมาชิกในทีมมุ่งสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่าเดิม และช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมในองค์กร

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ประชา โสภณนา (2563, หน้า 7) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกมาให้เห็นในการบริหารจัดการหรือการทำงาน เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมให้กลายเป็นสิ่งใหม่ในเชิงบวก ซึ่งให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม โดยมีการสร้างแรงบันดาลใจหรือกระตุ้นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้มีศักยภาพมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงและยอมรับ นำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

Bass and Avolio (1995, pp. 199–218) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้นำที่มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงานและให้ทีมงานของพวกเขาในแง่มุมต่าง ๆ ใหม่ ๆ ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องภารกิจ (Mission) และวิสัยทัศน์ (Vision) ของทีมและองค์กร มีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินความสนใจของพวกเขาเองไปสู่สิ่งที่จะทำให้ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำผู้อื่นให้ทำมากกว่าที่พวกเขาตั้งใจตั้งแต่ต้น และบ่อยครั้งมากกว่าที่พวกเขาคิดว่ามันจะเป็นไปได้ ผู้นำจะทำทลายความคาดหวังและมักจะนำไปสู่การบรรลุถึงผลงานที่สูงขึ้น

Northouse (2019, p. 191) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการการเปลี่ยนแปลง ตัวบุคคลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรม มาตรฐาน และเป้าหมายในระยะยาว รวมไปถึงเป็นกระบวนการกระตุ้นแรงจูงใจของผู้ตาม การตอบสนองความต้องการและการดูแลผู้ตามในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการบริหารจัดการงานที่ท้าทาย กระตุ้นให้สมาชิกมองงานในแง่ใหม่ ๆ ใช้ความสามารถในการบริหารยกระดับความสามารถของสมาชิกไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในการที่จะใช้ความสามารถของตนปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในภารกิจที่เกินกว่าความคาดหว้งในตอนต้น ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม รวมทั้งส่งเสริมการแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์ นำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

สิริกร กุมภักดี (2560, หน้า 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของบุคลากร เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นไปในทางบวก ซึ่งเป็นผลทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่น เสียสละ อุทิศแรงกายแรงใจ และสติปัญญาให้กับการปฏิบัติงาน มีความสุขกับงานที่ทำและมีความพึงพอใจเมื่องานนั้นได้ผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งอาจเป็นผลตอบแทนทางด้านวัตถุหรือจิตใจก็ได้

พิมพ์สินี เพ็ญวิเศษ (2563, หน้า 21) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ทัศนคติ ความรู้สึกของบุคคลที่จะแสดงออกมาทางความรู้ความสามารถที่มี ส่งไปยังการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ฉะนั้น ความพึงพอใจของมนุษย์มักมีผลต่อการกระทำและพฤติกรรมต่าง ๆ เสมอ การปฏิบัติงานภายในองค์กรใหญ่ ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความพึงพอใจของทรัพยากรบุคคล เพื่อเกิดความผูกพันในการทำงาน ความตั้งใจและกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจนถึงประสบผลสำเร็จ หากแต่องค์กรขาดความพึงพอใจของบุคคลลง ก็อาจส่งผลให้บุคคลที่ปฏิบัติงานนั้น ไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและอาจส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาล่าช้า

มณฑล เกียรติคุณสิริ (2565, หน้า 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติส่วนบุคคลที่มีในทางบวกหรือทางลบก็ได้ ตามการรับรู้ภายในสถานการณ์การทำงาน ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกดี มีความสุข พอใจในงานที่จะทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวก ความรู้สึกในทางบวกของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติถือเป็นแรงผลักดันและแรงจูงใจ ทำให้บุคคลทำงานด้วยความกระตือรือร้น มีขวัญและกำลังใจ ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

French (1994, p. 111) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกทางบวกเกี่ยวกับการได้รับการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลอาจเป็นเงินเดือนหรือผลประโยชน์ตอบแทน

Harris (2001, p. 173) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ

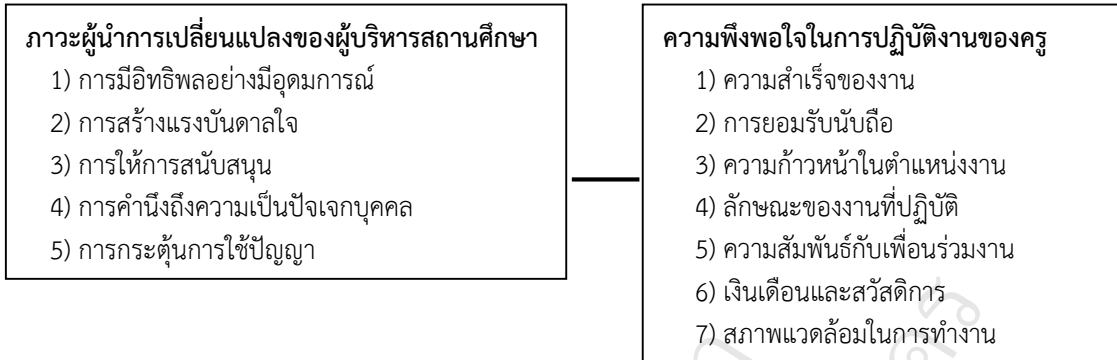
สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือเจตคติในทางบวกของครูต่อการทำงาน อันเป็นผลมาจากสิ่งดี ๆ ที่ได้รับจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งส่งผลให้ครูเกิดความกระตือรือร้น มีขวัญและกำลังใจ เสียสละ และทุ่มเทให้กับการทำงาน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างสูงสุด โดยความพึงพอใจนี้ไม่ได้คงอยู่ตลอดไป ความพึงพอใจสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ เมื่อสภาพการทำงานมีความเปลี่ยนแปลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร ตามแนวคิดของนักวิชาการทางการบริหารการศึกษาที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 3,300 คน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 192 คน และครู จำนวน 3,108 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 346 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607–610) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร (คน)			กลุ่มตัวอย่าง (คน)		
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	รวม	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	รวม
ขนาดเล็ก	2	10	12	1	1	2
ขนาดกลาง	75	755	830	7	79	86
ขนาดใหญ่	55	800	855	6	84	90
ขนาดใหญ่พิเศษ	60	1,543	1,603	6	162	168
รวม	192	3,108	3,300	20	326	346

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย

น้อยที่สุด โดยจำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การให้การสนับสนุน 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การกระตุ้นการใช้ปัญญา จำนวน 24 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50–0.91 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยจำแนกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของงาน 2) การยอมรับนับถือ 3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน 4) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 5) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 6) เงินเดือนและสวัสดิการ 7) สภาพแวดล้อมในการทำงาน จำนวน 27 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.46–0.92 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และฉบับที่ 2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พร้อมด้วยแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พร้อมด้วยซองเปล่าติดแสตมป์จำนวนของถึงผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์และผ่านช่องทางออนไลน์ โดยใช้ Google forms

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทางไปรษณีย์และแบบออนไลน์ ในกรณีที่ได้รับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไม่ครบ ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อประสานทางโทรศัพท์และเดินทางไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเองอีกครั้ง

4. พิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้รับคืนทั้งหมด 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) มาวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.33	0.67	มาก
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.28	0.70	มาก
3. การให้การสนับสนุน	4.36	0.67	มาก
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.29	0.74	มาก
5. การกระตุ้นการใช้ปัญญา	4.32	0.66	มาก
รวม	4.32	0.66	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุน รองลงมา ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความสำเร็จของงาน	4.49	0.51	มาก
2. การยอมรับนับถือ	4.43	0.64	มาก
3. ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	4.48	0.56	มาก
4. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.39	0.65	มาก
5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.54	0.57	มากที่สุด
6. เงินเดือนและสวัสดิการ	4.34	0.70	มาก
7. สภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.47	0.60	มาก
รวม	4.45	0.52	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y
X ₁	.687**	.784**	.744**	.749**	.621**	.775**	.772**	.848**
X ₂	.667**	.816**	.725**	.779**	.572**	.735**	.747**	.833**
X ₃	.648**	.844**	.785**	.760**	.632**	.713**	.716**	.841**
X ₄	.664**	.845**	.743**	.788**	.620**	.739**	.749**	.851**
X ₅	.720**	.876**	.734**	.811**	.658**	.786**	.817**	.893**
X	.707**	.870**	.780**	.813**	.648**	.783**	.794**	.891**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .891$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีประเด็นที่ค้นพบนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคใหม่และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ภาวะผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสถานศึกษา โดยการกำหนดเป้าหมายการทำงานและสื่อสารเป้าหมายเหล่านั้นให้ทุกคนในสถานศึกษาเข้าใจได้อย่างชัดเจน เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน กระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการตระหนักถึงภารกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีความกระตือรือร้น มีความรักในงาน และพยายามทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass and Avolio (1994, pp. 5–6) กล่าวว่า ผู้บริหารจะประพฤติในทางที่มุ่งใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับบุคลากร ผู้บริหารจะช่วยให้บุคลากรมองข้ามผลประโยชน์ของตน เพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา ผู้บริหารจะช่วยให้บุคลากรพัฒนาความผูกพันของตนต่อสถานศึกษาระยะยาว และผู้บริหารต้องแสดงให้บุคลากรเห็นว่าสถานศึกษาเป็นของทุกคนควรให้ความรักและความผูกพัน ผู้บริหารมีการกระตุ้นบุคลากรให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้บุคลากรมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในสถานศึกษา เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ในสถานศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2557, หน้า 21) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา ต้องเป็นแบบอย่างในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้น เป็นแบบอย่างที่ดี พยายามทำงานที่รับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงต่อครูสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐกานต์ จันทร์ทอง (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกรี สุระคำแหง (2563) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิลิทธิ์ วงศ์รำพันธ์ (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้มีอิสระในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความยุติธรรม รวมถึงให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้งด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ความสะอาดและความปลอดภัยใน

สถานศึกษา ดังนั้น เมื่อครูและบุคลากรเกิดความพึงพอใจและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ก็จะทำให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ เสียสละ สามัคคี ร่วมมือร่วมใจ สร้างสรรค์ ซื่อสัตย์ รวมพลังแก้ปัญหาในองค์กรร่วมกัน ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Herzberg (1959, p. 44) กล่าวว่า ในการทำงานนั้นจะต้องมีสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและสิ่งที่ไม่พอใจหรือส่วนประกอบที่เสริมให้คนเกิดความพอใจยิ่งขึ้น ซึ่งองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานนั้นมีทั้งปัจจัยจูงใจที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงและปัจจัยที่จะจูงใจให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา โดยปัจจัยจูงใจประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า และปัจจัยจูงใจประกอบด้วย เงินเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในงาน ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการทำงานไม่ได้อยู่ในมิติเดียวกัน การขาดปัจจัยจูงใจไม่ได้หมายความว่า จะเกิดความพึงพอใจ และการมีปัจจัยจูงใจก็ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาความไม่พึงพอใจ ดังนั้น การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นทั้งการจัดการปัจจัยจูงใจให้เพียงพอเพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พึงพอใจ และการเสริมสร้างปัจจัยจูงใจเพื่อกระตุ้นให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและพัฒนาตนเองในงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตามาศ คงชัย (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑล เกียรติคุณสิริ (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .891$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคใหม่ ภาวะผู้นำดังกล่าวสนับสนุนการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและการสื่อสารเป้าหมายให้ครูและบุคลากรเข้าใจ รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ครูและบุคลากรร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และตระหนักถึงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความกระตือรือร้น ความรักในงาน และความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังส่งเสริมการบริหารที่คำนึงถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีอิสระในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้นเงินเดือนและตำแหน่งงาน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านอุปกรณ์ ความสะอาดและความปลอดภัย เมื่อครูและบุคลากรเกิดความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ย่อมส่งผลให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ เสียสละ สามัคคี และสร้างสรรค์ เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพและคุณภาพในอนาคตอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงบริบทโลกและเทคโนโลยี โดยพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจโลก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทภรณ์ คล้ายชัย (2566) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ดังนี้

1. ยืนยันบทบาทสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา

จากผลงานวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของครู ซึ่งเป็นการตอกย้ำว่า ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการปรับตัว และเป็นแบบอย่างที่ดี จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเกิดความกระตือรือร้นและทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย

จากผลงานวิจัย พบว่า ครูมีความพึงพอใจในระดับสูง ซึ่งเกิดจากการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความยุติธรรม และสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่ : การนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสามารถช่วยกระตุ้นให้ครูมีความตระหนักรู้ในภารกิจของตนและสร้างสรรค์แนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยทางการบริหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงปัจจัยด้านสังคมและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น โอกาสก้าวหน้า ความสัมพันธ์ในองค์กร และความสะดวกสบายในสถานศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีผลกระทบต่อทัศนคติและแรงจูงใจของครู ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยผู้บริหารที่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งดังกล่าวจะช่วยเกื้อหนุนให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ตระหนักถึงเป้าหมายขององค์กร และร่วมมือกันเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยัง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารและความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมให้ครูทำงานอย่างเต็มศักยภาพ และส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

ข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน การที่ผู้บริหารสามารถเป็นต้นแบบที่ดี กระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจและความรักในงาน ยอมนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพและความร่วมมือในองค์กร ทั้งนี้ คำถามที่น่าสนใจต่อไปคือ องค์กรประกอบใดของภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความพึงพอใจของครู และแนวทางใดที่สามารถพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารให้เกิดผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้นได้ การศึกษาต่อไปอาจพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจของครู อาทิ วัฒนธรรมองค์กร และรูปแบบการบริหารในสถานศึกษาประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาภาวะผู้นำและคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาว อาจทำได้โดยศึกษาการส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการบริหารการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากร หรือศึกษาต่อเนื่องเกี่ยวกับบทบาทของภาวะผู้นำที่เหมาะสมในแต่ละบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำแนวทางที่เหมาะสมไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยการใช้คำพูดที่กระตุ้นความคิดเชิงบวก การแสดงออกถึงความมุ่งมั่นและความ

เชื่อมั่นในทีมงาน แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูและบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีแรงจูงใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น และเป็นการยกระดับคุณภาพการบริหารและการเรียนการสอนโดยรวมได้ดียิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเงินเดือนและสวัสดิการเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ความมั่นคง และแรงจูงใจในการทำงานของครู หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเริ่มจากการทบทวนนโยบายการจัดสรรเงินเดือนและสวัสดิการ โดยพิจารณาความเหมาะสมของอัตราเงินเดือนกับภาระค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน ความสอดคล้องของค่าตอบแทนกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย และระดับการศึกษาของครู รวมถึงค่าตอบแทนสำหรับการปฏิบัติงานเพิ่มเติม นอกเหนือจากเงินเดือนปกติ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับสวัสดิการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตครู ในขณะเดียวกัน สถานศึกษา ควรส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการบริหารงาน ทั้งในเรื่องภาระงาน การปรับขึ้นเงินเดือน การพิจารณาความดีความชอบ และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรได้รับอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความพึงพอใจและความมั่นใจในระบบการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเงินเดือนและสวัสดิการอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้สามารถปรับปรุงนโยบายให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำงานของครูในระยะยาว

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจกับความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรใช้ทักษะการสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีม สนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการทำกิจกรรมเสริมสร้างทีม เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากร ลดการแข่งขันภายในสถานศึกษาที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ โดยเน้นการให้รางวัลในรูปแบบกลุ่มแทนการให้รางวัลเฉพาะบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการทบทวนครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา พรัดชา. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จินตมาศ คงชัย. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐกานต์ จันทร์ทอง. (2562). พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นันทภรณ์ คล้ายชัย. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประชา โสภณนา. (2563). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(7), 360-372.

- พิมพ์สินี เพียวพิเศษ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบูรพาวิทยา ชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- มณฑล เกียรติคุณสิริ. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*
- สรรรถดี ตีปุ. (2561). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567–2570. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.*
- _____. (2566). *ผู้บริหารสถานศึกษาและครู. เข้าถึงได้จาก <https://lookerstudio.google.com/u/0/reporting/87f942c1-5eda-49e8-8c51-06d2a7fd96a9/page/nHyZD?s=nADdL3X0aHY>. 18 กันยายน 2567.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานสถานการณ์การศึกษาแห่งชาติ 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สิริกร กุมภักดี. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีพังโคน วิทยาคาร อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ รป.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สุกรี สุระคำแหง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.*
- อภิสิทธิ์ วงศ์ราพันธ์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.*
- ธีระ รุณเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.*
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.*
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนวัตน์ร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.*
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *The implications of transactional and transformational leadership for individual, team, and organization development*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1995). Individual consideration viewed at multiple levels of analysis: A multi-level framework for examination the diffusion of transformational leadership. *Leadership Quarterly*, 6(2), 199–218.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Rows.
- DuBrin, J. (1998). *Leadership research finding: Practice and skills*. Boston: Houghton: Mifflin Company.
- French, W. (1994). *Human resources management*. (3rd ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1980). *Work redesign*. Reading, MA: Addison–Wesley.
- Harris, B. W. (2001). *Personal administration in education*. Boston: Allyn & Bacon.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley & Sons.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370–396.
- Northouse, P. G. (2019). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Los Angeles: Sage.
- Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organization*. Upper Saddle River: Prentice Hall.

**การประเมินสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น
(TMHI-15): กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี**
ASSESSMENT OF ENVIRONMENT AND MENTAL HEALTH USING THE THAI MENTAL HEALTH INDICATOR-15
(TMHI-15): A CASE STUDY OF ONE UNIVERSITY STUDENTS IN PATHUM THANI PROVINCE

ภาณุภัทร เขียดหนู ฐิติมา กุลวงศ์ ณัฏฐนิช คำพงษา อภิชญา สิมดี และ กนกวรา พวงประยงค์*
Panupat Kiadnoo, Thitima Kullawong, Natthanich Khamphongsa, Aphichaya Simdee
and Kanokwara Phuangprayong*

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี 12120
Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University,
Pathum Thani 12120, Thailand

*Corresponding Author: Email: kanokwara.p@psds.tu.ac.th

รับบทความ 16 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ 17 มีนาคม 2568 ตอรับบทความ 9 เมษายน 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

สภาพแวดล้อมรอบตัวและสุขภาพจิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักศึกษาเพราะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้และความอยู่ดีมีสุขโดยรวม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว การเรียน ความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม และด้านกายภาพ รวมทั้งประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญจากนักศึกษาที่มีอายุ 18–24 ปี ซึ่งเป็นนักศึกษาในเครือข่ายชุมชนของมหาวิทยาลัย พ.ศ.2567 ที่มีความยินดีให้ข้อมูล จำนวน 200 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามและดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15) ของกรมสุขภาพจิต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08) โดยมีคะแนนประเมินด้านกายภาพสูงที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03) ส่วนด้านครอบครัวมีคะแนนประเมินต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20) เมื่อพิจารณาผลการประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.50 มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 35.00 มีสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป และมีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไปในสัดส่วนที่น้อยที่สุด ร้อยละ 28.50 ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ที่ดีของสถาบันครอบครัวควบคู่ไปกับการสร้างสภาพแวดล้อมรอบรั้วมหาวิทยาลัยและจัดบริการให้คำปรึกษาสุขภาพใจเชิงรุกที่สนับสนุนความอยู่ดีมีสุขของนักศึกษา

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อม, สุขภาพจิต, นักศึกษามหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The surrounding environment and mental health are highly important for students as they directly influence learning performance and overall well-being. This research aimed to assess university students' satisfaction with their families, academic, social, and physical environments, as well as to

evaluate their mental health status. Data were collected using an accidental sampling method from 200 students from a university in Prathum Thani Province, aged 18-24 years, who were members of the university's clubs in the 2024 academic year, and voluntarily participated. The research instruments for data collection included a set of questionnaires and the Thai Mental Health Indicator (TMHI-15) developed by the Department of Mental Health. Data analysis employed descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results indicated that students reported a high overall level of satisfaction with their environments across all four dimensions ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 1.08). The highest-rated aspect was the physical environment ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.84), followed by social relationship and participation ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 1.03). The family environment had the lowest satisfaction rating ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 1.20). Regarding mental health status, most students (37.50%) had mental health comparable to the general population, while 35.00% exhibited better mental health than average, and 28.50% showed lower mental health status than the general population. Based on these findings, relevant sectors should promote the strength and well-being of family institutions while fostering a supportive university environment and providing proactive mental health counseling services to enhance students' overall well-being.

Keywords: Environment, Mental Health, University Students

บทนำ

สุขภาพจิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญกับมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะสุขภาพจิตเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตที่เป็นสุขของบุคคลที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์และปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี คือ ผู้ที่มีความพึงพอใจและได้รับการตอบสนองความต้องการต่าง ๆ มีความสุขในการดำรงชีวิต มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และสามารถช่วยเหลือสังคมได้อีกด้วย (กรมสุขภาพจิต, 2545) มีงานวิจัยหลายชิ้นที่อธิบายไว้อย่างสอดคล้องกันว่าสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม การทำงาน การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เพื่อน หรือชุมชน สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคคล (ชัชฎาภรณ์ พิศมร, 2562; ศศนัชชร์ณี ประสมทรัพย์ และคณะ, 2564) กล่าวได้ว่าวัฒนธรรมขององค์กรและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาที่นักศึกษาต้องใช้ชีวิตอยู่เป็นระยะเวลาอันยาวนานส่งผลต่อการปรับตัวและภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาด้วยเช่นกัน

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย จากรายงานภาวะสังคมไทยไตรมาส 1 ปี 2567 ของ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2567) พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย โดยประเทศไทยมีผู้ป่วยจิตเวชเข้ารับบริการเพิ่มขึ้น จาก 1.3 ล้านคน ใน พ.ศ. 2558 เป็น 2.9 ล้านคน ใน พ.ศ. 2566 ระหว่างวันที่ 1 ต.ค. พ.ศ. 2566 ถึง 22 เม.ย. พ.ศ. 2567 พบมีผู้เสี่ยงป่วยซึมเศร้า ร้อยละ 17.20 มีความเครียดสูง ร้อยละ 15.48 และเสี่ยงฆ่าตัวตาย ร้อยละ 10.63 สอดคล้องกับการให้บริการสายด่วนสุขภาพจิตของกรมสุขภาพจิตที่ พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดในกลุ่มเด็กและเยาวชน คือ ปัญหาสุขภาพจิต โดยเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่เผชิญความเสี่ยงทางสุขภาพจิตมากกว่าผู้ใหญ่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี ซึ่งมีสัดส่วนผู้มีความเครียดสูง เสี่ยงซึมเศร้า และเสี่ยงฆ่าตัวตายมากกว่าผู้ใหญ่อายุ 40-49 ปี ถึง 10-20 เท่า (ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2565) กล่าวได้ว่าปัญหาสุขภาพจิตมักเริ่มในช่วงวัยรุ่น ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเรียนหรือกำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา วัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยที่ต้องห่างจากครอบครัว การปรับตัวกับการเรียนในระดับที่สูงขึ้น การทำกิจกรรม การคบเพื่อน การแข่งขันในด้านต่าง ๆ หรือ บางรายมีการทำงานล่วงเวลาร่วมด้วยเนื่องจากต้องการแบ่งเบาภาระครอบครัว สถานการณ์เหล่านี้ต่างเป็นสภาพแวดล้อมที่

กวดขันให้นักศึกษาประสบกับปัญหาความเครียดซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

จากข้อมูลสถิติการให้บริการนักศึกษาด้านสุขภาพใจ ประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2567 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีที่เป็นกรณีศึกษา แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มาเข้ารับบริการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.00) จัดอยู่ในกลุ่มปัญหาทั่วไป โดยปัญหาทั่วไป 3 อันดับแรกที่นักศึกษาประสบมากที่สุด คือ ปัญหาการปรับตัว (ร้อยละ 38.00) รองลงมา คือ ปัญหาการเรียน และปัญหาความรัก (ร้อยละ 13.00 และร้อยละ 12.00 ตามลำดับ) ส่วนนักศึกษาที่มาเข้ารับบริการในกลุ่มปัญหาสุขภาพจิต 3 อันดับแรก พบว่า นักศึกษามีปัญหาซึมเศร้ามากที่สุด (ร้อยละ 43.00) รองลงมา คือ ปัญหาอารมณ์สองขั้วและวิตกกังวล (ร้อยละ 16.00 และร้อยละ 14.00 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาคณะของนักศึกษาที่มาเข้ารับบริการด้านสุขภาพใจ 3 อันดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ (ร้อยละ 69.00) รองลงมา คือ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะรัฐศาสตร์ (ร้อยละ 41.00 และร้อยละ 29.00 ตามลำดับ) (กองกิจการนักศึกษา, 2567)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่านักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีที่เป็นกรณีศึกษาส่วนหนึ่งต้องประสบกับปัญหาสุขภาพจิตที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในและจากสภาพแวดล้อมภายนอก อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีชื่อเสียงระดับประเทศและมีการแข่งขันสูง สภาพแวดล้อมด้านการเรียนและการสอบวัดผลของทุกคณะย่อมมีเนื้อหาความยากง่ายปะปนกันไป ความเครียดของนักศึกษาจากความคาดหวังและการกดดันตนเองในการเรียนโดยเฉพาะในช่วงการสอบวัดผล การจัดทำโครงการ (project) ตลอดจนการทำในสิ่งที่ตนเองหวังไว้ไม่สำเร็จ เช่น การอ่านหนังสือสอบไม่ทันและสอบได้คะแนนน้อย รวมทั้งแรงกดดันจากความคาดหวังของครอบครัว ต่างเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาความเครียดและมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะมีกลไกในการบรรเทาสถานการณ์ด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาผ่านการบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ตลอดจนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่เหมาะสมต่อการมีสุขภาวะทางกายและทางใจที่ดีขึ้น เช่น พื้นที่ทำกิจกรรม Co-working Space เพื่อให้นักศึกษาได้มาใช้นั่งทำงานและอ่านหนังสือสอบ รับประทานอาหารรอบมหาวิทยาลัย ศูนย์อาหาร ห้องสมุด และพื้นที่ออกกำลังกาย แต่ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาก็ยังคงเป็นประเด็นที่ทำนายของมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษาในปัจจุบัน

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาสถานการณ์ด้านสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี โดยการประเมินความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม และด้านกายภาพ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและปัญหาสุขภาพจิตและความเครียดของนักศึกษา (ชัชชฎาภร พิศมร, 2562; ศศนัชสรณ์ ประสมทรัพย์ และคณะ, 2564; วรณภัทรพร สิริโพธิ์แก้ว และคณะ, 2564) รวมทั้งประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15) (อภิชัย มงคล และคณะ, 2552) และนำชุดความรู้ที่ได้มาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นของสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษา ซึ่งจะนำไปเป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะแนวทางเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความอยู่ดีมีสุขของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม และด้านกายภาพ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินสภาพแวดล้อม หมายถึง การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวและมีผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม และด้านกายภาพ

สุขภาพจิต หมายถึง สภาวะทางใจที่นักศึกษารับรู้ศักยภาพของตน สามารถรับมือกับความเครียด และสามารถทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้

ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น หรือ TMHI-15 หมายถึง เครื่องมือวัดสุขภาพจิตที่ถูกพัฒนาโดยกรมสุขภาพจิต เพื่อใช้ในการประเมินระดับสุขภาพจิตของบุคคล ประกอบด้วย 15 ข้อคำถาม ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความสุขทางจิตใจ ความเข้มแข็งทางจิตใจ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และภาวะไร้สุข เป็นเครื่องมือที่ใช้อย่างแพร่หลายเพื่อประเมินสุขภาพจิตของประชากรไทยเนื่องจากมีความกระชับ ใช้งานง่ายและสามารถสะท้อนภาวะสุขภาพจิตของผู้ตอบได้อย่างรวดเร็ว

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพจิต

องค์การอนามัยโลก หรือ World Health Organization (2001) ให้คำจำกัดความสุขภาพจิตว่า หมายถึง สภาวะที่บุคคลรับรู้ศักยภาพของตน สามารถรับมือกับความเครียดในชีวิต สามารถทำงานให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ ทั้งนี้สุขภาพจิตและโรคจิตเวชเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยที่หลากหลายทั้งด้านสังคม จิตใจ และปัจจัยทางชีวภาพ เช่นเดียวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บโดยทั่วไป หลักฐานที่ชัดเจนที่สุดเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงของโรคจิตเวชที่พบทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ ความยากจนและระดับการศึกษาต่ำ ในบางการศึกษาสัมพันธ์กับการไร้ที่อยู่อาศัยและการมีรายได้น้อย ความเสี่ยงต่อความเจ็บป่วยทางจิตเวชจะมากขึ้นในกลุ่มประชากรด้อยโอกาสของแต่ละสังคม ซึ่งอาจอธิบายได้จากความรู้สึกไม่มั่นคง สิ้นหวัง ความเสี่ยงต่อปัญหาความรุนแรง และความเจ็บป่วยทางกาย นอกจากนี้ปัญหาด้านสุขภาพจิตยังเกิดจากสภาพสังคมและพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและสภาวะขึ้น เช่น การใช้สารเสพติด ปัญหาความรุนแรง การทารุณกรรมต่อเด็กและสตรี และปัญหาสุขภาพ เช่น โรคหัวใจ โรคซึมเศร้าและวิตกกังวล ซึ่งงานวิจัยในอดีตต่าง พบว่า ความชุกของปัญหาสุขภาพจิตจะมากขึ้นและจัดการได้ยากขึ้นในสังคมที่มีการว่างงานสูง รายได้น้อย การศึกษาน้อย ภาวะการทำงานเคร่งเครียด การกีดกันทางเพศ วิธีชีวิตที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน (World Health Organization, 2004)

แนวคิดเกี่ยวกับความเครียด

ความเครียดในทางจิตวิทยา หมายถึง อาการที่เป็นผลมาจากปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ต่อสิ่งที่มีผลกระทบหรือคุกคาม เป็นภาวะชั่วคราวของความไม่สมดุลที่เกิดจากกระบวนการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่เข้ามากระทบว่าเป็นสิ่งคุกคาม โดยที่การรับรู้หรือการประเมินนี้เป็นผลมาจากการกระทำร่วมกันของสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในสังคมที่อาศัยอยู่ การทำงาน ธรรมชาติและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต กับปัจจัยภายในบุคคล อันประกอบด้วย เจตคติ อารมณ์ ลักษณะประจำตัว ประสบการณ์ในอดีต ตลอดจนความต้องการของบุคคลนั้น (Lazarus & Launier, 1978)

กรมสุขภาพจิต (2542) แบ่งความเครียดเป็น 5 ระดับ ที่เหมาะสมกับประชากรไทย คือ ระดับที่ 1 ความเครียดต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ เป็นความรู้สึกพึงพอใจกับการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่โดยมีแรงจูงใจหรือแรงกดดันในการดำเนินชีวิตที่ต่ำกว่าบุคคลอื่น ระดับที่ 2 ความเครียดในระดับเกณฑ์ปกติ เป็นความรู้สึกที่สามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และปรับตัวต่อเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสม ระดับที่ 3 ความเครียดในระดับปานกลาง เป็นระดับที่บุคคลมีความรู้สึกไม่สบายใจจากปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือเป็นความคับข้องใจที่อาจยังไม่ได้รับการคลี่คลาย ระดับที่ 4 ความเครียดในระดับสูง เป็นระดับที่บุคคลได้รับความเดือดร้อน ไม่สบายใจจากปัญหาที่เป็นวิกฤตการณ์ของชีวิต และมักมีการแสดงออกถึงความเครียดทางร่างกายและจิตใจเพิ่มขึ้น ซึ่งระดับนี้มีผลกระทบต่อการทำงานชีวิตมากพอสมควร ระดับที่ 5 ความเครียดในระดับสูงมาก เป็นระดับที่บุคคลตกอยู่ในสภาวะเครียดรุนแรงจากวิกฤตการณ์ของชีวิต ซึ่งหากปล่อยไว้เรื้อรังอาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิตและทางกายอย่างรุนแรงได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

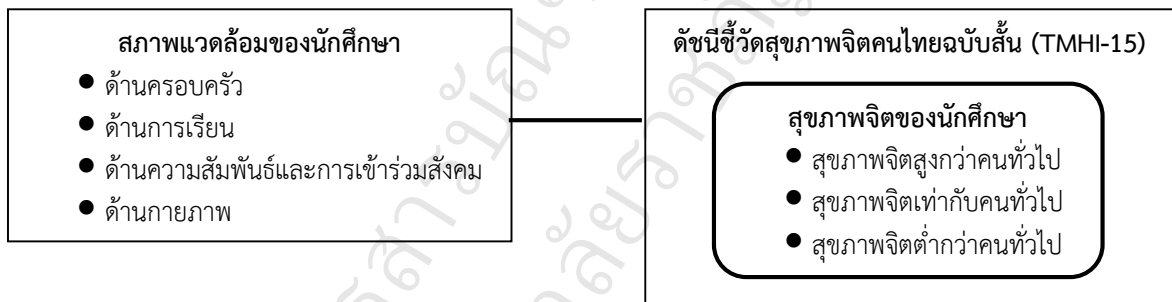
การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร ของ ชัชชฎาภร พิศมร (2562) พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตสามารถเกิดขึ้นได้จากความเครียดในการเรียน การปรับตัวในสังคม และความกดดันจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาประสบปัญหาทางสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวล ซึมเศร้า หรือความรู้สึกไร้คุณค่า โดยปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ ศาสนา และผลการเรียน รวมถึงปัจจัยด้านความสัมพันธ์

ภายในครอบครัวและเพื่อน ล้วนมีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของนักศึกษา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลของ ศศนัชสรณ์ ประสมทรัพย์ และคณะ (2564) ที่พบว่า นักศึกษามีคะแนนความเครียดในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียดของนักศึกษา คือ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว สถานภาพครอบครัว การนอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์กับอาจารย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ วรณภัทรพร สิริโพธิ์แก้ว และคณะ (2564) เรื่อง สุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด ได้แก่ ปัญหาการเงิน (ร้อยละ 92.00) ปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคล (ร้อยละ 88.50) ปัญหาความขัดแย้งกับคู่อริ (ร้อยละ 83.50) นอกจากนี้ พบว่า มีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาการเรียน (ร้อยละ 86.00) ปัญหาความวุ่นวายของการขาดคู่อริ (ร้อยละ 40.25) ปัญหาสุขภาพ (ร้อยละ 3.00) และปัญหาสูญเสียบิดามารดา (ร้อยละ 2.25) นักศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดการกับปัญหาด้วยการปรึกษาเพื่อน (ร้อยละ 93.00) และมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ คือ ครอบครัว (ร้อยละ 93.75)

กล่าวโดยสรุปปัญหาสุขภาพจิตและความเครียด คือ สภาวะที่ไม่สมดุลของการรับรู้หรือการประเมินสิ่งที่เข้ามากระทบร่วมกันระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ลักษณะทางกายภาพในสังคมที่อาศัยอยู่ ธรรมชาติและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต กับปัจจัยภายในของบุคคล เช่น เจตคติ อารมณ์ ลักษณะประจำตัว ประสบการณ์ในอดีต ตลอดจนความต้องการของบุคคลนั้น ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยแบ่งการศึกษาสภาพแวดล้อมของนักศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม และด้านกายภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี อายุ 18–24 ปี ซึ่งเป็นนักศึกษาในเครือข่ายชุมชนของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2567 จำนวน 885 คน โดยการวิจัยนี้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ จำนวน 200 คน คณะผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกรณีศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์และแปลผล โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ส่วนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของนักศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม และด้านกายภาพ ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนที่ 3 แบบประเมินสุขภาพจิตด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15) ของกรม

สุภาพจิต จำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า 4 ระดับ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม ข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด

คณะผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า มีค่าตั้งแต่ .67–1.00 จึงสามารถนำมาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามได้ ในส่วนของการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1970) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมากกว่า .70

วิธีรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาอายุ 18–24 ปี ซึ่งเป็นนักศึกษาในเครือข่ายชุมชนของมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษา และมีความยินดีในการให้ข้อมูล เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 9–13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 การเลือกตัวอย่างกระทำโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non-probability sampling) โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) และในการวิจัยนี้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 200 คน โดยมีอัตราการตอบกลับ ร้อยละ 22.60 ซึ่งในงานศึกษาของ Malhotra & Grover (1998) อธิบายว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามตั้งแต่ ร้อยละ 20 ขึ้นไป ถือเป็นค่าที่สามารถยอมรับได้ในทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยนี้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนข้อคำถามที่มีลักษณะของการประมาณค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1981) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

สำหรับการประเมินดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15) ใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางของกรมสุขภาพจิต (อภิชัย มงคล และคณะ, 2552) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ข้อ 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

1 = ไม่เลย 2 = เล็กน้อย 3 = มาก 4 = มากที่สุด

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ข้อ 3, 4, 5 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

4 = ไม่เลย 3 = เล็กน้อย 2 = มาก 1 = มากที่สุด

ทั้งนี้แบบประเมินดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ มีคะแนนเต็ม 60 คะแนน มีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

51–60 คะแนน หมายถึง มีสุขภาพจิตสูงกว่าคนทั่วไป

44–50 คะแนน หมายถึง มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป

น้อยกว่าหรือเท่ากับ 43 คะแนน หมายถึง มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษา ร้อยละ 79.00 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 35.00 มีอายุ 20 ปี ร้อยละ 53.50 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 และร้อยละ 37.50 มีผลการเรียนในระดับ 3.01–3.50 เมื่อพิจารณาคณะที่นักศึกษา กำลังศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.00 กำลังศึกษาในคณะสายสังคมศาสตร์ โดยคณะศิลปศาสตร์มีสัดส่วนนักศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 21.00 ในด้านครอบครัวและเพื่อน นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.00 มีบิดามารดาอยู่ด้วยกัน และมีจำนวนสมาชิกใน

ครอบครัวเฉลี่ย 4 คน (ค่าต่ำสุด เท่ากับ 2 คน ค่าสูงสุด เท่ากับ 10 คน) และเมื่อนักศึกษาต้องประสบกับปัญหา นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.50 เลือกปรึกษาเพื่อน โดยมีจำนวนเพื่อนในกลุ่มเฉลี่ย 6 คน (ค่าต่ำสุด เท่ากับ 1 คน ค่าสูงสุด เท่ากับ 30 คน) ส่วนในด้านการเงินและการทำงาน ส่วนใหญ่นักศึกษา ร้อยละ 48.5 มีเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว 5,001–10,000 บาทต่อเดือน และพบว่า ร้อยละ 86.5 ไม่ได้ทำงานพาร์ทไทม์

การประเมินสภาพแวดล้อมของนักศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม ทั้ง 4 ด้าน ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.98 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08) โดยมีคะแนนประเมินด้านกายภาพสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03) ส่วนด้านครอบครัวมีคะแนนประเมินต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20) รายละเอียดแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 การประเมินสภาพแวดล้อมของนักศึกษา

สภาพแวดล้อม	n = 200		
	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
รวมทุกด้าน	3.98	1.08	มาก
ด้านครอบครัว	3.86	1.20	มาก
1) ท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาหรือสมาชิกในครอบครัว	4.38	0.84	มาก
2) ครอบครัวของท่านมีความอบอุ่นดี	4.24	0.88	มาก
3) ครอบครัวทำให้ท่านรู้สึกกดดัน	2.77	1.39	ปานกลาง
4) ครอบครัวเป็นสิ่งที่ท่านนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อท่านประสบปัญหา	3.97	1.07	มาก
5) ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของท่าน	3.87	1.07	มาก
6) ครอบครัวคาดหวังในความสำเร็จในการเรียนของท่าน	3.64	1.30	มาก
7) ครอบครัวพร้อมสนับสนุนท่านในทุก ๆ เรื่องที่ท่านสนใจ	4.15	1.03	มาก
ด้านการเรียน	3.88	0.10	มาก
1) ท่านพึงพอใจในผลการเรียนของตนเอง	3.65	1.08	มาก
2) ท่านมีความเครียดในการเรียนและการสอบ	4.17	0.93	มาก
3) ท่านรู้สึกว่าการเรียนมีการแข่งขันสูง	4.09	1.02	มาก
4) ท่านรู้สึกว่าเรียนไม่รู้เรื่อง	3.59	1.14	มาก
5) ท่านรู้สึกว่าเนื้อหาการเรียน ไม่ตอบโจทย์เป้าหมายในชีวิต	3.28	1.23	ปานกลาง
6) ท่านมีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ	4.07	0.96	มาก
7) ท่านรู้สึกว่าเพื่อนช่วยเหลือและร่วมมือกันในเรื่องการเรียน	4.23	0.95	มาก
8) ท่านมีรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการศึกษา	4.00	1.06	มาก
ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม	4.03	1.03	มาก
1) ท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง	4.32	0.83	มาก
2) ท่านมักร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน	4.04	1.09	มาก
3) เมื่อเกิดปัญหาท่านสามารถปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง	3.97	1.06	มาก
4) ท่านสามารถจัดการเวลาให้สมดุลระหว่างการเรียนและกิจกรรม	3.91	0.98	มาก
5) ท่านรู้สึกมีความสุขที่ได้พบปะกับคนใหม่ ๆ	3.92	1.13	มาก

ตาราง 1 (ต่อ)

สภาพแวดล้อม	n = 200		
	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านกายภาพ	4.28	0.84	มาก
1) ท่านอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี	4.27	0.79	มาก
2) ท่านรู้สึกปลอดภัยในการดำรงชีวิต	4.18	0.82	มาก
3) ท่านได้รับความสะดวกในการเดินทางมาเรียน	4.23	0.93	มาก
4) ท่านพักอาศัยในที่พักที่สะอาดปลอดภัย	4.39	0.78	มาก
5) ท่านรู้สึกว่าอุปกรณ์การเรียนและสถานที่เรียนมีความเหมาะสม	4.35	0.83	มาก

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาที่มีความพึงพอใจ **ด้านกายภาพ** ด้วยคะแนนประเมินสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) สะท้อนถึงการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีในมหาวิทยาลัยตลอดจนที่พักอาศัย ทั้งหอพักในมหาวิทยาลัยและหอพักเอกชนภายนอก ทำให้นักศึกษารู้สึกปลอดภัยในการดำรงชีวิต สถานที่ที่มีความสะอาด สะดวกต่อการเดินทางมาเรียนและอาคารเรียนมีอุปกรณ์การเรียนและสถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยอำนวยความสะดวกที่มหาวิทยาลัยรวมถึงหอพักจัดหาไว้ให้นักศึกษาได้ใช้บริการ สอดคล้องกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2564) ที่ พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความพึงพอใจด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมในระดับมากโดยเฉพาะในวิทยาเขตใหญ่ ๆ เช่น วังท่าพระ พระราชวังสนามจันทร์ วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ กฤตพร หัวใจเจริญ และสาธิตา สกฤตตันกุลชัย (2550) ที่ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย ห้องเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก ที่อยู่อาศัย ภูมิทัศน์ การเดินทาง การบริการทางสุขภาพ กล่าวได้ว่าการที่นักศึกษามีความพึงพอใจด้านกายภาพด้วยคะแนนประเมินสูงสุดเป็นผลมาจากนโยบายที่ผ่านมาจากมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษา เช่น การพัฒนาที่ทำงานแห่งอนาคต (future workplace) และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแห่งอนาคต (future life and society) ซึ่งผลจากนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาด้านกายภาพของมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์คุณภาพชีวิตของนักศึกษามากขึ้น

ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม ในภาพรวมนักศึกษาที่มีความพึงพอใจระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03) โดยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างในระดับมาก มักร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน และเมื่อเกิดปัญหาสามารถปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้างได้ ตลอดจนสามารถจัดการเวลาให้สมดุลระหว่างการเรียนและกิจกรรม และรู้สึกมีความสุขที่ได้พบปะกับคนใหม่ ๆ สอดคล้องกับการศึกษาคุณภาพชีวิตและประสบการณ์ของนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2564) ที่ พบว่า นักศึกษาทุกวิทยาเขตมีความพึงพอใจด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับมาก กล่าวได้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษาที่สนับสนุนพื้นที่ทางกายภาพที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมและการพบปะกันของนักศึกษา ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณผ่านองค์กรนักศึกษาและชมรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมพบเพื่อนใหม่ กิจกรรมชมรมค่ายอาสา หรือชมรมนันทนาการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาคนละต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเสรีตามความสนใจ อย่างไรก็ตามการที่นักศึกษาของ กฤตเมธ โพธิ์วัชร และเกวณีน ศิลพิพัฒน์ (2566) ชี้ว่าการที่นักศึกษามีเพศและศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกันก็จะมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันตามไปด้วย

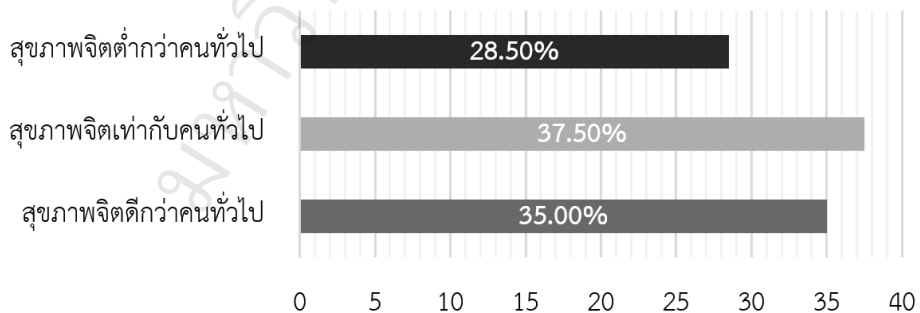
สำหรับ **ด้านการเรียน** ในภาพรวมนักศึกษาที่มีความพึงพอใจระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10) โดยนักศึกษารู้สึกว่าเพื่อนช่วยเหลือและร่วมมือกันในเรื่องการเรียนมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95) แต่ พบว่า มีความเครียดในการเรียนและการสอบ รู้สึกว่าการเรียนมีการแข่งขันสูง และเรียนไม่รู้เรื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งทิพา พุขนทนต์ และคณะ (2564) ที่ พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนส่งผลให้นักศึกษามีความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทำให้เกิดความรู้สึกกังวล สับสน กลัวทำข้อสอบไม่ได้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และกรรณิกา กิจมั่งคง (2567) ที่ พบว่า ผู้เรียนในสถาบันการศึกษามีคุณภาพชีวิต

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ปัจจัยความเครียดทางจิตใจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาครั้งนี้อธิบายได้ว่าความเครียดจากการเรียนของนักศึกษาอาจได้รับการบรรเทาลงได้จากการที่นักศึกษาได้รู้สึกว่ามีเพื่อนช่วยเหลือและร่วมมือกันในเรื่องการเรียน ซึ่งในข้อนี้ปรากฏระดับความพึงพอใจสูงสุด จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีเพื่อนที่ดีตามหลักพุทธจิตวิทยา คือ การพัฒนาด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การมีพฤติกรรมดี การสร้างประโยชน์ การไม่เบียดเบียนกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สะท้อนคุณภาพชีวิตของบุคคลได้ (ขวัญใจ ทองศรี, 2564) นอกจากนี้ ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และกรรณิกา กิจมั่งคง (2567) ยังให้ข้อเสนอแนะว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน คือ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ปรับเวลาเรียนให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ นักศึกษา รู้สึกผ่อนคลายไม่เครียด และควรมีการจัดการช่วยเหลือสนับสนุนค่าใช้จ่ายและทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการรู้จักกัน สร้างความคุ้นเคยและการเข้าสังคมให้กับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ส่วน **ด้านครอบครัว** เป็นด้านที่นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมต่ำที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในเรื่องความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาหรือสมาชิกในครอบครัวสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) รองลงมา คือ ครอบครัวมีความอบอุ่นดี (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88) ส่วนเรื่องที่มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ ครอบครัวทำให้รู้สึกกดดัน (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.39) ซึ่งประเด็นสุดท้ายนี้อาจเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษา ประสบกับความเครียดจากความคาดหวังจากครอบครัวได้ สอดคล้องกับผลการสำรวจของ ร็อกเกต มีเตีย แล็บ (2567) โดยร่วมกับมูลนิธิแพชทูเฮลท์ (p2h) ที่ทำการสำรวจข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา (ม.1-6) และ ปวช. (1-3) โดย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเครียดเรื่องเรียนมากที่สุด ร้อยละ 51.45 ส่วนความเครียดเรื่องครอบครัวคิดเป็น ร้อยละ 9.78 ซึ่งความเข้าใจและความคาดหวังจากตนเองและครอบครัวเป็นสาเหตุหนึ่งของความเครียดของกลุ่มนักเรียน และการศึกษาของ วราพร เหลือสินทรัพย์ และทะยานรุ่ง เหลือสินทรัพย์ (2558) ยังพบว่า ทศนคติความเข้าใจที่มีต่อผู้ปกครองมีผลต่อความเครียดในวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

การประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษา

ผลการประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษาด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.50 มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 35.00 มีสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป และมีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไปในสัดส่วนที่น้อยที่สุด ร้อยละ 28.50 ดังภาพประกอบ 2 และเมื่อพิจารณาคะแนนประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษา ทั้ง 200 คน ด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น จำนวน 15 ข้อ พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวม 47.51 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ของผู้ที่มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป โดยมีคะแนนรวมมากที่สุด 60 คะแนนเต็ม และคะแนนรวมน้อยที่สุด 30 คะแนน ดังตาราง 2

ภาพประกอบ 2 ผลประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษาด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15)

ตาราง 2 การประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษาด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15)

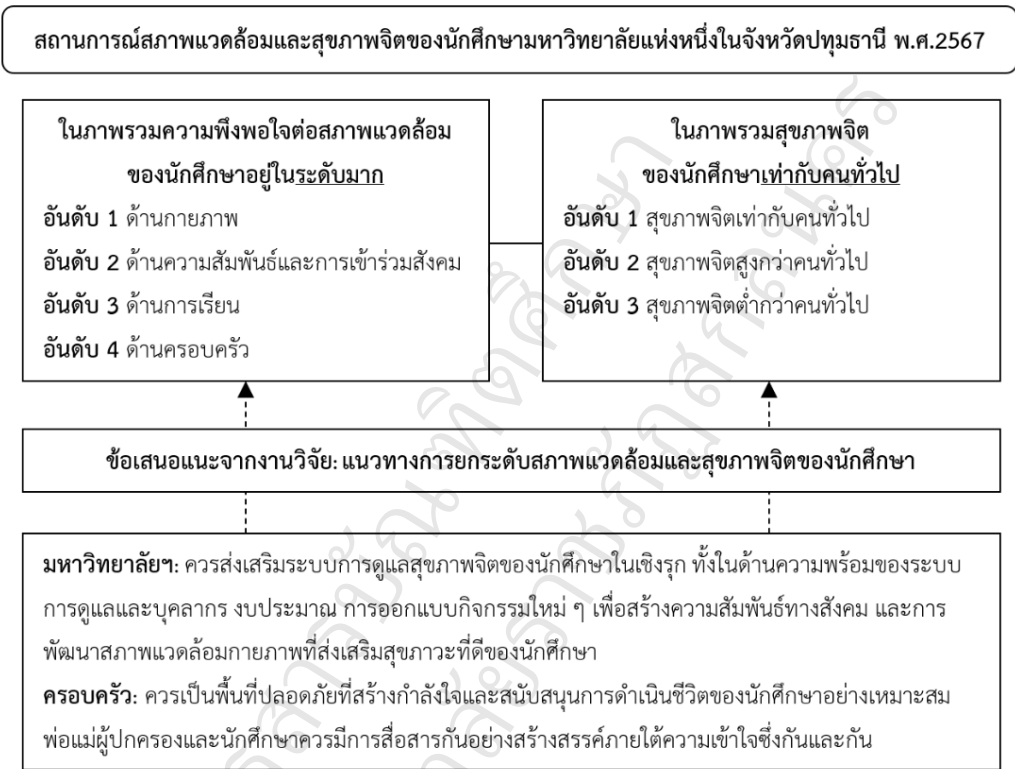
ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15)	n = 200	
	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
1) ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต	3.16	0.78
2) ท่านรู้สึกสบายใจ	3.12	0.76
3) ท่านรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน	2.70	0.92
4) ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวเอง	2.86	0.98
5) ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีแต่ความทุกข์	2.85	0.99
6) ท่านสามารถทำใจยอมรับได้สำหรับปัญหาที่ยากจะแก้ไข (เมื่อมีปัญหา)	3.01	0.81
7) ท่านมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น	2.98	0.84
8) ท่านมั่นใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต	2.55	1.03
9) ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์	3.48	0.62
10) ท่านรู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา	3.51	0.70
11) ท่านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส	3.55	0.62
12) ท่านรู้สึกภูมิใจในตนเอง	3.16	0.87
13) ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เมื่ออยู่ในครอบครัว	3.45	0.72
14) หากท่านป่วยหนัก ท่านเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลท่านเป็นอย่างดี	3.64	0.66
15) สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน	3.51	0.70
คะแนนเฉลี่ยรวม 15 ข้อ	47.51	0.88
คะแนนรวมต่ำสุด (min) = 30 คะแนน คะแนนรวมสูงสุด (max) = 60 คะแนน	-	-

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานครของ ชัชชฎาภร พิศมร (2562) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับเท่ากับคนทั่วไป โดยปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การพักอาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและสังคมในมหาวิทยาลัย ความพึงพอใจในคนที่กำลังศึกษา ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของคณะและการเข้าร่วมกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลของ ศศนัชสรณ์ ประสมทรัพย์ และคณะ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียดของนักศึกษา คือ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว สถานภาพครอบครัว การนอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์กับอาจารย์

กล่าวได้ว่าผลการประเมินสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีด้วยดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (TMHI-15) สะท้อนว่าในภาพรวมนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และในภาพรวมนักศึกษาที่มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป การวิจัยครั้งนี้ปรากฏทิศทางของผลการศึกษาในภาพรวมที่ดีอาจเป็นเพราะองค์ประกอบสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม ด้านการเรียน และด้านครอบครัวของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมด้านกายภาพทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยและสภาพแวดล้อมด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคมที่หมายรวมถึงการร่วมทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยกับเพื่อนและการแวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อนที่ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ นักศึกษากลุ่มนี้มีสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างไรก็ตามสถานการณ์สภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษาข้างต้นยังคงมีช่องว่างและโอกาสในการพัฒนาและเป็นประเด็นท้าทายสำหรับมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษาในการกำหนดมาตรการและแนวทางส่งเสริมยกระดับในเรื่องดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยนี้นำเสนอสถานการณ์สภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี โดยเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2567 พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางการยกระดับสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตที่เหมาะสมของนักศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วม สังคม ด้านการเรียน และด้านครอบครัว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษา ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 สถานการณ์สภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษา กับแนวทางการยกระดับสภาพแวดล้อมและสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี

สรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าภาพรวมของนักศึกษา มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08) โดยมีคะแนนประเมินด้านกายภาพสูงที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์และการเข้าร่วมสังคม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03) ส่วนด้านครอบครัวมีคะแนนประเมินต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20) เมื่อพิจารณาผลการประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษาในภาพรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 47.51 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ของผู้ที่มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป โดยในกลุ่มนี้ นักศึกษา ร้อยละ 37.50 มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป และร้อยละ 35.00 มีสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป โดยมีเพียง ร้อยละ 28.50 ที่มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป ผลการประเมินนี้สะท้อนถึงภาพรวมสถานการณ์ด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างปกติสุข สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตจากองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพแวดล้อมทางกายภาพของมหาวิทยาลัยและที่พักอาศัย รวมถึงสภาพแวดล้อมด้านสังคม การช่วยเหลือกันด้านการเรียนของเพื่อน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และในภาพรวมหาก

พิจารณาสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานชีวิตในเรื่องครอบครัวที่ดี มีความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัวและมีความอบอุ่นในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ 4.38 และ 4.24 ตามลำดับ

อย่างไรก็ดีผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นสัดส่วนของนักศึกษาที่มีสุขภาพจิตที่ต่ำกว่าคนทั่วไป ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เช่น ด้านการเรียนและด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและการเข้าร่วมทางสังคม ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้มีความพึงพอใจในระดับน้อยต่อการดำเนินชีวิตจากองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งโดยมากมีสาเหตุมาจากปัญหาความเครียดและความกดดันจากปัญหาครอบครัว ความเครียดจากการเรียน และความเครียดจากการไม่สามารถปรับตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้ ซึ่งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในทุกมิติเพื่อให้เอื้อต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาที่มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไปได้มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนนักศึกษาที่มีสุขภาพจิตที่ดีอยู่แล้วก็ให้คงสภาวะสุขภาพจิตที่ดีและยกระดับให้ดีขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการดูแลสุขภาพจิตของนักศึกษาในเชิงรุกมากขึ้น เช่น การเพิ่มศูนย์ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตที่เข้าถึงได้ง่ายและไม่เป็นทางการมากเกินไป เช่น การจัดบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้นักศึกษารู้สึกสะดวกในการเข้าไปขอความช่วยเหลือ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมประเมินสุขภาพจิตของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การส่งแบบสอบถามออนไลน์หรือกิจกรรมตรวจสุขภาพจิตเพื่อคัดกรองนักศึกษาที่อาจมีปัญหาและสามารถให้การช่วยเหลือได้ทันเวลา ควรจัดสรรนักจิตวิทยาที่มีความรู้ให้มีความเพียงพอต่อความต้องการรับบริการของนักศึกษา และมีกิจกรรมเดินสายให้คำปรึกษาหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพใจให้กับทุกคนในมหาวิทยาลัยอย่างทั่วถึง

1.2 มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในสังคม เช่น จัดให้มีวัน Social Detox เพื่อให้นักศึกษาและคณาจารย์ได้ทำกิจกรรมร่วมกันในมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี เช่น งานคอนเสิร์ต งานแข่งขันกีฬา งานการช่วยเหลือและการรับฟัง กิจกรรมด้านศิลปะ หรือการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนสังคม เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้เวลากับตัวเองและคนรอบข้างอย่างมีความสุข

1.3 มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์ การรับมือกับความเครียด ความกดดัน และความขัดแย้ง รวมทั้งทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารเชิงบวก การฟังอย่างตั้งใจ และการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถสื่อสารกับเพื่อน อาจารย์และครอบครัวได้ดีขึ้น ทำให้ลดความเข้าใจผิดและเพิ่มความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

1.4 มหาวิทยาลัยและผู้ประกอบการหอพักควรพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปรับภูมิทัศน์พื้นที่ในมหาวิทยาลัย เช่น พื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะ พื้นที่เ็นียบสงบ สนามกีฬา ห้องบอร์ดเกม พิตเนส ห้องคาราโอเกะ หรือการจัดกิจกรรมผ่านชุมนุมและชมรมต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาสามารถมาทำกิจกรรมเพื่อพบปะเพื่อนและคลายเครียดจากการเรียน

1.5 ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญกับสภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษา ดังนั้นครอบครัวจึงควรเป็นพื้นที่ในการสร้างกำลังใจและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของนักศึกษาอย่างเหมาะสม พ่อแม่ผู้ปกครองและบุคลากรควรมีการสื่อสารที่สร้างสรรค์ภายใต้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้นักศึกษารู้สึกอบอุ่น กล้าที่จะบอกกล่าวถึงปัญหาของตนเอง และรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่มาจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนักศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุด

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพร หัวใจเจริญ และสาธิตา สกุรัตน์กุลชัย. (2550). ศิลปะและคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรณีศึกษานักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์และคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/การผังเมือง*, 5(2), 41–52.
- กฤตเมธ โพธิ์วัชร และเกวณีน ศิลพิพัฒน์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย. *วารสารรัชตภาคย์*, 17(55), 266–282.
- กรมสุขภาพจิต. (2542). *คู่มือคลายเครียด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2545). *สุขภาพจิต คืออะไร*. เข้าถึงได้จาก <https://dmh.go.th/faq/mentalhealth.asp>. 10 กุมภาพันธ์ 2568.
- กองกิจการนักศึกษา. (2567). *สถิติการให้บริการนักศึกษาด้านสุขภาพใจ*. ปทุมธานี: กองกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษา.
- ขวัญใจ ทองศรี. (2564). คุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวพุทธจิตวิทยา. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 325–377.
- ชัชชฎาภรณ์ พิศมร. (2562). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร. เข้าถึงได้จาก https://bkkthon.ac.th/home/user_files/department/department-24/files/2563/63_5.pdf. 15 กุมภาพันธ์ 2568.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2564). *รายงานผลการศึกษาคูณภาพชีวิตและประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พุทธศักราช 2564 (ปีงบประมาณ 2565)*. เข้าถึงได้จาก <https://ita.su.ac.th/wp-content/uploads/2024/04/17-1รายงานผลการศึกษาคูณภาพชีวิตและประสบการณ์.pdf>. 15 กุมภาพันธ์ 2568.
- รุ่งทิพา พุขุนทด และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14(3), 115–125.
- ร็อกเกต มิเดีย แล็บ. (2567). *ผลสำรวจสุขภาพจิตเด็กไทย: เครียดเรื่องเรียนมากที่สุด แต่ปัญหาครอบครัวทำให้ถึงขั้นอยากฆ่าตัวตาย ทำร้ายตัวเอง*. เข้าถึงได้จาก <https://rocketmedialab.co/student-q4-2024/>. 15 กุมภาพันธ์ 2568.
- วรภาพร เหลือสินทรัพย์ และทะยานรุ่ง เหลือสินทรัพย์. (2558). อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อความเครียดในวัยรุ่น กรณีศึกษา: นักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. *วารสารราชชนกปริทรรศน์*, 15(2), 205–213.
- วรรณภัทรพร สิริโพธิ์แก้ว และคณะ. (2564). สุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 27(2), 251–267.
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์ และกรรณิกา กิจมั่งคง. (2567). สภาวะความเครียดที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสถาบันการศึกษา. *วารสาร ควท: ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 1(2), 80–93.
- ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว. (2565). *รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2022: แนวโน้มที่ 4 เด็กและเยาวชน เครียดและมีปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้น*. เข้าถึงได้จาก <https://kidforkids.org/child-and-family-situation-report-2022/mental-health/>. 14 กุมภาพันธ์ 2568.
- ศศนัชสรณ์ ประสมทรัพย์ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(6), 1122–1133.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *Mental health ปัญหาสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง*. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/download/Social/Social_Report/2567_article_q1_001.pdf. 15 กุมภาพันธ์ 2568.
- อภิชัย มงคล และคณะ. (2552). *รายงานการวิจัยการพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (Version 2007): กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Cronbach, L. J. (1970). *Essential of psychological testing*. New York: Harper Row.
- Lazarus, R. S. & Launier, R. (1978). *Stress-related transactions between person and environment*. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-1-4613-3997-7_12. February 10th, 2025.
- Malhotra, M. K. & Grover, V. (1998). An assessment of survey research in POM: From constructs to theory. *Journal of Operation Management*, 16(4), 407–425.
- World Health Organization. (2001). *Strengthening mental health promotion (Fact sheet, No.220)*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2004). *Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9241562943>. February 10th, 2025.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1

ROLES OF ADMINISTRATORS IN PROMOTING CHILD-CENTERED LEARNING APPROACH IN SCHOOLS
UNDER CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ลินดา นาคโปย^{1*} ดวงใจ ชัยสิทธิ์² และ พรทิพย์ อ้นเกษม³

Linda Narkpoy^{1*} Duangchai Chaiyasit² and Porntip Onkasem³

¹สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา 24000

²สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ฉะเชิงเทรา 24000

³สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา 24000

¹Program in Teaching Mathematics, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000, Thailand

²Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, Chachoengsao 24000, Thailand

³Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao 24000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: Narkpoylinda@gmail.com

รับบทความ 5 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ 23 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 27 เมษายน 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 317 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.65–0.86 และ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา ตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และด้านการจัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนในแต่ละขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหาร, การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ABSTRACT

The objectives of this study were to examine and compare the roles of administrators in promoting child-centered learning approach in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office

1. The sample, obtained through stratified random sampling, consisted of 317 participants, including school administrators and teachers, classified by school sizes. The research instrument was a 5–point scale questionnaire with an IOC ranging between 0.80 and 1.00, discriminative power values ranging between 0.65 and 0.86, and the reliability of 0.98. The statistics used in the data analysis included percentage, mean, standard deviation, ANOVA, and a pairwise comparison test using the LSD method.

The results showed that 1) the roles of administrators in promoting child–centered learning approach in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, classified by school sizes, in overall, were rated at a high level, and 2) a comparison of administrators’ roles in promoting child–centered learning approach in schools, classified by school sizes, revealed that in terms of supervision, monitoring and evaluation, and resource allocation, administrators and teachers of medium–sized and large–/extra–large sized schools rated their opinions toward administrators’ roles in promoting child–centered learning approach at a higher level compared to those of small schools at the 0.05 level of significance. However, no statistically significant differences were found in the leadership and instructional support between these schools.

Keywords: Administrators’ Roles, Child–Centered Learning Approach, Promotion of Child–Centered Learning Approach

บทนำ

การเสริมสร้างคุณภาพของคนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศทุกประเทศ ตามด้วยการพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างขีดความสามารถในการผลิตและการแข่งขันระหว่างประเทศ ดังนั้น “การศึกษา” จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ นำมาซึ่งการพัฒนา คุณภาพของคนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณเป็น รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน (สุวัฒน์ นนตานอก, 2567, หน้า 1) สอดคล้องกับ อติกาญจน์ ศรีสังข์ (2564, หน้า 15) ได้กล่าวถึงการบริหารงานในสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในสถานศึกษา สามารถตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นรวมทั้งช่วยให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการศึกษาของสถานศึกษาและเป็นกลไกที่สำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตามความมุ่งหมายของการศึกษา สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งบทบาทจะเป็นตัวกำหนดการแสดงผลของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (นวนละออง สีดา, 2564, หน้า 44) สอดคล้องกับ บรรจง ลาวะลี (2560, หน้า 206) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนและครู การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะลดน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไป เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการปฏิบัติงานให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ จะทำให้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มี

บทบาทและความสำคัญสำหรับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ มุกตามณี ศรีพงษ์เพริศ (2561, หน้า 23) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีแนวทางแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ทำให้ผลที่เกิดจากการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และนักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน (หทัยชนก แซ่เฮ้า, 2560, หน้า 3) สอดคล้องกับ กุณิสรา จิตรชยวณิช (2563, หน้า 11) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้อา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้อื่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบัน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของผู้เรียน โดยครูต้องสอนผู้เรียนด้วยวิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชา แสดงบทบาทโดยวิธี แนะนำ กระตุ้นหรือรับในบทบาทและความรู้สึกของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่ นิรดา เวชญาลักษณ์ (2561, หน้า 48) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้อื่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนว่า ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางกาย สติปัญญา ทางอารมณ์และสังคม ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยผู้สอนควรเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ในอนาคต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมให้ ครูจัดการเรียนรู้อื่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน ตั้งแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566–2570 กำหนดทิศทางการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มุ่งมั่นพัฒนา คุณภาพการศึกษา ให้สามารถแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ครูควรจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้มีความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างหลากหลาย และใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มี พฤติกรรมทัศนคติที่ดีต่อความเป็นไทยและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดควรจัดการเรียนการสอนและวัด ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2566, หน้า 13)

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ครูในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ความสำคัญซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและศึกษา บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาในด้านการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษา วางแผน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียน การสอน อำนวยความสะดวก บริการ จัดสรรทรัพยากร และนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารแสดงออกถึงความเป็นผู้นำขององค์กรที่สามารถกระตุ้น ผลักดันและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและเต็มใจ ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำให้ศรัทธา เกิดความเชื่อมั่น และมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน สามารถโน้มน้าวให้บุคลากรเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา

1.2 ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารมีการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและรายวิชาให้เป็นปัจจุบัน ส่งเสริมการพัฒนาวิชาการเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกสถานที่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยให้กับนักเรียน และส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

1.3 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และเยี่ยมชั้นเรียนอย่างชัดเจน รับฟังความคิดเห็นของครูและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการทำงานให้กับครูอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างชัดเจน สนับสนุนให้ครูมีการตรวจสอบประสิทธิภาพในการสอนของตนเอง และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูเกิดการปรับปรุงพัฒนาการทำงานต่อไป

1.4 ด้านการจัดสรรทรัพยากร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นและเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนของครู มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารมีการระดมทรัพยากรจากองค์กรภายนอกมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียน จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง กำหนดขนาดสถานศึกษาตามจำนวนนักเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่ 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 1–119 คน 2) สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 120–719 คน 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ ให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 8–10) ได้ระบุแนวทางการจัดการศึกษา เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระบุไว้ในมาตรา 22 และ 24 สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาดำเนินการ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ

สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2561, หน้า 46–47) กล่าวถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้สอนหาวิธีการที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

กุลิสรา จิตรชฎานิช (2563, หน้า 63) ได้สรุปแนวคิดจากนักการศึกษาในเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสามารถยึดหลักการง่าย ๆ ดังนี้ 1) ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด 2) การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง 3) เน้นความสัมพันธ์ที่ดีในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 4) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองและเน้นการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ครูผู้สอนต้องมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และหลากหลาย จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้แก่ผู้เรียนมาเป็นผู้สนับสนุน ผู้ชี้แนะ เป็นที่ปรึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

ณัฐธิญา กับบุลาวัลย์ (2562, หน้า 48) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีเทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม โดยการใช้ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และระยะเวลาในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยจิตรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565, หน้า 21) กล่าวว่า การบริหารงานในสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการสอนของครูในสถานศึกษา สามารถตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จิตตรา จันทอนแก่น (2565, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาจะต้องมีระบบการบริหารงานที่ดีส่งผลให้การดำเนินการจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมไปถึงงานด้านวิชาการ งานด้านการเงิน งานด้านบุคคล และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

แฟรเรน และเคย์ (Farren & Kaye, 1996, p. 186) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารหรือบทบาทผู้นำว่า ผู้นำสามารถช่วยให้บุคลากรพัฒนางานอาชีพได้ด้วยการแสดงบทบาทภาวะผู้นำ 5 ประการ ได้แก่ ผู้อำนวยการผู้ประเมินผู้คาดการณ์ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ส่งเสริมสนับสนุน

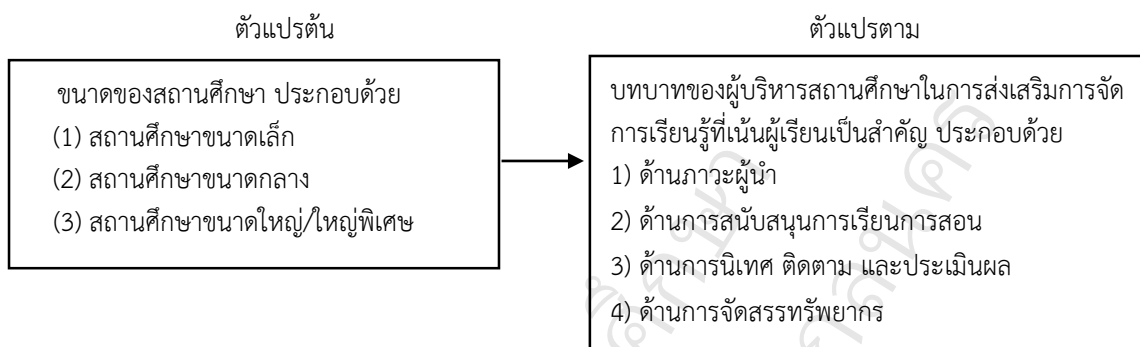
สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาจะต้องมีระบบการบริหารงานที่ดีส่งผลให้การดำเนินการจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ ต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้นำด้านวิชาการ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู มีระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของครู ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมไปถึงงานด้านวิชาการ งานด้านการเงิน งานด้านบุคคล และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่วางไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารวิชาการ งานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้แนวคิดของสิรินภา จงท่ามา (2559) กอร์ดัน (Gorton, 1983) สุรีพร แก้วโพธิ์ (2561), อรทัย พิมพ์ใจใส (2559), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560), สุรพงษ์ อึ้งโพธิ์ (2561), นวนละออง สีดา

(2564), เบญจพร สุคนธร (2565), จิตตรา จันทอนแก่น (2565), คนเซวิช (Knezenevich, 1984), แฟร์เรน และเคย์ (Farren & Kaye, 1996), เดอร์ริค เมคโด (Derick Meado, 2016), โศศิษฐา ศรีสมบัติ (2565), โคทส์ (Coats, 1986), บรรจง ลาวะลี (2560), สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) ผนัฎฐิญา กับปูลาวัลย์ (2562) และ ภคพร เลิกนอก และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2564) โดยนำประเด็นที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล และ 4) ด้านการจัดสรรทรัพยากร ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทราเขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทราเขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,793 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทรา เขต 1, 2566, หน้า 4)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 317 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทราเขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 4) ด้านการจัดสรรทรัพยากร แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90–95) มีรายละเอียด ดังนี้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัด
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง เป็นการสร้างแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90–95)
3. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.65–0.86 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไข ให้เหมาะสมแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
4. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1990, pp. 202–204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษา โดยการหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2564, หน้า 54) ดังนี้
  - 4.51–5.00 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
  - 3.51–4.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
  - 2.51–3.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
  - 1.51–2.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
  - 1.00–1.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2564, หน้า 251)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD
3. สถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 โดยการ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ โดยรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา	n=317			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านภาวะผู้นำ	4.59	0.31	มากที่สุด	1
2. ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน	4.54	0.27	มากที่สุด	2
3. ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	4.20	0.18	มาก	3
4. ด้านการจัดสรรทรัพยากร	4.15	0.24	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.37	0.24	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.31) และด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.27) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมี 2 ด้าน คือ ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.18) และด้านการจัดสรรทรัพยากร ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.24) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ขนาดของสถานศึกษา									F	p-value
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ				
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านภาวะผู้นำ	4.39	.51	มาก	4.52	.37	มากที่สุด	4.55	.44	มากที่สุด	2.085	.126
2. ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน	4.65	.10	มากที่สุด	4.74	.25	มากที่สุด	4.77	.12	มากที่สุด	.624	.537
3. ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	4.12	.35	มาก	4.51	.36	มากที่สุด	4.61	.14	มากที่สุด	7.545*	.001
4. ด้านการจัดสรรทรัพยากร	4.11	.26	มาก	4.29	.13	มาก	4.44	.12	มาก	6.008*	.003
รวม	4.37	.31	มาก	4.48	.28	มาก	4.57	.18	มากที่สุด	3.475*	.032

* P < .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มในแต่ละด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำและด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนในแต่ละขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลและด้านการจัดสรรทรัพยากร โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD ดังตาราง 3 และตาราง 4

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{x}$	ขนาดเล็ก 4.12 (sig.)	ขนาดกลาง 4.51 (sig.)	ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ 4.61 (sig.)
ขนาดเล็ก	4.12	-	.008*	.001*
ขนาดกลาง	4.51		-	.575
ขนาดใหญ่	4.61			-

* P < .05

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ โดยผู้บริหารและครูของสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล สูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต ด้านการจัดสรรทรัพยากร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{x}$	ขนาดเล็ก 4.11 (sig.)	ขนาดกลาง 4.29 (sig.)	ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ 4.44 (sig.)
ขนาดเล็ก	4.11	-	.040*	.001*
ขนาดกลาง	4.29		-	.372
ขนาดใหญ่	4.44			-

* P < .05

จากตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการจัดสรรทรัพยากร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ โดยผู้บริหารและครูของสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการจัดสรรทรัพยากรสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

อภิปรายผล

จากการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 มีการวางแผน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสรรทรัพยากรให้แก่ครูผู้สอน และมีการนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เบญจพร สุคนธร (2565, หน้า 29) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่ผู้บริหารดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยใช้หลักเกณฑ์และหลักวิชาการมาประยุกต์ ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์รวมถึงวิธีการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันธิณี ม่วงนิยม (2560, หน้า 4) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย ธนาภัสสร สนิธิรักษ์ (2566, หน้า 156) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อุทัยธานี เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า

1) ด้านภาวะผู้นำ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่จะสามารถดำเนินการให้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ สอดคล้องกับณฤมล สุวรรณรงค์ (2564, หน้า 41) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถในการบริหารโรงเรียน รวมถึงการแสดงออกในลักษณะการใช้อำนาจหน้าที่ ในทางจูงใจครูให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถโดยมีจุดหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ บัณฑิตา สิทธิพงศากุล (2564, หน้า 14) ได้สรุปภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นคุณลักษณะ พฤติกรรมของผู้บริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร การบริหารการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมากที่สุดโดยในยุคการปฏิรูปการศึกษา จำเป็นต้องมีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมืออาชีพ จึงจะสามารถนำพาสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร และให้ความสำคัญต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาและมีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุรพงศ์ อิงโพธิ์ (2561, หน้า 280) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการเรียนการสอน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียน การพัฒนาวิชาการเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกสถานที่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยให้กับนักเรียน มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ดังที่ ภคพร เล็กนอก และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2564, หน้า 11) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยสิ่งที่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการประกอบด้วยกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การสร้างเสริมและพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่ดีในการจัดการเรียนรู้

3) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อม

ในทุกด้าน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และเยี่ยมชั้นเรียนอย่างชัดเจน ทำให้การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา สอดคล้องกับ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561, หน้า 70) ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศ กำกับติดตามผลการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ วางแผนการเรียนการสอนและมีการติดตามการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับอรรถชัย ทิมพีใจใส (2559, หน้า 78) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา

4) ด้านการจัดสรรทรัพยากร พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และ ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความพร้อมในการดำเนินงานของสถานศึกษาที่แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา ขอบประมาณในการบริหารที่ต่างกัน จำนวนบุคลากรที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นและเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ของครูมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เรณูมาน (2565, หน้า 17) กล่าวว่า บทบาท และความสำคัญของทรัพยากรทางการศึกษา ปัจจัยที่ทำให้การบริหารงานสำเร็จเป็นตัวกลางที่กระตุ้นที่ทำให้กิจกรรมขององค์กร และหน่วยงานทั้งในด้านของปริมาณและคุณภาพประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญ์ภาส สว่างใจ (2558, หน้า 128) ศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ในเขตอำเภอปลาปาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผู้วิจัยศึกษาจากตัวแปรการวิจัย 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล และ 4) ด้านการจัดสรรทรัพยากร พบว่า บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านภาวะผู้นำและด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันตามขนาดสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ เป้าหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการสนับสนุนและพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และในการวิจัย พบว่า ขนาดของสถานศึกษามีผลต่อบทบาทของผู้บริหารด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และด้านการจัดสรรทรัพยากร ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

สรุป

การวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผู้วิจัยศึกษาจากตัวแปรการวิจัย 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล และ 4) ด้านการจัดสรรทรัพยากร กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารในการ

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา ตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และด้านการจัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ในขณะที่ด้านภาวะผู้นำและด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนในแต่ละขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเขต 1 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยมี ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอน จัดการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในโรงเรียน และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จึงเสนอแนะให้ ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสม ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก

2.3 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: ศรุสสภา.
- กุลิศรา จิตรชญาภณนิช. (2563). การจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬารัตน์ เรณูมาน. (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตตรา จันขอนแก่น. (2565). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โคศิษฐา ศรีสมบัติ. (2565). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ณัฐธิญา กับปูลาวลัย. (2562). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- ธนาภัสสร สุนธิรักษ์. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ใน รายวิชาภาษาอังกฤษ ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์, 7(1), 148–163.
- นวนละออง สีดา. (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- นฤมล สุวรรณรงค์. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.
- บัณฑิตา สิทธิพงศากุล. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่บ่งชี้คุณสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(2), 206–215.
- เบญจพร สุคนธร. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภคพร เลิกนอก และ เอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 8(4), 1–13.
- มุกตมาณี ศรีพงษ์เพริศ. (2561). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับ ประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิษณุภาส สว่างใจ. (2558). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในเขตอำเภอปลาปาก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(2), 128–136.
- สุนันธิณี ม่วงเนียม. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน จัดการ เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
- สุรพงศ์ อึ้งโพธิ์. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมูบ้านจอมบึง.
- สิรินภา จงท่ามา. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนเอกชนในกำกับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุรพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.
- สุวัฒน์ นนตานอก. (2567). ปัจจัยการบริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัย ราชภัฏราชนครินทร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566–2570). ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.

- หทัยชนก แซ่เฮ้า. (2560). *กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพนักงานครูสังกัดเทศบาล ในจังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- อดิภาณูจน์ ศรีสังข์. (2564). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อรทัย พิมพิไลใส. (2559). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของโรงเรียน ขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- Coats, T. (1986). *Education Community. College*, 57(4), 151–152.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Derick Meado. (2016). *The Role of the Principal in Schools*. Retrieved from <http://teaching.about.com>. July 28th, 2021
- Farren, C. & Kaye, B. L. (1996). *Leadership role in the leader of foundation*. (3rd ed.). New York: The Drucker foundation.
- Gorton, (1983). *School administration and supervision: Leadership challenges and opportunities*. (2nd ed.). Dubuque: Win C. Brown.
- Knezevich, (1984). *Administration of Management*. (5th ed). New York: Harper and Row.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*, in *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม
ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER
THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION OF NAKHON PHANOM PROVINCE

ชวโรจน์ ศรีวรขันธ์* และ ชาญวิทย์ หาญรินทร์

Chawaroj Sriworakhan* and Chanwit Hanrin

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นครพนม 48000

Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education,

Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000, Thailand

*Corresponding Author: Email: 666150110433@npu.ac.th

รับบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ 24 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 27 เมษายน เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพ การดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 335 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง 0.23–0.75 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร และด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร จำแนกตามสถานภาพของตำแหน่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการจัดการองค์กรมีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to examine the level of opinions of administrators, teachers, and educational personnel regarding the administrative management of child development centers, and 2) to compare the level of opinions of administrators, teachers, and educational personnel on the administrative management of child development centers under the local administrative organization, Nakhon Phanom, classified by job positions and work experience. The sample consisted of 335 participants, including administrators, teachers, and educational personnel. The sample size was determined using the

Krejcie and Morgan table, followed by multi-stage random sampling. The research tool was a set of questionnaires assessing the administrative management of child development centers, with the IOC values ranging from 0.60 to 1.00, the discriminative power values ranging from 0.23 to 0.75, and the reliability of 0.91. The statistical methods included percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA F-test.

The results revealed that: 1) The perceived opinion levels of participants, both overall and in each aspect, were rated at a high level. The aspect with the highest mean score included buildings, and environment and safety. Although organizational management, academic affairs and curriculum-aligned activities, classified by job positions, recorded the lowest mean scores, they remained at a high level. When classified by educational qualifications and work experience, the perceived opinion levels were rated at a high level overall, and 2) The comparative analysis on the overall perceived opinion levels of participants with different job positions showed no differences. When considering each aspect, organizational management showed differences at the .01 level of significance; however, no differences were found overall in terms of work experience.

Keywords: Administrative Management, Child Development Centers, Local Administrative Organization

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตการพัฒนาเด็กได้รับความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนักและให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไป อย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงาน ซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสองกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย และดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสิทธิ์จัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตาม ความพร้อม ความเหมาะสม ความต้องการภายในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5–24) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) เป็นภารกิจอีกด้านขององค์กรบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของคณะกรรมการบริหารแต่ละแห่ง ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความไม่เท่าเทียมกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเตรียมความพร้อม ในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมุ่งไปในทิศทางใด การบริหารจัดการภารกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการบริหารจัดการที่ชัดเจน และได้รับการส่งเสริมพัฒนาและเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาแล้วนั้นจะทำให้เกิดความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปอย่างมีคุณภาพ (จิรภัทร์ กาญจนครุฑ และนันทิยา น้อยจันทร์, 2564, หน้า 75) โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งยังคงต้องมีการพัฒนาในบางด้าน เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับพัฒนาการ เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีมาตรฐานผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ ต้องเร่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานด้านผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้น หลายแห่งยังขาดระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่ดีซึ่งทำให้มาตรฐานการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างต่ำ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (สุทิน แก้วรอด, สำนักงานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอุตรดิตถ์, 9 พฤษภาคม 2564 อ้างอิงจาก จารุณี อยู่สุขสวัสดิ์, 2565, หน้า 3)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษา กองการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม เพื่อที่จะสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การจัดการศึกษา พัฒนาปรับปรุง ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการนำมาทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบระเบียบเป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา เป็นการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม จำนวน 372 แห่ง ครอบคลุม 12 อำเภอ ในจังหวัดนครพนม

องค์ประกอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดวิธีการในการนำไปสู่เป้าหมาย เป็นกระบวนการที่ช่วยรักษามาตรฐานในการทำงานทำให้เกิดคุณภาพที่สม่ำเสมอลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและทำให้องค์กรสามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี ช่วยเพิ่มโอกาสความสำเร็จในระยะยาวได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

ด้านการวางแผน หมายถึง กำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และพันธกิจขององค์กรอย่างชัดเจน การวางแผนการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก สามารถดำเนินการถ่ายทอดนโยบาย วิสัยทัศน์ และค่านิยมสู่การปฏิบัติไปยังบุคลากรได้อย่างชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นระบบ ปฏิบัติงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโครงการรองรับได้ตรงตามแผนงาน และสามารถติดตามประเมินผลแผนงานได้อย่างเป็นระบบ

ด้านการจัดการองค์กร หมายถึง มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระยะ 3 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการแบ่งหน้าที่ และบทบาทของผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบตรงตามกรอบของวิสัยทัศน์และพันธกิจ มีการกระจายอำนาจ มอบหมายภาระหน้าที่งานได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของคนภายในองค์กร และมีกระบวนการตัววัด และเป้าประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด

ด้านการประสานงาน หมายถึง มีการสื่อสารและประสานงานภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและจัดให้มีช่องทางและกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรในชุมชน เช่น โรงพยาบาล วัด ฯลฯ มีการระดมทรัพยากรและการสนับสนุนจากชุมชนเพื่อพัฒนาศูนย์ กระตุ้นให้เกิดการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา และเป็นไปในลักษณะสองทิศทาง พร้อมทั้งมีการจัดทำสารสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯกับผู้ปกครอง

ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ หมายถึง กำหนดกรอบในการดำเนินงานให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อำนาจหน้าที่ด้วยความยุติธรรม มีการลงโทษเท่าเทียมกันภายใต้กฎระเบียบเดียวกันอย่างชัดเจน มีการโน้มน้าวหรือชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามโดยไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจบังคับ และสร้างการมีส่วนร่วมในองค์กรการใช้อิทธิพลอย่างมีจริยธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทั้งองค์กรและบุคลากร

ด้านการบริหารบุคคล หมายถึง มีแผนการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ และบทบาทหน้าที่ เช่น การอบรม สัมมนา เป็นต้น มีระบบการบริหารจัดการบุคลากรที่ชัดเจน เช่น การประเมินผลงาน การเลื่อนตำแหน่งที่เหมาะสม ยุติธรรม บุคลากรได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม และเป็นธรรม จัดสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ มีกระบวนการคัดเลือกบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และมีการนำผลการได้รับรางวัลต่าง ๆ ของบุคลากรไปประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละรอบการประเมินอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านการจัดงบประมาณ หมายถึง มีการจัดสรรงบประมาณเงินรายได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรแต่ละประเภท เพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน สามารถเปิดเผย และเปิดโอกาสให้บุคลากรตรวจสอบการบริหารงบประมาณได้อย่างโปร่งใส

ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง อยู่ในทำเลที่ปลอดภัย เข้าถึงง่ายในชุมชน อาคารและพื้นที่ใช้สอยมีขนาดเพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างชัดเจน เช่น ห้องเรียน ห้องอาหาร ห้องนอน เป็นต้น มีอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่เหมาะสมสำหรับจัดการศึกษา สภาพแวดล้อมมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีการระบายอากาศที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอ เหมาะสม และปลอดภัย มีการจัดการด้านความปลอดภัยที่ครอบคลุมทุกด้าน ระบบป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุที่มีประสิทธิภาพ เช่น การรักษาความปลอดภัย การอพยพหนีไฟ เป็นต้น

ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง มีการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมเสรี กิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมนอกห้องเรียน มีระบบการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และนำผลไปใช้ประโยชน์ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โครงการ และกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ มีการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีพัฒนาการที่ช้ากว่าวัย ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย พร้อมทั้งมีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กกับผู้ปกครอง

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในจังหวัดนครพนม จาก 12 อำเภอ โดยอยู่ภายใต้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย สังกัดเทศบาล จำนวน 23 แห่ง และสังกัดการบริหารส่วนตำบล จำนวน 80 แห่ง รวมทั้งสิ้น 103 แห่ง

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริหารจัดการ

นพพงษ์ บุญจิตราคลย์ (2557, หน้า 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างทีบุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

วนิดา รุ่งโรจน์สันติสุข และศันสนีย์ จะสุวรรณ (2560, หน้า 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความถนัด ความสามารถ ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิก ควบคู่ไปด้วย

วรฉัตร วรวิธรรม (2567, หน้า 163) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กรร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสัมพันธ์ไปกับหน้าที่ทางการจัดการ ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย การจัดการองค์การ การวางแผน การประสานงาน การสั่งการ และการควบคุม เป็นต้น

Harold Koontz (1980) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของเป็นอุปกรณ์การดำเนินการนั้น

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ คือ กระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการนำมาทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างใดอย่างหนึ่งโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบระเบียบเป็นขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบการบริหารจัดการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559, หน้า 1-40) ได้เสนอการบริหารจัดการไว้ ดังนี้

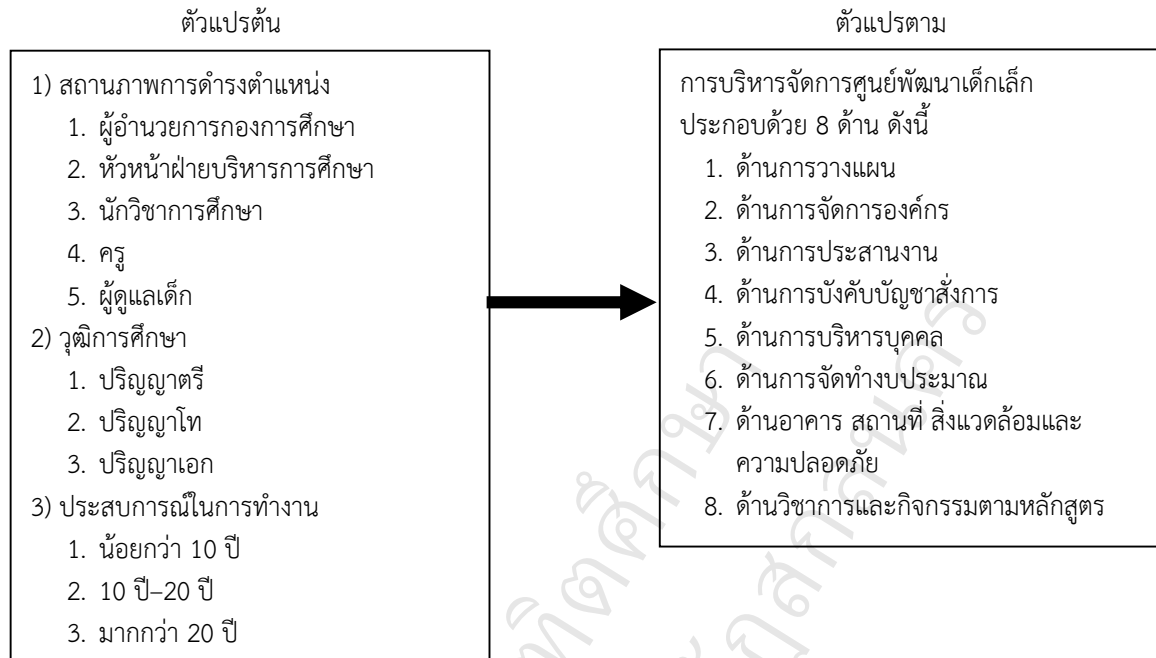
1. ด้านการบริหารจัดการ เป็นการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ในสังกัดให้มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยแบ่งการบริหารจัดการเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน และด้านการบริหารงบประมาณ
2. ด้านบุคลากร กำหนดคุณสมบัติสถานภาพและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์ ครู และผู้ดูแลเด็ก ให้สอดคล้องตามประกาศคณะกรรมการกลาง
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย จะต้องให้ความสำคัญในการก่อสร้างอาคาร หรือการปรับปรุงอาคาร สถานที่
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ของอปท. เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู
5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. ด้านส่งเสริมเครือข่าย ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอระดับจังหวัด และระดับภาค

สุภารัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2564, หน้า 22) ได้เสนอองค์ประกอบ การบริหารจัดการไว้ ดังนี้

1. การวางแผนหรือวางโครงการ เป็นการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานในอนาคต
2. การจัดรูปโครงสร้างองค์การหรือเค้าโครงการบริหาร เป็นการออกแบบโครงสร้างองค์การ กำหนดตำแหน่งงาน และสายการบังคับบัญชา จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจการตัดสินใจ
3. การบริหารบุคลากร เป็นการสรรหา คัดเลือก และพัฒนาบุคลากร
4. การวินิจฉัยสั่งการหรือการอำนวยการ เป็นการตัดสินใจและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน การมอบหมายงานและกำกับดูแลการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา
5. การประสานงาน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร การแก้ไขข้อขัดแย้งและอุปสรรคในการทำงานร่วมกัน
6. การรายงานผลการดำเนินงาน เป็นการจัดทำรายงานเพื่อแจ้งความคืบหน้าและผลลัพธ์ต่อผู้บริหารหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
7. การจัดทำงบประมาณ เป็นการวางแผนการใช้จ่ายเงินและทรัพยากรขององค์กร การควบคุมและติดตามการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้
8. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เป็นการส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับความคิดใหม่ๆ
9. การเป็นตัวแทนขององค์การ เป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กร การสื่อสาร วิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรต่อสาธารณะ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กันเกิดเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดวิธีการในการนำไปสู่เป้าหมาย เป็นกระบวนการที่ช่วยรักษามาตรฐานในการทำงานทำให้เกิดคุณภาพที่ดี มีความสม่ำเสมอ ลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและทำให้องค์กรสามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี ช่วยเพิ่มโอกาสความสำเร็จที่อาจจะเกิดขึ้นในระยะยาวอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนมซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า โดยมีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำนวน 372 แห่ง จำนวน 2,635 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม : 24 เมษายน 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำนวน 335 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan; อ้างอิงมาจาก บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2551, หน้า 21–23) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

การกำหนดขนาดและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan; อ้างอิงมาจาก บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2551, หน้า 21–23) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยมีขั้นตอนของการสุ่ม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random) จำแนกตามประเภทของอำเภอในจังหวัดนครพนม 12 อำเภอ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 45) ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม อำเภอศรีสงคราม อำเภอท่าอุเทน อำเภอปลาปาก อำเภอเรณูนคร อำเภอโพธิ์สวรค์ อำเภอนาทม อำเภอนาหว้า อำเภอบ้านแพง และอำเภอวังยาง

ขั้นที่ 2 เลือกสุ่ม 7 อำเภอ จาก 12 อำเภอ เพราะเกินครึ่งหนึ่งของประชากรซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) โดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลากเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอ โดยเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละอำเภอ ให้ครบตามจำนวนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 335 คน ทั้ง 7 อำเภอ จำนวน 35 ศูนย์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 120–127)

ในการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยมากที่สุด จึงดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาความตรงตามโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) ด้านการใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่น ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสมควรแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Congruence) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (สมนึก ภัททิยธนี, 2560, หน้า 220) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .60–1.00 เกณฑ์การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 50 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) หาค่าอำนาจจำแนก รายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .23 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561, หน้า 73) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .23–.75 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .91 นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระอีกครั้ง ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมพร้อมแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำนวน 35 ศูนย์ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้รูปแบบออนไลน์ (Google Forms) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 ฉบับ
4. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2560, หน้า 218) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561, หน้า 73) และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 116–117)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อที่	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
1	สถานภาพการดำรงตำแหน่ง		
	- ผู้อำนวยการกองการศึกษา	20	6.00
	- หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา	15	4.50
	- นักวิชาการศึกษา	32	9.60
	- ครู	199	59.40
	- ผู้ดูแลเด็ก	69	20.60
2	วุฒិการศึกษา		
	- ปริญญาตรี	294	87.80
	- ปริญญาโท	41	12.20
3	ประสบการณ์ในการทำงาน		
	- น้อยกว่า 10 ปี	152	45.40
	- 10 ปี–20 ปี	141	42.10
	- มากกว่า 20 ปี	42	12.50
	รวม	335	100.00

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม โดยภาพรวม

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ค่าสถิติ		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการวางแผน	4.07	.45	มาก
2. ด้านการจัดการองค์กร	4.18	.53	มาก
3. ด้านการประสานงาน	4.22	.52	มาก
4. ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ	4.29	.41	มาก
5. ด้านการบริหารบุคคล	4.18	.47	มาก
6. ด้านการจัดทำงบประมาณ	4.18	.47	มาก
7. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	4.30	.51	มาก
8. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.07	.41	มาก
รวม	4.18	.47	มาก

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม โดยรวมจำแนกตามสถานภาพของตำแหน่ง

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สถานภาพของตำแหน่ง														
	ผู้อำนวยการกองการศึกษา			หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา			นักวิชาการศึกษา			ครู			ผู้ดูแลเด็ก		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.20	.52	มาก	3.98	.46	มาก	4.06	.46	มาก	4.08	.42	มาก	4.03	.42	มาก
2. ด้านการจัดการองค์กร	4.47	.51	มาก	4.18	.50	มาก	4.20	.49	มาก	4.19	.52	มาก	4.03	.57	มาก
3. ด้านการประสานงาน	4.32	.53	มาก	4.16	.37	มาก	4.20	.61	มาก	4.20	.52	มาก	4.28	.51	มาก
4. ด้านการบังคับบัญชา	4.43	.44	มาก	4.17	.50	มาก	4.20	.40	มาก	4.29	.39	มาก	4.29	.43	มาก
5. ด้านการบริหารบุคคล	4.31	.38	มาก	4.13	.51	มาก	4.20	.53	มาก	4.20	.45	มาก	4.15	.50	มาก
6. ด้านงบประมาณ	4.31	.38	มาก	4.13	.51	มาก	4.07	.53	มาก	4.20	.50	มาก	4.15	.50	มาก
7. ด้านอาคารสถานที่	4.28	.54	มาก	4.34	.52	มาก	4.33	.51	มาก	4.35	.42	มาก	4.35	.53	มาก
8. ด้านวิชาการฯ	4.19	.51	มาก	4.07	.38	มาก	4.07	.42	มาก	4.07	.42	มาก	4.01	.36	มาก
รวม	4.31	.48	มาก	4.14	.47	มาก	4.16	.49	มาก	4.19	.46	มาก	4.16	.48	มาก

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	วุฒิการศึกษา								
	ปริญญาโท			ปริญญาตรี			รวม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.16	.50	มาก	4.06	.44	มาก	4.07	.45	มาก
2. ด้านการจัดการองค์กร	4.40	.49	มาก	4.14	.53	มาก	4.18	.53	มาก
3. ด้านการประสานงาน	4.24	.59	มาก	4.22	.51	มาก	4.22	.52	มาก
4. ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ	4.28	.44	มาก	4.29	.40	มาก	4.29	.41	มาก
5. ด้านการบริหารบุคคล	4.20	.48	มาก	4.18	.47	มาก	4.18	.47	มาก
6. ด้านการจัดทำงบประมาณ	4.20	.48	มาก	4.18	.47	มาก	4.18	.47	มาก
7. ด้านอาคาร สถานที่	4.32	.50	มาก	4.29	.51	มาก	4.30	.51	มาก
8. ด้านวิชาการฯ	4.15	.46	มาก	4.06	.41	มาก	4.07	.41	มาก
รวม	4.24	.49	มาก	4.17	.47	มาก	4.18	.47	มาก

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ประสบการณ์การทำงาน											
	น้อยกว่า 10 ปี			10 ปี–20 ปี			มากกว่า 20 ปี			รวม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.05	.44	มาก	4.07	.45	มาก	4.14	.47	มาก	4.07	.45	มาก
2. ด้านการจัดการองค์กร	4.18	.55	มาก	4.18	.50	มาก	4.14	.59	มาก	4.18	.53	มาก
3. ด้านการประสานงาน	4.26	.53	มาก	4.20	.51	มาก	4.17	.53	มาก	4.22	.52	มาก
4. ด้านการบังคับบัญชาฯ	4.27	.40	มาก	4.29	.41	มาก	4.33	.44	มาก	4.29	.41	มาก
5. ด้านการบริหารบุคคล	4.17	.45	มาก	4.19	.48	มาก	4.21	.50	มาก	4.18	.47	มาก
6. ด้านการจัดทำ งบประมาณ	4.17	.45	มาก	4.19	.48	มาก	4.21	.50	มาก	4.18	.47	มาก
7. ด้านอาคาร สถานที่	4.29	.51	มาก	4.27	.51	มาก	4.39	.51	มาก	4.30	.51	มาก
8. ด้านวิชาการฯ	4.04	.40	มาก	4.06	.42	มาก	4.18	.43	มาก	4.07	.41	มาก
รวม	4.21	.83	มาก	4.18	.86	มาก	4.22	.83	มาก	4.21	.84	มาก

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตาราง 6 เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สถานภาพการดำรงตำแหน่ง										F	Sig.
	ผู้อำนวยการกองการศึกษา (n = 20)		หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา (n = 15)		นักวิชาการศึกษา (n = 32)		ครู (n = 199)		ผู้ดูแลเด็ก (n = 69)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการวางแผน	4.20	.52	3.98	.46	4.06	.46	4.08	.42	4.03	.42	.70	.59
2. ด้านการจัดการองค์กร	4.47	.51	4.18	.50	4.20	.49	4.19	.52	4.03	.57	2.97	.00**
3. ด้านการประสานงาน	4.32	.53	4.16	.37	4.20	.61	4.20	.52	4.28	.51	.59	.66
4. ด้านการบังคับบัญชาฯ	4.43	.44	4.17	.50	4.20	.40	4.29	.39	4.29	.43	1.26	.28
5. ด้านการบริหารบุคคล	4.31	.38	4.13	.51	4.20	.53	4.20	.45	4.15	.50	1.03	.39
6. ด้านการจัดทำงบประมาณ	4.31	.38	4.13	.51	4.07	.53	4.20	.50	4.15	.50	1.03	.39
7. ด้านอาคาร สถานที่ฯ	4.28	.54	4.34	.52	4.33	.51	4.35	.42	4.35	.53	.44	.77
8. ด้านวิชาการ ฯ	4.19	.51	4.07	.38	4.07	.42	4.07	.42	4.01	.36	.74	.55
รวม	4.31	.48	4.14	.47	4.16	.49	4.19	.46	4.16	.48	1.09	.45

ตาราง 7 เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ประสบการณ์การทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 10 ปี (n = 152)		10 ปี-20 ปี (n = 141)		มากกว่า 20 ปี (n = 42)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการวางแผน	4.05	.44	4.07	.45	4.14	.47	.70	.49
2. ด้านการจัดการองค์กร	4.18	.55	4.18	.50	4.14	.59	.09	.90
3. ด้านการประสานงาน	4.26	.53	4.20	.51	4.17	.53	.64	.52
4. ด้านการบังคับบัญชาฯ	4.27	.40	4.29	.41	4.33	.44	.34	.70
5. ด้านการบริหารบุคคล	4.17	.45	4.19	.48	4.21	.50	.14	.86
6. ด้านการจัดทำงบประมาณ	4.17	.45	4.19	.48	4.21	.50	.14	.86
7. ด้านอาคาร สถานที่ฯ	4.29	.51	4.27	.51	4.39	.51	.84	.43
8. ด้านวิชาการ ฯ	4.04	.40	4.06	.42	4.18	.43	1.77	.17
รวม	4.21	.83	4.18	.86	4.22	.83	.58	.62

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะต้องต้องใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการนำมา

ทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กร อาทิ การวางแผน การจัดการองค์กร การประสานงาน เป็นต้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างมีระบบระเบียบเป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วรฉัตร วรวิรรณ (2567, หน้า 163) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กรร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสัมพันธ์ไปกับหน้าที่ทางการจัดการ ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดการ องค์กร การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม เป็นต้น

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับ นงนภัส ชัยบุญมา (2560, หน้า 97) ได้วิจัยการจัดการการศึกษาโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอศรีสงคราม และอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอศรีสงคราม และอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารจัดการจำเป็นที่จะต้องใช้ กระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะต้องต้องใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการนำมาทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กร อาทิ การวางแผน การจัดการ องค์กร การประสานงาน เป็นต้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างมีระบบระเบียบเป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุถึงการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา อำนาจการตัดสินใจในการบริหารจัดการต่าง ๆ กระจายจากส่วนกลางไปยังหน่วยงานรองลงไปการกระจายอำนาจจะมีลักษณะเป็นการมอบอำนาจ และความรับผิดชอบในการบริหารและจัดการจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อให้สามารถตัดสินใจในระดับของหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานโดยรวมจึงไม่แตกต่างกัน

สรุป

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร และด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร จำแนกตามสถานภาพของตำแหน่ง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการองค์กร มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการองค์กร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีบางด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุก ๆ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน และด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนั้นในด้านการวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ค่านิยม และพันธกิจขององค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะในข้อปฏิบัติงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้

1.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนมที่จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างในด้านการบริหารจัดการ แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการ จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย ช่วยให้เข้าใจปัญหาและความท้าทายจากหลายมิติ ใช้ข้อมูลเปรียบเทียบเพื่อปรับปรุงนโยบายให้ครอบคลุมและเป็นธรรมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

2.2 ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ 2549* <https://www.dla.go.th/upload/ebook/>
- จารุณี อยู่สุขสวัสดิ์. (2565). *การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์*. สารนิพนธ์ ค.ม. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- จิรภัทร์ กาญจนครุฑ (2564). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษารุงเทพมหานคร โรงเรียนกลุ่มทวารวดี*. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 75.
- ทรงศักดิ์ ภู่ออนศรี. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- นงนภัส ชัยบุญมา. (2560). *การจัดการศึกษาโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอศรีสงคราม และอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม*. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรฉัตร วรวิรรณ. (2567). *การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย : อำนาจและหน้าที่ รูปแบบ และประเด็นปัญหา*. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 2(1), 163.
- วนิดา รุ่งโรจน์สันติสุข และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2560). *แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดปทุมธานี*. [รายงานการประชุม]. วิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2560). *การวัดผลการศึกษา*. ภาพลื่นรุ: ภาพลื่นรุการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2567). *ข้อมูลบุคลากรในสังกัดสำนักงานปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.dla.go.th/index.jsp>. 24 เมษายน 2567.
- สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์. (2564). *การสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยกระบวนการกลุ่มและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยวิทยาลัทธิราชภัฏลำปาง.

- Krejcie, Robert V. & Morgan, Daryle W. Determining. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Harold D, Koontz. (1980). *Analysis of Managerial Functions*. New York: McGraw–Hill Book.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATIVE SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND
ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM

กานต์มณี สารสวัสดิ์* และ สรรฤดี ดีปุ

Kanmanee Sansawas* and Sanrudee Deepu

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Program in Educational Administration, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: Wi-Sansawas@hotmail.com

รับบทความ 28 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ 25 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 30 เมษายน 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 20 คน และครู 326 คน ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยพิจารณาขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ประกอบด้วย ทักษะการบริหารซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.34–0.92 และการบริหารงานวิชาการซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.59–0.94 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยคำนวณการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .922$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ทักษะการบริหาร, การบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) examine the level of administrative skills of school administrators under the Buriram Secondary Educational Service Area Office, 2) investigate the level of academic affairs administration in schools under the Buriram Secondary Educational Service Area Office,

and 3) determine the relationship between the administrative skills of school administrators and academic affairs administration in schools under the Buriram Secondary Educational Service Area Office. The sample consisted of 346 participants, including 20 school administrators and 326 teachers, during the 2023 academic year. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, and stratified random sampling was applied, considering the school size as the criterion. The research instrument was a questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 1.00. It comprised two sections: The first assessed administrative skills and showed the reliability of 0.99, with discriminative power values ranging from 0.34 to 0.92; the second focused on academic affairs administration and likewise showed the reliability of 0.99, with discriminative power values ranging from 0.59 to 0.94. The data analysis was conducted using a statistical software package, calculating frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings were as follows: The administrative skills of school administrators were overall at a high level. The skill with the highest average score is: 1) Interpersonal skills. 2) The academic affairs administration in schools was overall at a high level, with the highest average score in terms of measurement and evaluation and credit transfer, and 3) The relationship between the administrative skills of school administrators and academic affairs administration in schools showed a high positive correlation ($r_{xy} = 0.922$) at the .01 level of significance.

Keywords: Relationship, Administrative Skills, Academic Affairs Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของประชาชน โดยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษายังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในอนาคตของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565, หน้า 10) การศึกษาที่ดีจะสร้างเสริมศักยภาพทางความคิดและการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อมรเทพ จิระโสภณ, 2561, หน้า 14–16) นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นการสร้างสำนึกความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในสังคม ดังนั้นการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สุชาติ ธารสมบัติ, 2562, หน้า 22–24)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารจัดการจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาของนักเรียนและบุคลากร การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมีทักษะในการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (ปรีชา วัฒนวรกุล, 2561, หน้า 27–29) ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีความสามารถในการนำพาจะสามารถพาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศได้ (ประสิทธิ์ อึ้งทรงธรรม, 2563, หน้า 25–26) และผู้บริหารที่มีทักษะในการจัดการที่ดีจะสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรพล จันทรวงศ์, 2562, หน้า 30–31)

ทักษะการบริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ทักษะการบริหารประกอบด้วยหลายด้าน ได้แก่ ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยทักษะแต่ละด้านมีความสำคัญและส่งผลต่อการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทักษะด้านเทคนิค ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ทักษะนี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และทันสมัย การมีทักษะด้านเทคนิคช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐพร พงษ์สุวรรณ, 2561, หน้า 45–47) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา การมีทักษะนี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (เกรียงศักดิ์ เจริญสุข, 2563, หน้า 50–52) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินงานในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรและสามารถวางแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาได้ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ได้อย่างรอบคอบและมีวิสัยทัศน์ที่ดี (วรลักษณ์ จันทร์ประเสริฐ, 2562, หน้า 48–50) นอกจากนี้ทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทักษะด้านการศึกษาและการสอนช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ส่วนทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและความสำเร็จของนักเรียนในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพช่วยเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในหลายด้าน ขอบข่ายงานวิชาการครอบคลุมหลายส่วนประกอบ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งทุกส่วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสังคมเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความสามารถทางการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างมีระบบและต่อเนื่อง (ภราดร สุริยกุล ณ อยุธยา, 2562, หน้า 35–37) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญของการบริหารงานวิชาการ การวิจัยช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้น นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยให้มั่นใจได้ว่าการเรียนการสอนมีมาตรฐานและคุณภาพที่ดี (จิราภรณ์ ศรีสมบัติ, 2563, หน้า 38–40)

จะเห็นว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา อีกทั้งจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ในปีการศึกษา 2565 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ที่ 46.34 คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์อยู่ที่ 19.28 คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อยู่ที่ 28.04 คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ที่ 25.56 และคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาอยู่ที่ 36.06 ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ที่ 41.19 คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์อยู่ที่ 22.40 คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อยู่ที่ 30.88 คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ที่ 25.75 และคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาอยู่ที่ 34.78 จากการเปรียบเทียบใน 2 ปีการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนต่ำกว่าปีการศึกษา

2564 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2566, หน้า 43) ผลการประเมินคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนสะท้อนให้เห็นว่ายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องเร่งพัฒนางานด้านวิชาการ โดยอาศัยทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นจนถึงระดับที่น่าพึงพอใจ

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ การศึกษานี้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยยังสามารถนำไปสู่การปฏิบัติเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การนำผลการวิจัยไปปรับใช้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเสริมสร้างทักษะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานตามภารกิจหลักของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ อย่างคุ้มค่า ผ่านกระบวนการบริหารที่เป็นระบบและยืดหยุ่น เข้าใจความซับซ้อนของโครงสร้างการบริหาร สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง และใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการพัฒนาการจัดการและการเรียนรู้ของบุคลากร เพื่อให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยครอบคลุมทั้งการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เน้นการกระจายอำนาจในการบริหารเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

อุษา นาคเกี้ยว (2565, หน้า 36) กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิด และปัญญาในการบริหารงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายภายในสถานศึกษาอย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยการใช้ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ อย่างคุ้มค่า ผ่านกระบวนการบริหารที่มีระบบ

อนุจิรา ปันโย (2565, หน้า 36) กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการจัดการภารกิจอย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยใช้ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ภายในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความชำนาญ ความคล่องแคล่ว ว่องไว ความฉลาด และไหวพริบในการบริหารการศึกษามีคุณภาพ

Katz (1995, p. 33) ได้ให้ความหมายทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่ใช้ในการบริหารงานเพื่อความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้ทักษะ ทั้ง 3 ด้านได้แก่ ทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด

สรุปได้ว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานตามภารกิจหลักของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ อย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการบริหารที่เป็นระบบและยืดหยุ่น สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง เข้าใจโครงสร้างการบริหารที่ซับซ้อน และใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการจัดการและการเรียนรู้ของบุคลากรเพื่อให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์

2. การบริหารงานวิชาการ

สรรรถี ตีปุ (2561, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกประเภทที่ใช้กับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน

สุวิทย์ ชำค่าลัย (2565, หน้า 54) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ครบทุกด้าน และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร รวมถึงการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนอย่างถูกต้องและครบถ้วน

สุทธิกานต์ รอดเรือง (2565, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง งานหลักที่ครอบคลุมทุกด้านในสถานศึกษา มุ่งเน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การแนะแนวทางการศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไปจนถึงการส่งเสริมงานวิชาการแก่ชุมชน องค์กร และหน่วยงาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

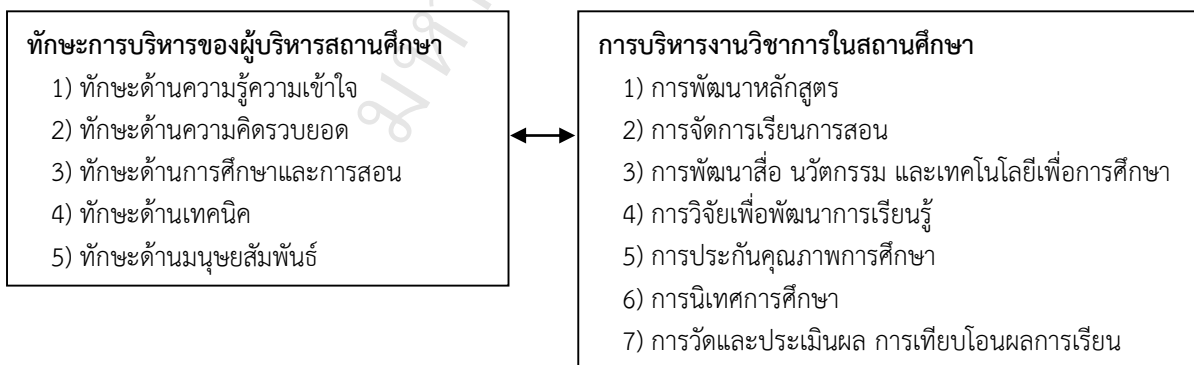
Sergiovanni (1980, pp. 267–268) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง ปรัชญาการศึกษาซึ่งใช้เป็นแนวทางในการจัดการดำเนินงานให้เป็นระบบตามประสงค์ โดยทำการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาตลอดจนการจัดหาหลักสูตรการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน โดยครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น พร้อมทั้งเน้นการกระจายอำนาจในการบริหาร เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการ จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร ตามแนวคิดของนักวิชาการทางการบริหารการศึกษาที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3,300 คน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 192 คน และครู จำนวน 3,108 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 346 คน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครู จำนวน 326 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607–610) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร (คน)			กลุ่มตัวอย่าง (คน)		
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	รวม	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	รวม
ขนาดเล็ก	2	10	12	1	1	2
ขนาดกลาง	70	683	753	7	72	79
ขนาดใหญ่	60	872	932	6	91	97
ขนาดใหญ่พิเศษ	60	1,543	1,603	6	162	168
รวม	192	3,108	3,300	20	326	346

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ ขนาดสถานศึกษา และสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยจำแนกเป็น 5 ทักษะ ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน 4) ทักษะด้านเทคนิค 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 26 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.34–0.92

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยจำแนกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา 7) การวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน จำนวน 38 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.59–0.94

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และฉบับที่ 2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พร้อมด้วยแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พร้อมด้วยซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายซองถึงผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์และผ่านช่องทางออนไลน์ โดยใช้ Google forms

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทางไปรษณีย์และแบบออนไลน์ ในกรณีที่ได้รับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไม่ครบ ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อประสานทางโทรศัพท์และเดินทางไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเองอีกครั้ง

4. พิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) มาวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา และสถานภาพการดำรงตำแหน่ง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ	4.22	0.44	มาก
2. ทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.24	0.46	มาก
3. ทักษะด้านการศึกษาและการสอน	4.30	0.56	มาก
4. ทักษะด้านเทคนิค	4.16	0.48	มาก
5. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.32	0.47	มาก
รวม	4.25	0.46	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกทักษะ โดยทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา ได้แก่ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะด้านเทคนิค ตามลำดับ เมื่อพิจารณาทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดรายด้าน พบว่า ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดและนำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวิเคราะห์งานและกำหนดขอบข่ายงานในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองและทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทักษะด้านเทคนิควิธี ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในสถานศึกษา

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.19	0.45	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.32	0.57	มาก
3. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.18	0.46	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.20	0.48	มาก
5. การประกันคุณภาพการศึกษา	4.29	0.33	มาก
6. การนิเทศการศึกษา	4.30	0.42	มาก
7. การวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน	4.36	0.42	มาก
รวม	4.26	0.41	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สถานศึกษามีการปลูกฝังคุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และสรุปผลการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y
X ₁	.816**	.861**	.792**	.852**	.783**	.738**	.796**	.868**
X ₂	.765**	.856**	.829**	.867**	.770**	.743**	.816**	.870**
X ₃	.759**	.914**	.855**	.854**	.817**	.754**	.797**	.886**
X ₄	.843**	.909**	.863**	.912**	.808**	.796**	.843**	.921**
X ₅	.803**	.852**	.716**	.782**	.831**	.790**	.720**	.843**
X	.835**	.924**	.853**	.896**	.843**	.802**	.834**	.922**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .922$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีประเด็นที่ค้นพบนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายทักษะ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกทักษะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์นำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการดำเนินงานที่เป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ โดยใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการวิเคราะห์งานและกำหนดขอบเขตการทำงาน รวมถึงการแต่งตั้งบุคลากรให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาครูและติดตามผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานอย่างมีระบบ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความร่วมมือและส่งเสริมความกระตือรือร้นของบุคลากรในการทำงาน รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2561, หน้า 45–80) ที่กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ และมองภาพรวมของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมความร่วมมือ และสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากร รวมถึงความเชี่ยวชาญในการจัดการกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหาเลือกแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม และตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์สินลาร์รัตน์ (2562, หน้า 40–85) ที่กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถในการมองภาพรวมของสถานศึกษา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนกลยุทธ์ และกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อเป้าหมายทางการศึกษา รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ส่งเสริมความร่วมมือ และกระตุ้นศักยภาพของครูและบุคลากร นอกจากนี้ยังมีความเชี่ยวชาญในการจัดการงานในสถานศึกษา เช่น การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหาร รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดำรงค์ กำเริว (2562) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลด้านวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิรภรณ์ รัตนวงศ์ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์มุ่งเน้นการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา ตลอดจนการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยเน้นการกระจายอำนาจในการบริหารเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2561, หน้า 30–65) ที่กล่าวว่า กระบวนการสำคัญในการ

ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา คือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มต้นจากการวางแผน การกำหนดเป้าหมายและแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคม จากนั้นพัฒนาและสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมทาง รวมถึงการใช้ระบบการประเมินผลที่ครอบคลุม เพื่อใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์สินลารัตน์ (2562, หน้า 45–75) ที่กล่าวว่า กระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา คือ การเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย หลักสูตร และการปฏิบัติจริง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม โดยเริ่มจากการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อศักยภาพของผู้เรียนและความต้องการของสังคม การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การใช้ระบบการประเมินที่ชัดเจน โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อตรวจสอบคุณภาพและผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมุ่งส่งเสริมความเชี่ยวชาญด้านวิชาการและความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักดิ์สินรินทร์ ยาวิชัย (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตระยอง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิกานต์ รอดเรือง (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุปราณี จิตรดา (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .922$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์มีทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ โดยสามารถกำหนดทิศทางในการพัฒนางานวิชาการได้อย่างชัดเจน ผ่านการวางแผนหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษายังได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างความร่วมมือที่ีระหว่างบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ช่วยเสริมสร้างความทันสมัยให้กับงานวิชาการและเพิ่มศักยภาพของสถานศึกษาในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างรอบคอบในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งดำเนินการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 การประสานงานระหว่างหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Drake and Roe (2003, pp. 29–30) ที่กล่าวว่า การใช้ความรู้และทักษะเฉพาะทางช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน วิสัยทัศน์และการคิดเชิงกลยุทธ์ช่วยมองเห็นภาพรวมและคาดการณ์อนาคตได้แม่นยำ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการวางแผนระยะยาวและประเมินผลกระทบจากการตัดสินใจ การคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างรอบคอบเป็นทักษะสำคัญในการสร้างกลยุทธ์แก้ปัญหาและขับเคลื่อนองค์กร รวมถึงการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ซึ่งช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรอุทัย เลิศจิรัชยวงศา (2564) ที่ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ โดยสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นโมเดลการพัฒนาผู้บริหารที่ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาระดับพื้นฐาน ซึ่งทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอดในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ทักษะด้านเทคนิคในการจัดการทรัพยากร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการเสริมสร้างความร่วมมือ และทักษะด้านความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ โมเดลนี้มีความโดดเด่นในการเชื่อมโยงทักษะการบริหารเข้ากับการยกระดับคุณภาพงานวิชาการโดยตรง แตกต่างจากแนวทางอื่นที่เน้นการบริหารทั่วไป จึงเหมาะสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนางานวิชาการได้อย่างชัดเจน ผ่านการวางแผนหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้บริหารยังสามารถกำหนดกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิชาการ ทำให้สถานศึกษามีความทันสมัยและเพิ่มศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างรอบคอบในการแก้ไขปัญหา และสามารถออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้

ข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์และความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง หากผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนางานวิชาการได้อย่างชัดเจน วางแผนหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ จะสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากขาดทักษะที่เหมาะสม อาจเกิดผลกระทบเชิงลบต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ ทักษะในการกำหนดกลยุทธ์ การสร้างความร่วมมือผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการวิเคราะห์ตัดสินใจอย่างรอบคอบ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถเผชิญกับความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และทักษะที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ทักษะด้านเทคนิคมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จึงควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านเทคนิคผ่านการอบรมที่เน้นการจัดการทรัพยากร การวางแผนงาน และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรออนไลน์และกิจกรรมฝึกปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ควรสร้างเครือข่ายผู้บริหารเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ปรับนโยบายสนับสนุนงบประมาณสำหรับการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และดำเนินการติดตามและประเมินผล เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารให้ดียิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จึงควรส่งเสริมการพัฒนาในด้านนี้ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตและใช้นวัตกรรมการศึกษาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และดำเนินการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แต่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารในบริบทที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โดยเน้นการสร้างทีมพัฒนาสื่อร่วมกับครูผู้สอน การประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อและนวัตกรรม เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.4 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญสุข. (2563). *ทักษะการบริหารเพื่อความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จิราภรณ์ ศรีสมบัติ. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน*. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐพร พงษ์สุวรรณ. (2561). *ทักษะการบริหารในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดำรงค์ กำเริว. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลด้านวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). *การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ อึ้งทรงธรรม. (2563). *การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา วัฒนวรกุล. (2561). *การจัดการศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2562). *การบริหารสถานศึกษาศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภราดร สุริยกุล ณ อยุธยา. (2562). *การบริหารงานวิชาการ: ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วรลักษณ์ จันทร์ประเสริฐ. (2562). *ทักษะการบริหารและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชรภรณ์ รัตนวงศ์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ศักดิ์รินทร์ ยาวิชัย. (2565). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตระยอง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567–2570. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานสถานการณ์การศึกษาแห่งชาติ 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สรฤดี ดีปู. (2561). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุชาติ ธารสมบัติ. (2562). แนวทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธิกานต์ รอดเรือง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุปราณี จิตรดา. (2565). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุรพล จันทร์วงศ์. (2562). การบริหารจัดการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิทย์ ขาค่าย. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. หาดใหญ่: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อมรเทพ จิระโสภณ. (2561). การพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอัยริน เลิศจิระชัยวงศา. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อนุจิรา ปันโย. (2565). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อุษา นาคเกี้ยว. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Drake, T. L., & Roe, W. H. (2003). *The principle ship*. New York: Macmillan.
- Katz, D. (1995). *The social psychology of organizations*. (2nd ed.). New York: John Wiley & Son.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Sergiovanni, T. J. (1980). *Educational governance and administration*. New Jersey: Prentice–Hall.

องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้

COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE VUCA WORLD ERA IN SPECIAL- AREA PRIMARY SCHOOLS IN THE SOUTHERN BORDER PROVINCES

นวรรตน์ ไชชมภู^{1,*} ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี² และ นีรันตร์ จุลทรัพย์¹

Navarat Waichompu^{1,*} Supachet Kanjanamane² and Niran Chullasap¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พัทลุง 93160

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts,
Hat Yai University, Songkhla 90110, Thailand

²Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2, Phatthalung 93160, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: navarat.wa@hu.ac.th

รับบทความ 19 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 25 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 19 เมษายน 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของแอร์และคณะ 10 เท่าของตัวบ่งชี้ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.86–1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.97–0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยการสกัดปัจจัยโดยใช้วิธี Principal Axis Factoring (PAF) หมุนแกนแบบมุมแหลม (Oblique Rotation)

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มี 3 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านความชัดเจน มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการฟื้นตัว มี 3 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคโลกพลิกผัน, โรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ

ABSTRACT

This research aimed to examine the components and indicators of school administrators in the VUCA world era in special-area primary schools in the southern border provinces. The sample consisted of teachers serving as department heads of academic affairs administration. The sample size was determined based on Hair et al.'s concept of the ten-times rule, based on the number of indicators, resulting in a total of 200 participants. The research instrument was a set of 5-point Likert scale questionnaires. Content validity was assessed by seven experts, ranging from 0.86 to 1.00, and reliability was assessed using Cronbach's alpha coefficient, ranging from 0.97 to 0.99. General data analysis drawn from respondents was

also conducted using frequency and percentage, while exploratory factor analysis was performed using Principal Axis Factoring (PAF) with Oblique Rotation.

The research findings revealed that components for school administrators in the VUCA world era in special-area primary schools in the southern border provinces consisted of three components with 11 indicators: Component 1, Clarity, included five indicators; Component 2, Vision, included three indicators; and Component 3, Resilience, included three indicators.

Keywords: Components, School Administrators, VUCA World Era, Special-Area Primary Schools

บทนำ

VUCA World เป็นคำย่อของความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) VUCA World เป็นคำที่ทางกองทัพสหรัฐอเมริกาใช้เรียกสถานการณ์ในสงครามที่อัฟริกาและอิรักต่อมานำมาใช้ในธุรกิจเพราะการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความท้าทายของผู้นำในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของการเมือง เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน VUCA World ประกอบด้วย 1) V-Volatility คือ ความผันผวนสูง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อม และไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้หรือเป็นสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงแบบตั้งตัวไม่ทันหรือรวดเร็วมาก เช่น ซึ่งในปัจจุบันคือ Disruptive innovation นวัตกรรมที่พลิกผันอัตราการเปลี่ยนแปลงสูง (High rate of change) 2) U-Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจนมายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้ ทำให้ยากต่อการตัดสินใจเพราะโลกปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนสูง (Unclear about the present) 3) C-Complexity คือ ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ในเชิงระบบมีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ (Multiple key decision factors) และ 4) A-Ambiguity คือ ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน (Lack of clarity about meaning of an event) (ศศิมา สุขสว่าง, 2562) โลกของเรามีลักษณะที่เรียกว่า VUCA มากขึ้น ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากสาเหตุทางด้านเทคโนโลยี การเมืองระหว่างประเทศ หรือแม้แต่วะสภาวะโลกร้อนจะทำให้โลก VUCA เป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญอย่างเลี่ยงไม่ได้ (วิโรท สันติประภาพ, 2560)

ในโลกยุค VUCA World นี้ จึงมีความท้าทายใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายสำหรับผู้บริหาร ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่จึงอาจจะใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้วจึงถึงเวลาที่ผู้บริหารจะต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารต้องเลือกรับและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารมหาศาล ต้องตัดสินใจอย่างฉับไว ต้องมองทุกอย่างให้ทะลุจากต้นจนจบ ต้องเป็นผู้นำที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็น “ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง” ให้เกิดขึ้นได้ด้วย มิฉะนั้น VUCA World อาจจะทำให้เกิดผลร้ายต่อองค์กรอย่างคาดไม่ถึง (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2560) จากสภาวะ VUCA World ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา ๆ บางครั้ง เราเรียกว่า “VUCA World” ว่า “The New Normal หรือความปกติแบบใหม่” จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำองค์กรต้องสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสร้างศักยภาพ ความสามารถ และพัฒนาพนักงานให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดจนการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ภายใต้สภาวะ The New Normal หรือความปกติแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับบุญมา แผงศรีสาร (2561) ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้าน ต้องเป็นนักคิดวิเคราะห์ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่น เป็นตัวอย่างที่ดี และมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร จะต้องพัฒนาทัศนคติใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น

ดังนั้น VUCA World เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากสาเหตุทั้งทางด้านเทคโนโลยี ภาวะสภาวะโลกาภิวัตน์ และด้านการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ทุกองค์กรต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการซึ่งเป็นความท้าทายของผู้นำในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจ และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับ กฤษณา ยองโย (2561) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่มุ่งมั่นสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนมีการบริหารจัดการ การปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพผลการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่ เช่นเดียวกับ ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี, นวรัตน์ ไวยมภู, และชนัญ พรหมศรี (2566, หน้า 4) ผู้บริหารสถานศึกษา

ต้องทำความเข้าใจ ปรับตัว บริหารจัดการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสังคมในยุคปัจจุบันเพื่อทำให้องค์กรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ

จากปัญหาการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการพลิกผันอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปประเทศและพัฒนาคน เพื่อเตรียมความพร้อมให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ อีกทั้งปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความแตกต่างของประชาชนที่เกิดจากเชื้อชาติ ศาสนา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ทศนคติความเชื่อ และพฤติกรรมของท้องถิ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ นอกจากนี้มีกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้นำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการใช้ความรุนแรงทำให้เกิดบรรยากาศความน่ากลัว และทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันเองเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งปัญหาโครงสร้างทางสังคมในพื้นที่มีช่องว่างในเรื่ององค์ความรู้ การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐ ทำให้เกิดช่องว่างทางความคิด ทศนคติ และความเชื่อจนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น คือ ปัญหายาเสพติด และปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, 2560, หน้า 26) ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการขาดความมั่นใจในการลงทุน ประชาชนได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง และไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ถูกลอบทำร้าย ททรัพย์สินทางราชการถูกทำลาย เศรษฐกิจประสบปัญหาอยู่ในภาวะถดถอย การบริการทางสังคมด้านการศึกษาและสาธารณสุขไม่อาจดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตพากันทยอยอพยพออกจากพื้นที่และปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนทำให้ผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ (คณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร, 2553, หน้า 26-27)

การจัดการเรียนการสอนในจังหวัดชายแดนใต้ถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันจากภายในที่เป็นปัญหาที่ต้องเผชิญ ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาจากยาเสพติด ปัญหาการว่างงานและความยากจนค่อนข้างมากโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2560, หน้า 5) ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่หรือภาคอื่นในประเทศไทยเนื่องจากเป็นสังคมที่มีผู้คนมีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมอาศัยอยู่ร่วมกัน หรือเรียกว่า สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยด้านการศึกษาท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างสูง ทั้งในด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป้าหมายของคุณภาพการศึกษาย่อมมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดการเรียนรู้นบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและมีความเข้าใจยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (สิทธิชัย ทองมาก และคณะ, 2561, หน้า 186-196) การศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มความสามารถของคนและการพัฒนาประเทศในทุกด้านรวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาและความเข้าใจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ด้วยความแตกต่างทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศาสนา และปัญหาด้านต่าง ๆ ที่ทับซ้อนกันอยู่ รวมถึงทิศทางที่จะทำให้อุปสรรคและการพัฒนาคุณภาพในการศึกษาอาจมีปัญหามากมายในหลายด้านที่ยังเป็นปัญหาเดิม ๆ อย่างไรก็ตามหลายฝ่ายต่างเห็นร่วมกันว่าการพัฒนาด้านการศึกษาจะยังคงเป็นหนทางแก้ไขปัญหาความไม่สงบได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนที่สุด (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2562, หน้า 20)

จากที่กล่าวมา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงถือว่าเป็นผู้ที่มิพบทบาทและมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนเป็นส่วนสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานและดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษา ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็น

การศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่ข้อมูลเชิงประจักษ์ทางสถิติขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนกลยุทธ์และจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรเพื่อเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง ตัวกำหนดขอบข่ายและส่วนประกอบสำคัญที่สังเกตได้ผ่านตัวบ่งชี้ที่ใช้งบออกถึงการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความชัดเจน ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการฟื้นตัว

ด้านความชัดเจน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการกับความซับซ้อนในองค์กรได้ มีความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีความสามารถจัดการความรู้ในองค์กร มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถและกลยุทธ์ขององค์กร เปิดใจกว้างและเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ และมีความชัดเจนในการจัดการข้อมูลและตัดสินใจ

ด้านการมีวิสัยทัศน์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายในอนาคตได้อย่างชัดเจน มองการณ์ไกลและคาดคะเนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษา และเป็นผู้ริเริ่มแนวทางการบริหารที่ทำหายกับการเปลี่ยนแปลง

ด้านการฟื้นตัว หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดยมีส่วนร่วมในการทบทวนและพัฒนาตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด พัฒนาองค์กรสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้พร้อมปรับตัวอย่างต่อเนื่อง กล้าตัดสินใจเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ติดตามการเปลี่ยนแปลง และปรับกลยุทธ์ตามความจำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร

พื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง สำนักงานและหน่วยงานในพื้นที่ที่ยังคงมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้รับการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการสำหรับการปฏิบัติงานประจำสำนักงานในพื้นที่พิเศษประจำปีงบประมาณ 2565 ประกอบด้วย สำนักงานและหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลาในพื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอสะเดา (ประกาศกระทรวงการคลัง, 2565)

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดปัญหาของการจัดการศึกษาของพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้

การจัดการศึกษาของพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเผชิญปัญหาและความท้าทายในหลายมิติด้วยกัน ทั้งในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการพลิกผันอย่างรวดเร็วที่เกิดจากกระแสความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เกิดจากอัตราการเกิดของประชากรและการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของเยาวชนผลกระทบที่เกิดจากภัยธรรมชาติและที่สำคัญ คือ ปัญหาความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) ปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงและเกิดความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจความไม่ไว้วางใจกันระหว่างคน บางกลุ่ม ที่มีแนวความคิดขัดแย้งกันต้องการแบ่งแยกดินแดนนำเอาเงื่อนไขใช้ความรุนแรงในการสร้างความหวาดกลัวและเกิดความไม่ไว้วางใจกันโดยใช้ความแตกต่างและความหลากหลายของชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมในการสร้างความรุนแรง มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดกับนักเรียน ครู และสถานศึกษา 2) ปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนภาคใต้ ได้แก่

ปัญหาหาเสพติดใช้เป็นเครื่องมือในการมอมเมาเยาวชนในการสร้างความขัดแย้งและเป็นเป้าหมายในการค้ายาเสพติด

3) ปัญหาคุณภาพการศึกษาจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งมีผลกระทบจากการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ การจัดการเรียนการสอนไม่เต็มที่ ปัญหาการใช้ภาษาในการใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยยังมีปัญหาต่อการสร้างความเข้าใจในบทเรียนของผู้เรียน ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ยังคงเป็นปัญหาหลักของการศึกษา 4) ปัญหาผู้ปกครองให้ความสำคัญกับวิถีศาสนาโดยเฉพาะศาสนาอิสลามนิยมให้บุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาจึงควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาดังกล่าวให้ได้มาตรฐาน 5) ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และตลาดแรงงาน 6) ปัญหาการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติยังขาดความสมดุลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อความสมดุลทางธรรมชาติทำให้เกิดภัยพิบัติ เกิดอุทกภัย และเกิดภาวะโลกร้อน 7) ปัญหาด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาความเหลื่อมล้ำในการเข้ารับบริการทางการศึกษาจากข้อมูลยังปรากฏประชากรวัยเรียน ที่ไม่ได้รับการศึกษาในทุกช่วงอายุและอัตราการศึกษาต่ออยู่ในระดับต่ำ ประชาชนได้รับบริการทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนในเขตเมืองหรือพื้นที่อื่น ๆ 8) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากภาคประชาชน ชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานอื่น ๆ อย่างชัดเจน และขาดการบูรณาการงานด้านการศึกษาระหว่างหน่วยงานและผู้รับผิดชอบการศึกษาในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2560, หน้า 35–36)

อีกทั้ง ปัญหาของความไม่สงบในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้นำมาซึ่งความสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากนั้น สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถนำมาแยกเป็นประเด็นในแต่ละด้านได้ ดังนี้ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2562, หน้า 17–21)

1. ปัญหาด้านการเมือง ฝ่ายมวลชนและแนวร่วมที่แอบแฝงอยู่กับองค์กรภาคประชาชนจะเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยนำประเด็นต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลามาบิดเบือนเพื่อปลุกกระแสชาตินิยมและสร้างความเกลียดชังระหว่างคนต่างศาสนาให้กับกลุ่มเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ให้ต่อต้านอำนาจรัฐ

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนเกิดจากสภาพสังคมแบบปิดของคนไทยมุสลิมในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงสร้างด้านเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับเกษตรกรรม การทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน และสวนผลไม้ นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการอาชีพ ทำการประมงในเขตที่ติดกับฝั่งทะเลอ่าวไทยและน่านน้ำสากล

3. ปัญหาด้านสังคมและจิตวิทยา พื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น ทั้งด้านภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมประเพณี สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนส่วนใหญ่จะกระจุกตัวมีวิถีชีวิตที่ดำเนินไปตามหลักปฏิบัติและหลักศรัทธาเชื่อฟังผู้นำศาสนา

4. ปัญหาด้านการศึกษา การจัดการเรียนการสอนไม่เต็มที่ การใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารและการใช้ภาษาไทยยังมีปัญหาต่อการสร้างความเข้าใจในบทเรียนของผู้เรียน

5. ปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายแล้วเกิดจากการใช้กฎหมายพิเศษเพิ่มขึ้น ประชาชนมองว่าเป็นการส่งเสริมการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา หลักกฎหมายเช่นนี้อาจจะเป็นการส่งเสริมเจ้าหน้าที่ให้ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาได้

ดังนั้น ปัญหาของการจัดการศึกษาของพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนมีสาเหตุมาจากปัญหาด้านการเมือง ด้านประวัติศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้สร้างความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต ส่งผลให้เกิดความสูญเสียของประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ชีวิต และทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน

การวิจัยครั้งนี้ จุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก

นักการศึกษาและนักวิชาการเพื่อจะนำไปสู่การศึกษาองค์ประกอบและกำหนดนิยามขององค์ประกอบเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป ดังนี้

เจริญ ภูวิจิตร (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ผู้นำทางการศึกษาโลกยุคผันผวนควรมีคุณสมบัติและสมรรถนะเพื่อรับมือกับสถานการณ์โลกยุคผันผวน ประกอบด้วย 1) มีความคล่องตัวในการเรียนรู้ 2) มี Mindset ในการทำงาน มองโลกและมีทัศนคติที่ดีภายใต้พื้นฐานแห่งความเป็นจริง 3) มีความทันสมัย ติดตามและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 4) มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 5) มีสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม 6) มีความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัว 7) มีความเชื่อมั่นในตนเองสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับในทีม 8) มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และ 9) มีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ เช่นเดียวกับกับ Futuristnida (2020) กล่าวเพิ่มเติมว่าผู้นำองค์กรต้องเตรียมตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่มีความผันผวนสูง (Volatility) สถานการณ์ที่ไม่มีความแน่นอน (Uncertainty) สถานการณ์ที่มีความซับซ้อน (Complexity) และสถานการณ์ที่มีความคลุมเครือ (Ambiguity) ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการทำงานในชีวิตไม่ว่าจะในด้านสังคม เศรษฐกิจ ความคิด ความรู้สึกหรือแม้แต่วิถีชีวิต ทักษะที่ผู้นำควรนำไปปรับใช้ ประกอบด้วย มีทัศนคติที่ดี (Mindset) ในการทำงานจะช่วยให้องค์กรสามารถหาแนวทาง ปรับเปลี่ยน และแก้ไขสถานการณ์ได้ ความสามารถในการเรียนรู้และการนำไปปรับใช้ให้ไว และความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญ

ฐานิตา ภูวนานรานกุล (2564) ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอำนาจเหนือที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะหรือผู้ที่ได้ตำแหน่งจากการแข่งขัน โดยผู้นำจะรักษาบทบาทนี้ผ่านการโน้มน้าวผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจนได้รับการสนับสนุนและดำเนินงานตามความรับผิดชอบในตำแหน่งของตนแต่ในโลก VUCA ที่ Volatile (ผันผวน), Uncertain (ไม่แน่นอน), Complex (ซับซ้อน), Ambiguous (คลุมเครือ) อย่างในโลกปัจจุบันนี้บทบาทและคุณลักษณะของผู้นำที่ดั้นด้นยอมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ที่สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสโดยการนำแบบ VUCA Leadership ซึ่งออกแบบมาสำหรับผู้นำสายพันธ์ใหม่โดยเฉพาะ ซึ่งตัวอักษร V, U, C, และ A ของความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย V-Vision การมีวิสัยทัศน์ U-Understanding หรือมีความเข้าใจ C-Clarity หรือมีความชัดเจน และ A-Agility หรือมีความสามารถในการปรับตัว สอดคล้องกับ Mangahas (2017), ศศิมา สุขสว่าง (2562) และวิชัย เทียนถาวร (2565) แนวทางรับมือกับ VUCA world สำหรับผู้นำองค์กร ผู้นำทีม ผู้บริหารในการพัฒนาทีมและแนวทางการพัฒนาตัวเองจะต้องเตรียมตัวใน 4 ด้านหลัก ๆ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) มีความเข้าใจ (Understanding) มีความชัดเจน (Clarify) และมีความว่องไว (Agility) ต่อการเปลี่ยนแปลง ส่วน ยุพารัตน์ ไยเมือง (2565) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีการสื่อสารที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์และมุมมองที่กว้างไกล มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมในองค์กร มีความสามารถและทักษะการทำงานเชิงกลยุทธ์ การทำงานเป็นทีม มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้พร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง มีความสามารถในการสื่อสารการใช้เทคโนโลยี ในรูปแบบต่าง ๆ และมีความทันสมัยเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันและรวดเร็ว สอดคล้องกับ Ismi et al. (2022) กล่าวว่าผู้นำที่จะนำพาองค์กรให้เผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่แน่นอน ควรมีความเฉลียวฉลาด มองโลกในแง่ดี มีการสื่อสารที่ชัดเจน มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการปรับตัว มีความเห็นอกเห็นใจ มีความสร้างสรรค์ ยืดหยุ่น และโปร่งใส

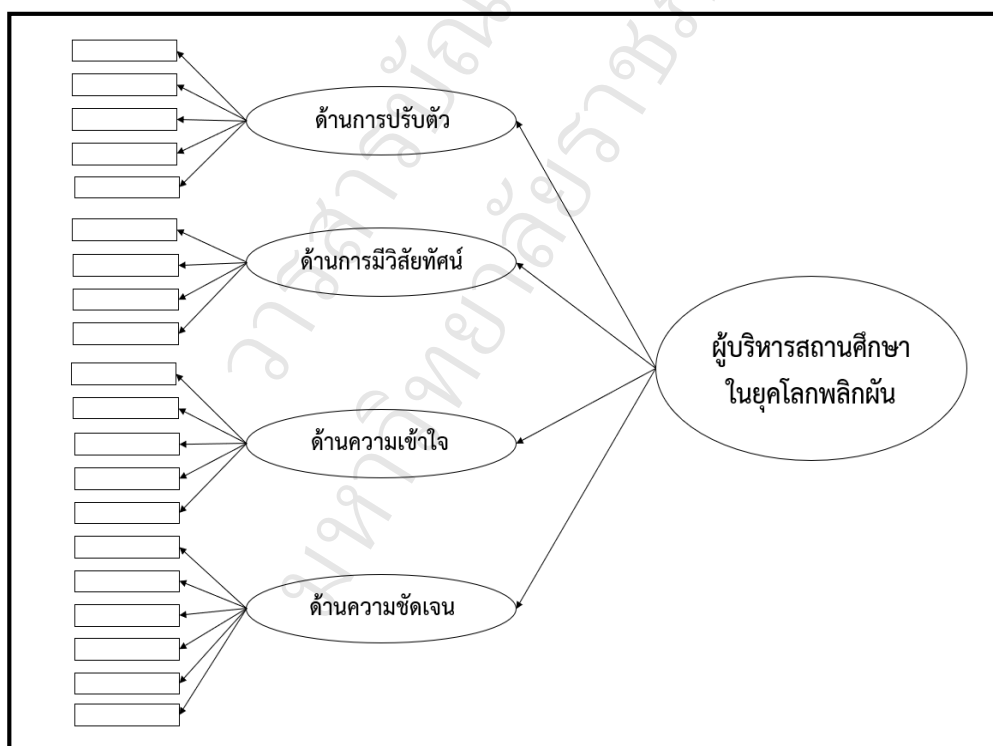
โชติกา ใจทิพย์ และกฤษดา เขียววัฒนสุข (2561) ผู้นำองค์กรธุรกิจต้องมีทักษะในการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร เรียนรู้เร็ว รู้จักปรับตัว มีไหวพริบ กล้าตัดสินใจมีความตระหนักรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง เปิดกว้าง ต่อการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นและสามารถทำงานร่วมกับแผนกอื่น ๆ จึงจะสามารถเผชิญกับสถานการณ์ VUCA World และวิทยา จิตนุพงศ์ (2563) กล่าวว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค VUCA Word ต้องเป็นผู้ที่มีการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้ทีมงานและคนในองค์กรเห็นเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรที่เป็นภาพเดียวกันและจะรู้ว่าจะต้องปฏิบัติงานไปในทิศทางใดผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับทีมงาน คนในองค์กรรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นทำให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ เป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ ต้องลดขั้นตอนของระบบการปฏิบัติงานด้วยการเน้นประเด็นหลัก ๆ ขององค์กร อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ทันท่วงที และพัชราภรณ์ ดวงชื่น (2561) ผู้นำองค์กรในยุค VUCA ต้องมีการปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีดิจิทัลต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องเปิดใจและใจกว้างพอที่จะยอมรับต่อความล้มเหลวที่อาจจะเกิดขึ้น ต้องมีทักษะการใช้ชีวิต หรือศิลปะในการใช้ชีวิต ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว ทักษะการสร้าง และทักษะการทำงาน เลี้ยงตัวเองได้ ต้องพร้อมตั้งรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ต้องมีความคล่องตัวรับมือกับสถานการณ์ในยุค VUCA World ได้

จากการศึกษาองค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันของหน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ รวมทั้ง ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ของผู้บริหารในยุคโลกพลิกผันได้มีความเห็นสอดคล้องกันมาใช้เป็นองค์ประกอบหลักในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันจำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการปรับตัว 2) องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) องค์ประกอบด้านความเข้าใจ และ 4) องค์ประกอบด้านความชัดเจน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของผู้บริหารในยุคโลกพลิกผันจากนักวิชาการ จำนวน 12 ท่าน คือ 1) เจริญ ภูวิจิตร (ม.ป.ป.) 2) โชติกา ใจทิพย์และกฤษดา เขียววัฒนสุข (2561) 3) พัทธราภรณ์ ดวงชื่น (2561) 4) ศศิมา สุขสว่าง (2562) 5) วิทยา จิตนพวงศ์ (2563) 6) สุวนิดา ภูวนาถนรานานูบาล (2564) 7) ยุพารัตน์ ไยเมือง (2565) 8) วิชัย เทียนถาวร (2565) 9) Mangahas (2017) 10) Futuristnida (2020) 11) Pamela et al. (2021) และ 12) Ismi et al. (2022) ใช้เกณฑ์พิจารณา ร้อยละตั้งแต่ ร้อยละ 50 ขึ้นไป พบว่า ได้ 4 องค์ประกอบ ที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดตั้งต้นเพื่อการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การปรับตัว (Adaptability) องค์ประกอบที่ 2 การมีวิสัยทัศน์ (Vision) องค์ประกอบที่ 3 ความเข้าใจ (Understanding) และองค์ประกอบที่ 4 ความชัดเจน (Clarify) ซึ่งเป็นองค์ประกอบตั้งต้น ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลาในพื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอบำลือ และอำเภอบันนังสตา รวมจำนวน 1,028 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 200 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยยึดหลักแนวคิดของแฮร์และคณะ (Hair, et. al., 2010, pp. 102, 117) อย่างน้อย 10–20 เท่าของตัวบ่งชี้สำหรับการวิจัย โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมมากกว่าหรือเท่ากับ 200 ตัวอย่าง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้มีตัวบ่งชี้ที่ต้องการวิเคราะห์หรือตัวบ่งชี้ที่สังเกตได้ จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยยึดหลัก 10 เท่าของตัวบ่งชี้ ดังนั้นได้ตัวอย่าง จำนวน 200 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามเขตพื้นที่การศึกษา รวมจำนวนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 10 เขตพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557, หน้า 75) ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สังกัดที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการที่มีต่อตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 องค์ประกอบ 80 ข้อคำถาม ลักษณะเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดย

ระดับ 5	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันมาก
ระดับ 3	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันน้อยที่สุด

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) Davis (1992 อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2555ก, หน้า 217–218) โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ด้านการปรับตัวมีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ (I-CVI) อยู่ระหว่าง .86–1.00 ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (S-CVI) เท่ากับ .99 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ (I-CVI) มีค่า 1.00 ทุกข้อ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (S-CVI) เท่ากับ 1.00 ด้านความเข้าใจ มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ (I-CVI) อยู่ระหว่าง .86–1.00 ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (S-CVI) เท่ากับ .97 และ ด้านความชัดเจน มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ (I-CVI) อยู่ระหว่าง .86–1.00 ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (S-CVI) เท่ากับ .99 และมีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อคำถามทั้งฉบับ (I-CVI) อยู่ระหว่าง .86–1.00 ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ .99 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้ง 4 องค์ประกอบ 0.97, 0.98, 0.98, 0.99 ตามลำดับ

วิธีรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือไปยังต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างในการขอส่งแบบสอบถาม ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา

เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนราธิวาส เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนราธิวาส เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนราธิวาส เขต 3 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหาร วิชาการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบการตอบออนไลน์โดยใช้ Google Form ด้วยการสแกนคิวอาร์โค้ด โดยใช้ 1 คิวอาร์โค้ด ต่อ 1 เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อความสะดวกในการติดตามข้อมูล ผู้วิจัย เป็นผู้ส่งคิวอาร์โค้ด โดยการจัดเรียงตัวอย่างตามลำดับโรงเรียนเพื่อง่ายต่อการเก็บข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของ แบบสอบถามและนำผลการตอบหลังจากได้รับแบบสอบถามคืนไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยข้อมูลที่ได้กลับมา ไม่เกิดข้อมูลที่สูญหาย (Missing Data) ได้ข้อมูลกลับมาทั้งหมด 200 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลตามข้อตกลงของสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis: EFA) หรือไม่ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่ โดยใช้สถิติทดสอบ คือ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 35582.144 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .001$ ค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (The Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: MSA) มีค่าเท่ากับ .982 ซึ่งมีค่าสูงกว่า .50 และมีค่ามากกว่า .90 แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

3. วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยใช้วิธี Principal Axis Factoring (PAF) หมุนแกนแบบมุมแหลมแบบเอียง (Oblique Rotation) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การกำหนดองค์ประกอบเบื้องต้น โดยพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 ซึ่งหาก พบว่า มีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าน่าจะมีตัวแปรที่น้อยกว่า 1 ตัวที่อยู่ในองค์ประกอบนั้น จึงเป็นค่าที่ตัดสินใจได้ว่าไม่ควรเลือกองค์ประกอบที่น้อยกว่า 1 และการพิจารณา รายชื่อใช้การพิจารณานัยสำคัญของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.50 ทุกข้อตามข้อเสนอของแฮร์และคณะ (Hair, et al., 2010, p. 129)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และเพศชาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มากที่สุด จำนวน 59 คน คิดเป็น ร้อยละ 29.50 รองลงมา อายุระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 มีอายุระหว่าง 30-35 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 รองลงมา มีระดับการศึกษา ปริญญาโท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 และมีระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 เมื่อจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ (อายุราชการ) พบว่า ส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ (อายุราชการ) ระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมา มีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ (อายุราชการ) ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ (อายุราชการ) ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าวิชาการ พบว่า ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในตำแหน่ง หัวหน้าวิชาการต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมา มีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าวิชาการระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 มีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าวิชาการระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 มีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าวิชาการระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 5.50 และมี ประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าวิชาการมากกว่า 20 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

2. องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตาราง 1 แสดงค่าไอเอน ร้อยละของความแปรปรวนและร้อยละสะสมของความแปรปรวนองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษา ยุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้

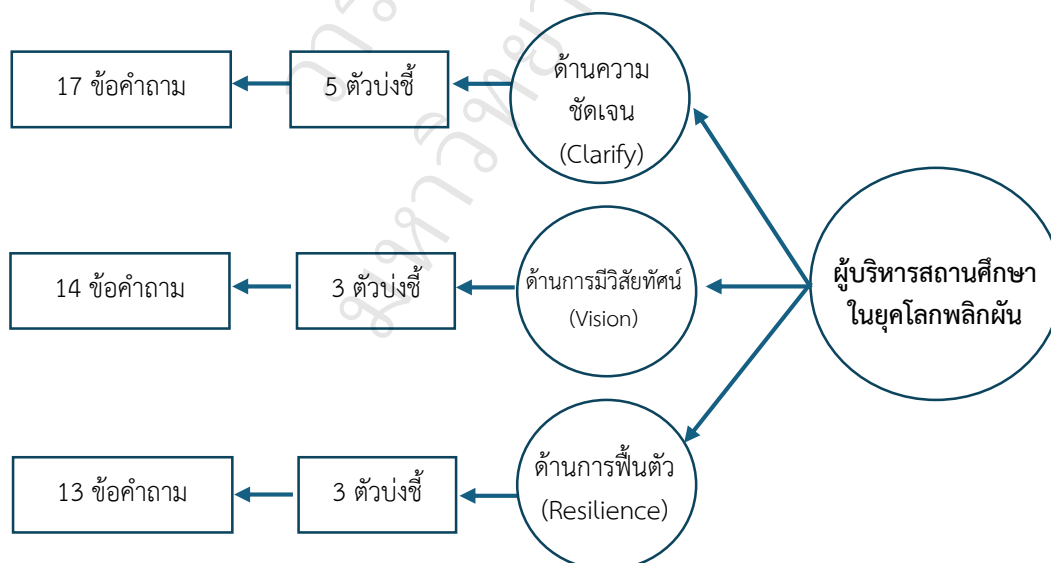
องค์ประกอบ	ค่าไอเอน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละสะสมของความแปรปรวน
1. องค์ประกอบด้านความชัดเจน	47.879	59.848	59.848
2. องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์	3.127	3.908	63.757
3. องค์ประกอบด้านการฟื้นตัว	2.074	2.593	66.350

จากตาราง 1 องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้ง 3 องค์ประกอบ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวน ได้ร้อยละ 69.562 โดยมีค่าไอเอน เท่ากับ 47.879, 3.127, 2.074 และ 1.380 ตามลำดับ และความแปรปรวนขององค์ประกอบที่ 1 มีค่าสูงสุด ร้อยละ 59.848 รองลงมาเป็นองค์ประกอบที่ 2 ร้อยละ 3.908 และองค์ประกอบที่ 3 ร้อยละ 2.593 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

3. องค์ประกอบด้านความชัดเจน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 17 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักของข้อคำถาม ตั้งแต่ .572 ถึง .987 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด ได้แก่ มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ส่วนข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักข้อคำถามต่ำสุด ได้แก่ มีความเข้าใจปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กร

4. องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 14 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักของข้อคำถามตั้งแต่ .509 ถึง .764 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด ได้แก่ มีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ส่วนข้อคำถาม ที่มีค่าน้ำหนักข้อคำถามต่ำสุด ได้แก่ มีการยอมรับและนำการเปลี่ยนแปลงค้นหาทิศทางจัดการใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กร

5. องค์ประกอบด้านการฟื้นตัว เป็นองค์ประกอบที่ตั้งชื่อใหม่เกิดจากการร่วมตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการปรับตัว ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ จำนวน 13 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักของข้อคำถามตั้งแต่ .513 ถึง .749 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด ได้แก่ มีการรับฟัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักข้อคำถามต่ำสุด ได้แก่ มีการจัดลำดับความสำคัญของงานเพื่อตอบสนองความต้องการเร่งด่วน

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษาคุณลักษณะโลกทัศน์ในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ 3 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านความชัดเจน มีค่าไอเกน เท่ากับ 47.879 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุดคือ ร้อยละ 59.848 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .572 ถึง .987 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้สูง 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .987 รองลงมา คือ มีความคิดเชิงกลยุทธ์โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ระยะยาวและเป้าหมายขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .873 และมีการส่งเสริมวัฒนธรรมของการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิพากษ์ มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .842 สามารถอธิบายได้ว่าการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารจัดการ ที่เน้นความยืดหยุ่นและความโปร่งใส การมีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้สูงถึง 0.987 ชี้ให้เห็นว่าตัวบ่งชี้นี้มีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กร โดยเฉพาะในสภาวะที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรตัวบ่งชี้เน้นการออกแบบระบบที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับปัจจัยภายนอก โดยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนและการใช้ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถขององค์กรซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Kotter (1996) ระบุว่า การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่ประสบความสำเร็จ ต้องเริ่มต้นจากการกำหนดตัวบ่งชี้ที่วัดผลได้ชัดเจน โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการระบุความสำเร็จหรือความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับ Ferrante et al., (2018) ได้เน้นความสำคัญของกระบวนการและเกณฑ์ในการตัดสินใจที่ชัดเจนความชัดเจนในการตัดสินใจเกี่ยวข้องกับการให้แนวทาง กรอบงาน และกลไกความรับผิดชอบที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่คลุมเครือและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการชี้แจงกระบวนการตัดสินใจในองค์กรสามารถลดความไม่แน่นอนและเพิ่มความมั่นใจในการตอบสนองต่อความท้าทาย สำหรับในส่วนของความคิดเชิงกลยุทธ์โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ระยะยาวและเป้าหมายขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของความคิดเชิงกลยุทธ์ในการเสริมสร้างทิศทางและความชัดเจนในเป้าหมายระดับองค์กร ความคิดเชิงกลยุทธ์นี้ช่วยให้องค์กรสามารถมองภาพรวมได้ชัดเจนและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการวิจัยของ Simons (2018) ได้เน้นความสำคัญของการมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอน ความชัดเจนเชิงกลยุทธ์ช่วยให้แผนงานและแนวทางการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรสามารถตัดสินใจอย่างรอบรู้และดำเนินการอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อเผชิญกับความท้าทาย โดยช่วยให้มั่นใจว่าทุกคนในองค์กรเข้าใจเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ มีการจัดลำดับความสำคัญและขั้นตอนที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การสื่อสารและการชี้แจงเป็นสิ่งสำคัญในการนำเสนอความคาดหวังและข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Goleman et al. (2013) เน้นความสำคัญของการสื่อสารที่ชัดเจน โดยเฉพาะในองค์กรที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่มีความชัดเจนจะสามารถถ่ายทอดข้อมูลสำคัญได้อย่างตรงไปตรงมา และสร้างบรรยากาศของการเปิดรับความคิดเห็น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาองค์กรในระยะยาว เช่นเดียวกับ Men (2021) ได้เน้นความสำคัญของการสื่อสารที่ชัดเจนและรัดกุมเพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดและเพิ่มความชัดเจนในองค์กร มีช่องทางการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดกว้างช่วยให้องค์กรสื่อสารเกี่ยวกับบทบาท ความรับผิดชอบ และเป้าหมายอย่างชัดเจนทำให้มั่นใจว่าบุคคลและทีมมีความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับงานและวัตถุประสงค์ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.127 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุดคือ ร้อยละ 3.908 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .509 ถึง .769 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้สูง 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .769 รองลงมา คือ มีการวางแผนระยะเวลาที่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .767 และมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .767 สามารถอธิบายได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกลและตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความท้าทายที่หลากหลายได้ เช่นเดียวกับ Bennett and Lemoine (2014) กล่าวถึงความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์ในโลกยุค VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity,

Ambiguity) ว่าผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างครอบคลุมเพื่อคาดการณ์และเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ Doeze Jager-van Vliet et al. (2017) ยังระบุว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์สามารถสร้างแรงบันดาลใจและขับเคลื่อนทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Mombourquette (2017) ได้ศึกษาบทบาทของวิสัยทัศน์ในการนำทางการจัดการโรงเรียน และพบว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่แข็งแกร่งสามารถกระตุ้นให้ทุกคนในองค์กรมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการปรับปรุงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ วิสัยทัศน์สร้างความเข้าใจร่วมกันและเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมการศึกษา อีกทั้ง Hallinger (2011) ย้ำว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ที่แน่นอนสามารถกระตุ้นให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความร่วมมือและเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการฟื้นตัว มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.074 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุด คือ ร้อยละ 2.593 มีค่าน้ำหนักของตัวบ่งชี้ตั้งแต่ .513 ถึง .749 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้สูง 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการรับฟัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .749 รองลงมา คือ มีการประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .671 และมีความตระหนักถึงความจำเป็นในการนำการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างทันที่ มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ .657 สามารถอธิบายได้ว่า การมีทักษะในการฟื้นตัวหรือความยืดหยุ่นเป็นสิ่งสำคัญในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการรับมือและฟื้นตัวจากสถานการณ์ที่ไม่คาดฝันและวิกฤตต่าง ๆ การที่ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นสูงจะสามารถปรับตัวและฟื้นตัวได้เร็วหลังจากเผชิญความท้าทาย Lunenburg & Ornstein (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในยุคปัจจุบัน พบว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากปัญหาได้รวดเร็วจะสามารถนำองค์กรผ่านพ้นวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความยืดหยุ่นยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและลดความกังวลของทีมงาน ทำให้องค์กรสามารถฟื้นตัวได้เร็ว งานวิจัยโดย Rahimi and Choobineh (2024) ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมและความโปร่งใสในการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนสามารถช่วยเพิ่มความต้านทานต่อวิกฤตและเสริมสร้างการฟื้นตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถช่วยให้มีการตัดสินใจที่รอบคอบและทันเหตุการณ์ สอดคล้องกับ Zainuddin et al., (2024) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถือเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่สะท้อนถึงความยืดหยุ่นของสถานศึกษา และการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชนช่วยส่งเสริมการฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้ง Bănică et al., (2024) การประเมินสถานการณ์อย่างรวดเร็วถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สนับสนุนการตอบสนองเชิงรุกในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากข้อมูลองค์ประกอบจากกรอบแนวคิดการวิจัย ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย มี 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ 80 ข้อคำถาม เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ 3 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ 44 ข้อคำถาม โดยองค์ประกอบที่ 3 ด้านการฟื้นตัว เป็นองค์ประกอบที่ตั้งชื่อใหม่เกิดจากการรวมตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการปรับตัว ดังนั้นในการพัฒนาผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรนำองค์ประกอบที่ได้มาออกแบบกลยุทธ์ หรือหลักสูตรในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน

สรุป

องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ 3 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ของโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านความชัดเจน ซึ่งเป็นชื่อองค์ประกอบเดิม มีค่าไอเกน เท่ากับ 47.879 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุด คือ ร้อยละ 59.848 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .572 ถึง .987
2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นชื่อองค์ประกอบเดิม มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.127 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุด คือ ร้อยละ 3.908 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .509 ถึง .764

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการฟื้นฟู เป็นองค์ประกอบใหม่และตั้งชื่อใหม่ มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.074 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุด คือ ร้อยละ 2.593 มีค่าน้ำหนักของตัวบ่งชี้ตั้งแต่ .513 ถึง .749

ดังนั้น ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการออกแบบกลยุทธ์หรือหลักสูตรในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่โลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปจัดทำแผนพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสู่โลกพลิกผันเพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวและความพร้อมในการเผชิญความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคโลกพลิกผันได้อย่างเหมาะสม

1.3 หน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะการพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพสูงสุด

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรการอบรมหรือพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโดยเน้นความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการบริหารเชิงกลยุทธ์และการใช้เทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาสู่โลกพลิกผันในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในการนำตัวบ่งชี้และองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาจริง เพื่อวัดผลกระทบของการพัฒนาผู้บริหารต่อคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษรา ยองโย. (2561). *ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. ในการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2. (หน้า 37–44). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (2560). *ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2560–2564*. กรุงเทพฯ: กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร.
- กระทรวงการคลัง. (2565). *ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดสำนักงานในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง.
- เจริญ ภูวิจิตร. (ม.ป.ป.) *ภาวะผู้นำทางการศึกษาโลกยุคผันผวน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.nidtep.go.th/2017-publisdoc20220906-1.pdf>. 2 มีนาคม 2565.
- คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร. (2553). *สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางการแก้ไขเชิงรุก*. รายงานผลการพิจารณาศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- โชติกา ใจทิพย์ และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2561). ศักยภาพของผู้นำองค์กรธุรกิจ สถานการณ์ โลกที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(1), 1–14.
- ฐานิตา ภูวนานรานูปาล. (2564). *ผู้นำสายพันธุ์ใหม่ ในโลก VUCA*. เข้าถึงได้จาก <https://www.brightsidepeople.com/>. 2 มีนาคม 2565.
- บุญมา แผงศรีสาร. (2561). คุณลักษณะผู้บริหารทางการศึกษาในยุคศตวรรษใหม่. *วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์*, 2(2), 131–141.
- พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2561). ผู้นำองค์กรในโลก VUCA. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(3), 450–458.

- ยุพารัตน์ ไยเมือง. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค VUCA world*. ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”. (หน้า 1198–1204). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิชัย เทียนถาวร. (2565). รายงานสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันพระบรมราชชนก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. นนทบุรี: กองยุทธศาสตร์สถาบันพระบรมราชชนก.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2560). *ผลร้ายต่อองค์กรในยุค VUCA World*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_567047. 23 กุมภาพันธ์ 2565.
- วิทยา จิตนุกพงศ์. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค VUCA World. *วารสารรวมคำแห่งฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*, 3(3), 220–237.
- วิโรฒ สันติประภพ. (2017). *ความท้าทายของเศรษฐกิจไทยในโลก VUCA*. เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/veerathai-santiprabhob/>. 23 กุมภาพันธ์ 2565.
- ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี นวรัตน์ ไชยมณี และชนัฐ พรหมศรี. (2566). การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 13(1), 1–13.
- ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)*. ม.ป.พ.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2562). *เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง “อนาคตทิศทางการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้”*. กรุงเทพฯ: กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2562). *VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้ในยุคใหม่*. เข้าถึงได้จาก <https://www.sasimasuk.com/16768188/vuca-world>. 23 กุมภาพันธ์ 2565.
- สิทธิชัย ทองมาก วุฒิชัย เนิยมเทศ เรชา ชูสุวรรณ และฤทัยชนนี สิทธิชัย. (2561). เหลียวหลังแลหน้าคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(พิเศษ), 186–198.
- Bănică, A., Tigănașu, R., & Nijkamp, P. (2024). Institutional quality in green and digital transition of EU regions—A recovery and resilience analysis. *Retrieved from*. <https://doi.org/10.1002/gch2.202400031>
- Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What VUCA really means for you. *Harvard Business Review*, 92(1/2), 27–29.
- Doeze Jager–van Vliet, S., Born, M., & Van der Molen, H. (2017). Self–other agreement between employees On their need for achievement, power, and affiliation: A social relations study. *Scandinavian Journal of Work, Environment and Health*, 2(9), 1–12.
- Goleman, D., Boyatzis, R. E., & McKee, A. (2013). *Primal leadership: Unleashing the power of emotional intelligence*. Harvard Business Press.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. New York: Pearson.
- Ferrante, C. J., Selzer, R. A., Friesen, G. B., & Zimmerman, R. D. (2018). Building strategic decision clarity: The importance of a decision clarity framework. *Journal of Business Strategy*, 39(4), 41–47.
- FUTURISTNIDA. (2020). *3 ทักษะผู้นำที่ต้องปรับในยุค VUCA World*. Retrieved from <https://futurist.nida.ac.th/3-ทักษะผู้นำที่ต้องปรับ/>. February 23th, 2022.
- Ismi D. A. Nurhaeni, Asbiyal Nurdin, Prama Wiratama, & Yusuf Kurniawan. (2022). Gendered–Perspective Agile Leadership in the VUCA Era During the Covid–19 Pandemic. *Jurnal Ilmu Sosial dan Ilmu Politik*, 26(2), 119–136.

- Kotter, J. P. (1996). Leading Change: Why Transformation Efforts Fail. *Harvard Business Review*, 73, 59-67.
- Lunenburg, A. C. O. (2021). *Educational Administration: Concepts and Practices*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications
- Mangahas, A. M. E. (2017). Perceptions of high school biology teachers in Christian schools on relationships between religious beliefs and teaching evolution. *Journal of Research on Christian Education*, 26(1), 24-43.
- Men, L. R. (2021). Internal communication during the COVID-19 pandemic: Sensemaking, ambiguity, and turnover intention. *International Journal of Business Communication*, 58(2), 123-147.
- Mombourquette, C. (2017). *The role of vision in effective school leadership*. Retrieved from <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jml=13241702&AN=126378979>. February 23th, 2022.
- Rahimi, L., & Choobineh, M. (2024). Measurement and evaluation of social resilience indicators in the Historical neighborhoods of Tabriz city (Case Study: Sorkhab Neighborhood of Tabriz). Retrieved from https://sppl.ui.ac.ir/article_28228_en.html. February 23th, 2022.
- Simons, R. (2018). *Levers of Control: How Managers Use Innovative Control Systems to Drive Strategic Renewal*. Boston: Harvard Business Press.
- Zainuddin, Z., Kissinger, K., Kadir, S., & Badaruddin, B. (2024). *The role of local government in disaster risk reduction: Increasing the regional disaster resilience index*. Retrieved from <https://ppjp.ulm.ac.id/journal/index.php/es/article/view/18889>. March 19th, 2025.

**แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1**
THE GUIDELINES FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE OPERATION OF SINGHANATRACHALAI SCHOOL
GROUP UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วัชรีย์ แสงสุวรรณ* และ คมศิศิลป์ ประสงค์สุข

Watcharee Sangsuwan* and Komsin Prasongsuk

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน
แม่ฮ่องสอน 58000

Program in Education Administration, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University,
Mae Hong Son Campus, Mae Hong Son 58000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: Watcharee_sine@hotmail.com

บทความ 6 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 25 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 1 พฤษภาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เก็บข้อมูลจากประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567 โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมดจำนวน 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ (1) การติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (3) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (4) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (5) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ (6) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ และ 2) แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย พิจารณาจากดัชนี การจัดลำดับความต้องการจำเป็นสามอันดับแรก ดังนี้ (1) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด ควรดำเนินการอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน (2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรกำหนดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน การวิเคราะห์สภาพปัญหาด้วยเทคนิค SWOT และ (3) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ นำข้อมูลจากการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงาน, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, กลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย

ABSTRACT

This research aimed to 1) examine current and desirable conditions, and needs for implementing internal quality assurance in schools, and 2) establish guidelines for developing internal quality assurance operations in the Singhanatrachalai School Group under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. The research was conducted by collecting data from a population of 114 participants, including school administrators and teachers within the Singhanatrachalai School Group in the 2024 academic year. The research instruments included a set of questionnaires and focus group interview records. Statistical methods used for data analysis included mean, percentage, standard deviation, and the modified priority needs index.

The research findings revealed that: 1) The current conditions of internal quality assurance implementation in the Singhanatrachalai School Group were overall at a high level, while the desirable conditions were at the highest level. The analysis of the Modified Priority Need Index ranked the needs from highest to lowest as follows: (1) monitoring the implementation of quality assurance to enhance school quality in accordance with educational standards, (2) developing an educational management plan focused on quality based on educational standards, (3) evaluating and inspecting internal educational quality within schools, (4) preparing a self-assessment report, (5) implementing the educational management development plan, and (6) setting educational standards for schools. 2) The guidelines for internal quality assurance implementation in the Singhanatrachalai School Group were determined based on the top three priorities of the Modified Priority Need Index: (1) Monitoring the implementation of quality assurance to enhance school quality in accordance with educational standards. Schools should conduct periodic monitoring and evaluation at least once per semester, following a well-defined monitoring and evaluation plan. (2) Developing an educational management plan focused on quality based on educational standards. Schools should identify local learning resources and wisdom that align with the curriculum to support effective teaching and learning. This includes creating a database of learning resources and local experts, and analyzing challenges using SWOT techniques. (3) Evaluating and inspecting internal educational quality. Schools should establish an internal quality assessment committee with clearly defined roles and responsibilities. Regular evaluations and follow-ups should be conducted, and assessment data should be analyzed to improve educational quality. A self-assessment report should also be prepared.

Keywords: Operational Guidelines, Internal Quality Assurance, Singhanatrachalai School Group

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เป็นการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากร ที่สำคัญที่สุดของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 มาตรา 47 ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของการศึกษา หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง โดยให้หน่วยงานที่สังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับ ให้สถานศึกษาใช้ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเตรียมพร้อม

สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา สะท้อนถึงบริบทของสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย และจัดกระบวนการบริหารการศึกษาให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่ต้องมีการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเสนอผลรายงานการประเมินตนเองต่อหน่วยงานที่สังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน นำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อเตรียมการประกันคุณภาพภายนอก (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2561, 2561, หน้า 3–5)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเป็น ระบบตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุ เป้าประสงค์และมีการทำงานอย่างมีระบบ โดยบุคลากรทุกฝ่ายมีการดำเนินงานร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือคุณภาพของ ผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, หน้า 6) เพื่อให้คุณภาพผู้เรียนเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องนำ ผลการประเมินตนเองหรือผล การประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก ตลอดจนนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นข้อมูล ในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการวางแผนกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งทำให้งานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ผู้เรียนมีคุณภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ เกิดความเชื่อมั่น กระบวนการทำงานที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งผลให้ระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการทำงานของคนในหน่วยงานที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (กมลทิพย์ ไชยวุฒิ, 2561, หน้า 2–3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาด้านการเตรียมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู และผู้บริหาร โดยสถานศึกษาไม่มีแบบ แผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และไม่มีการวางแผนการกระบวนดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการทำงานในสถานศึกษาที่เป็นปกติ ส่งผลให้บุคลากรมีความเข้าใจว่ากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการเพิ่มภาระงานที่มากขึ้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (กนกพร อุดมพาณิชย์, 2566, หน้า 2–3) อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีความรู้ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง และสถานศึกษามีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมาก และสถานศึกษาบางแห่งไม่มีรูปแบบในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเพื่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2565, หน้า 15)

การศึกษาความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น และมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็นว่าความต้องการจำเป็นอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อนำผลของการประเมินความต้องการจำเป็นมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน การพัฒนาและปรับปรุงแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา ช่วยให้สถานศึกษาสามารถระบุประเด็นที่ควรพัฒนาอย่าง เร่งด่วนได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การวางแผนพัฒนาเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย ช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าและ ตรงจุด อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพ และเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการติดตามและ ประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อนำผล จากการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน สิงหนาทราชาลัย และหน่วยงานต้นสังกัดให้สามารถดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประกอบด้วย 6 ด้าน

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การระบุข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา และท้องถิ่น

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนาสภาพความสำเร็จ การพัฒนาตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวางแผนประสานสัมพันธ์กับงานแหล่งวิทยากรภายนอก เพื่อสนับสนุนการบริหารวิชาการ การกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน การกำหนดแผนการใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากร การกำหนดแนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ โครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นคุณภาพ การศึกษา การสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ตามตัวชี้วัด มีการประชุมชี้แจง และประสานงานการดำเนินงาน การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน มีการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และมีการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การเตรียมความพร้อม การวางแผน ประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย บุคลากรทุกฝ่าย มีส่วนร่วม การนำผลการประเมินคุณภาพมาวิเคราะห์ สรุปรายงาน และนำผลการประเมินไปปรับปรุง เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานติดตามคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำปฏิทินเพื่อติดตามคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม จัดทำและพัฒนาเครื่องมือในการติดตามที่มีวิธีการที่หลากหลายครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผน มีการวิเคราะห์ และนำผลการติดตามคุณภาพไปพัฒนาแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือแผนปฏิบัติการประจำปี

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หมายถึง การร่วมกันวางแผนการดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผลคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษา การรายงานผลการดำเนินงานประจำปีตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานผล ข้อมูล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดลำดับความต้องการจำเป็นในการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาภายใต้กรอบของระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยแนวทางดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และการใช้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับคำสั่งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

กลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย หมายถึง กลุ่มโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประกอบด้วย โรงเรียนชุมชนบ้านปางหมู โรงเรียนบ้านกุงไม้สักมิตรภาพที่ 98 โรงเรียนบ้านทุ่งกองมู โรงเรียนบ้านสบสอย โรงเรียนบ้านในสอย โรงเรียนบ้านไม้สะเป่ โรงเรียนบ้านสบป่อง โรงเรียนบ้านใหม่ และโรงเรียนอนุบาลแม่ฮ่องสอน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาโดยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา แนวทางการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563, หน้า 17–22) ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับ และเหมาะสมกับบริบทที่สามารถปฏิบัติได้จริง ด้วยการสร้างความเข้าใจให้กับครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ดำเนินการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้น บริบท ความต้องการ ทิศทางการจัดการศึกษาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาทั้งนี้สามารถกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา โดยการพิจารณาเป้าหมายความสำเร็จเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพนำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประกาศใช้มาตรฐาน โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาและมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาต้องจัดทำแผน 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนระยะกลาง 3–5 ปี โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา ประเมินสถานภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน โครงการพร้อมประมาณการงบประมาณ ทรัพยากร ที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2 แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์งบประมาณรายรับรายจ่าย จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการกิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอน นโยบาย และจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาต้องนำ

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

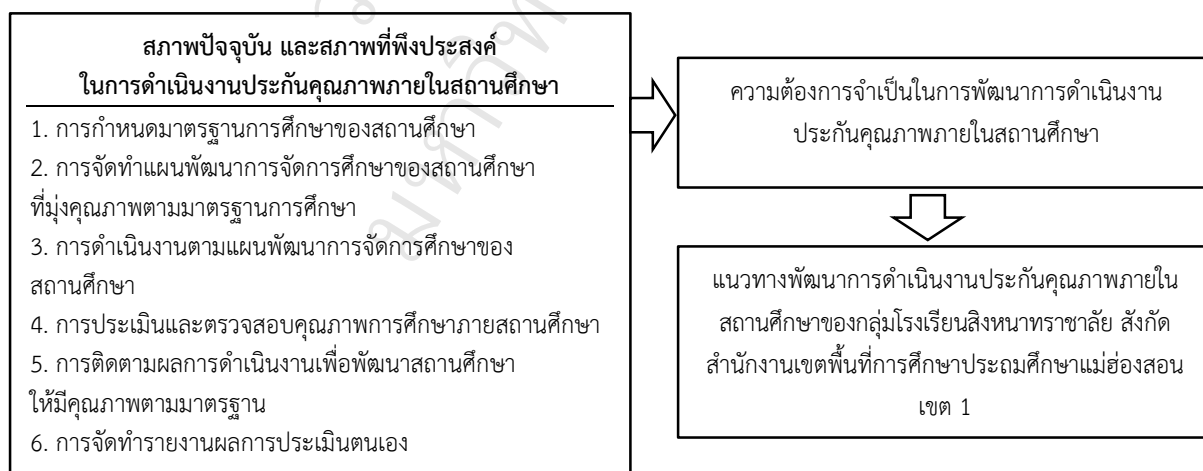
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้นต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูหรือผู้เกี่ยวข้องมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด บรรลุเป้าหมายระดับใด โดยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4. การประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ โดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่ประกาศใช้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผล เพื่อนำผลการประเมินไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานเป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้ในการแก้ไข หรือพัฒนาประเด็นที่สถานศึกษาติดตามผล ได้แก่ วิธีการบริหารจัดการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล เป็นต้น และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดหรือไม่อย่างไร สถานศึกษาควรกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน ติดตาม วิเคราะห์ผล และกำหนดกรอบพร้อมทั้งสร้างเครื่องมือติดตามผลระบบข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาที่ดีต้องสะท้อนคุณภาพของผู้เรียน และผลการบริหารสถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวมข้อมูลทั่วไป ข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา ตามรูปแบบรายงานที่สถานศึกษากำหนด นำเสนอข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็นประจำทุกปี เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยไว้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิด 6 ด้าน โดยเก็บข้อมูลจากประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกคนในกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 114 คน

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์มาคำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 275–279)

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกคนในกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 114 คน

กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาต้นแบบเครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา ประธานกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย และศึกษานิเทศก์ รวมทั้งจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน และสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 38 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1981, pp.232–233) โดยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าดัชนี ความสอดคล้องเชิงเนื้อหาระหว่าง .80–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .55–.90 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาระหว่าง .80–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .78–.92 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .99

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยผู้ศึกษา ขอนหนังสือราชการจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน เพื่อขอ

อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาในสังกัด และส่งแบบสอบถามให้กับประชากรทั้งหมด ขอรับกลับคืน ตามวัน เวลาที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 114 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยสรุปลงสาระสำคัญในแต่ละประเด็น และให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อสรุป เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ร้อยละ (Percentage)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 275–279)

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D) / D$$

เมื่อกำหนดให้ I คือ ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (Importance)

D คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (Degree of Success)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย ในภาพรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.93	0.54	มาก	4.79	0.47	มากที่สุด	0.219	6
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.85	0.62	มาก	4.80	0.44	มากที่สุด	0.247	2
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.91	0.59	มาก	4.81	0.42	มากที่สุด	0.230	5
4. การประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	3.88	0.56	มาก	4.82	0.42	มากที่สุด	0.242	3
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.80	0.62	มาก	4.84	0.40	มากที่สุด	0.274	1
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	3.90	0.65	มาก	4.82	0.46	มากที่สุด	0.235	4
เฉลี่ยรวม	3.88	0.48	มาก	4.82	0.34	มากที่สุด	0.242	-

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยสามลำดับ คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.54$) รองลงมา คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\mu = 3.91$, $\sigma = 0.59$) และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.65$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\mu = 3.80$, $\sigma = 0.62$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.82, \sigma = 0.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\mu = 4.84, \sigma = 0.40$) รองลงมา คือ การประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\mu = 4.82, \sigma = 0.42$) และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\mu = 4.82, \sigma = 0.46$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\mu = 4.79, \sigma = 0.47$)

สำหรับดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวม เท่ากับ 0.242 ($PNI_{\text{modified}} = 0.242$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.274$) รองลงมา คือ การทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.247$) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.242$) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.235$) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.230$) และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.219$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย แต่ละด้าน ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน นำข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นำเสนอร่างมาตรฐานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญของหลักสูตรและความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาด้วยเครื่องมือ SWOT และรวบรวมข้อมูลจากการประเมินเชิงสถิติ การสอบถาม และกำหนดแนวทางพัฒนาอย่างเป็นระบบ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนควรกำหนดปฏิทินและตัวชี้วัดความสำเร็จให้ชัดเจน และรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรพิจารณาความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยกำหนดค่าเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ภายใต้ข้อจำกัด และมีการกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่ชัดเจน ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ควรมีคณะกรรมการในการกำกับ และติดตามการดำเนินงาน โดยรายงานผลการดำเนินงานทุกปี การศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงานต่อสาธารณชน 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีการรวบรวมข้อมูลจากตัวชี้วัดต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาจุดแข็ง และจุดที่ต้องปรับปรุง กำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในที่มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการอบรมและติดตามความก้าวหน้าของการประเมินอย่างสม่ำเสมอ 5) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรกำหนดแผนการติดตามการดำเนินงานที่ชัดเจน ควรดำเนินการตรวจสอบทุกภาคเรียน และจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและคณะครู วิเคราะห์ผลการติดตามตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนด และกำหนดแนวทางการพัฒนา ควรสรุปผลการติดตามและจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อรับข้อเสนอแนะ และจัดทำช่องทางออนไลน์ให้มีการเสนอความคิดเห็น 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรนำข้อมูลผลการประเมินตนเองของสถานศึกษามาวิเคราะห์ควรระบุจุดเด่นที่ควรส่งเสริม จุดที่ควรพัฒนา โอกาสในการปรับปรุง และข้อจำกัดที่ต้องหาวิธีแก้ไข โดยใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในระบบฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้สามารถใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีมาตรฐานและแนวทางที่ชัดเจนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผ่านแผนยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความตระหนักและความร่วมมือภายในองค์กร การสนับสนุนจากภาครัฐและชุมชนทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การพัฒนาครู และบุคลากรอย่างต่อเนื่องช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกพร อุดมพานิชย์ (2566, หน้า 90) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแนวใหม่ของกลุ่มโรงเรียนไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และยิ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุดารัตน์ สิทธิ (2566, หน้า 84) ที่พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภักวิภา ลูกเงาะ (2562, หน้า 92) ที่พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

นอกจากนี้ยังพบสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รองลงมา คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยสร้างมาตรฐานที่ชัดเจน ส่งเสริมการปรับปรุงการเรียนการสอน กระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม พัฒนาครู และบุคลากร รวมถึงนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เมื่อทุกภาคส่วนร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้การศึกษาที่มีมาตรฐานสูงขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม อีกทั้งการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ช่วยให้สถานศึกษาสามารถติดตามผลการดำเนินงาน ตรวจสอบจุดแข็ง และจุดที่ต้องปรับปรุง รวมถึงพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 3) ที่กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดการดำเนินงานประกันคุณภาพมีบทบาทสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียน และสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา กัลยาณี (2566, หน้า 110) ที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิพวรรณ อ่วมทอง (2564 หน้า 137) ที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีความต้องการจำเป็นที่ต้องพัฒนาลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการติดตามผลการดำเนินงานเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและรักษาคุณภาพการศึกษาให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่กำหนด เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงาน การได้รับข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะช่วยให้ผู้บริหารและครูสามารถวางแผน

กลยุทธ์ในการพัฒนาได้อย่างตรงจุด ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และจัดสรรทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กุลทรัพย์ เลิศทวีสิน (2561, หน้า 113–114) ที่พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เนื่องจากสถานศึกษารอการดำเนินงานติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรอการติดตามตามระยะเวลาที่กำหนด อาจส่งผลให้สถานศึกษาขาดการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การที่สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2563, หน้า 21) ที่ได้เสนอไว้ว่าการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา กัลยาณี (2566, หน้า 113) ที่พบว่า การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยต้องมีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาที่ชัดเจน และทำการประเมินแบบข้ามกลุ่มงานเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การนำผลการประเมินที่ได้มาสรุปรวมจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเอง และการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้วิจัยขออภิปรายผลเรียงตามลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นสามอันดับแรก ดังนี้

3.1 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้เสนอแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด ควรดำเนินการอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน การจัดประชุมระหว่างผู้บริหารและคณะครูเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูลจากการติดตาม ควรมีการสรุปและจัดทำรายงานผลการติดตามเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวิเคราะห์ผลการติดตามเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนการศึกษา เช่น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครองหรือการประเมินผลการสอนจากครู เพื่อประเมินว่ามีการบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งในการวิเคราะห์ รวมถึงการประเมินจากเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภักวิภา ลูกเงาะ (2562, หน้า 93) ที่ได้เสนอแนวทางการดำเนินการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาว่าควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและพร้อมร่วมมือในการดำเนินการ อีกทั้งควรมีการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวาริน รูปทรง (2564, หน้า 134–135) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน และกำหนดปฏิทินการติดตามความก้าวหน้า ผู้รับผิดชอบโครงการต้องติดตามผลลัพธ์และรายงานความคืบหน้าให้ชัดเจน ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงกรอบแนวทางการประเมินและตรวจสอบเอกสาร พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าการประเมินคุณภาพภายในอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด

3.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้เสนอแนวทางให้กำหนดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน การวิเคราะห์สภาพปัญหาควรใช้การวิเคราะห์ SWOT จากข้อมูลหลายแหล่ง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดเห็นจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสะท้อนสภาพปัญหาที่แท้จริง การกำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามี

ความสำคัญเนื่องจากการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องเริ่มจากการวางแผนที่ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ มีทิศทางที่ชัดเจนและตรงตามมาตรฐานที่กำหนด การวางแผนที่ดีช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น และสามารถปรับปรุงแก้ไขจุดที่อ่อนแอ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐพล จันทร์พล (2564, หน้า 163–164) ได้เสนอแนวทางไว้ว่าควรมีการประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อระดมความคิด และวิเคราะห์สภาพปัญหาพร้อมความต้องการจำเป็น กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา โดยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้ความเห็นชอบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมโชค ไชยดี (2565, หน้า 78) เสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาควรใช้เทคนิค SWOT เพื่อช่วยในการปรับแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มยุรี รววรรณ (2563, หน้า 70) ได้เสนอแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาควรดำเนินการโดยใช้ กระบวนการระดมความคิดในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และ บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหา เสนอแนะแนวทางแก้ไข และต่อยอดแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จากนั้น นำผลที่ได้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้ก่อนที่คณะกรรมการจะเริ่มดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา จำเป็นต้องเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษา

3.3 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้เสนอแนวทางให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน พร้อมจัดอบรมและประชุมให้ทุกคนเข้าใจในกระบวนการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองเพื่อสะท้อนภาพรวมการพัฒนาและเป็นเครื่องมือในการวางแผนพัฒนาในอนาคต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลจากการประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองสะท้อนถึงภาพรวมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือในการวางแผนพัฒนาในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ น้ำทิพย์ มั่นปาน (2563, หน้า 119) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมคณะกรรมการในการวางแผนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ชี้แจงบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และสถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากร ครูและบุคลากรของสถานศึกษาร่วมกันวางแผนและวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กานต์พิชชา ต๊ะปิง (2564, หน้า 101–102) เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินคุณภาพภายในขึ้นเพื่อสร้างระบบการประเมินตนเองซึ่งครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ มีการกำหนดปฏิทินไว้ชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพควรสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ควรมีการประเมินคุณภาพภายในอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ต้องเกิดจากการประเมินจริงตามบริบทของสถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการประเมินในแต่ละรอบและเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่ส่งผลการจัดการศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมโชค ไชยดี (2565, หน้า 78) เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือและระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การสร้างเครื่องมือ ต้องมีองค์ความรู้ในทางปฏิบัติ ควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อการมีส่วนร่วม รวมทั้งจัดทำรายงานการประเมินผลตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

ได้แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด โดยการกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนใช้ตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการประเมินการสอนจากครู การเปิดช่องทางออนไลน์ เพื่อให้สามารถเสนอความคิดเห็นได้ตลอดเวลา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน โดยมีกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน คณะกรรมการควรประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพการสอน การบริหารจัดการ และผลกระทบต่อชุมชน พร้อมจัดอบรม และประชุมให้ทุกคนเข้าใจในกระบวนการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การประเมินตรงตามเป้าหมายและสามารถปรับปรุงได้เมื่อพบปัญหา ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยไปใช้บริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบต่อไป

สรุป

จากผลการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รองลงมา คือ การประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สำหรับดัชนีการวัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 5) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ 6) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบที่มีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ และการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรนำแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย

1.2 สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำแนวทางไปปฏิบัติ หรือขั้นตอนที่นำไปสู่เป้าหมายโดยมีทิศทางที่แน่นอนชัดเจน

1.3 สถานศึกษาควรนำแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผล การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาโดยทำการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ หรือเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวม

2.3 ควรนำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสิงหนาทราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในครั้งนี้ ไปทดลองใช้ในกลุ่มโรงเรียนอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร อุดมพาณิชย์. (2566). การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแนวใหม่ของกลุ่มโรงเรียนไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กมลทิพย์ ไชยวุฒิ. (2561). การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: รัตนเทรตดิ้ง.
- กานต์พิชชา ตะปิง. (2564). แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- กุลทรัพย์ เลิศทวีสิน. (2561). แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามกรอบนโยบายการปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (23 กุมภาพันธ์ 2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 11 ก. 3-5.
- ณัฐพล จันท์พล (2564). การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิพวรรณ อ่วมทอง. (2564). แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นิตยา กัลยาณี. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- น้ำทิพย์ มั่นปาน. (2563). แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ภัควิภา ลูกเงาะ. (2562). สภาพและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- มยุรี วรรณธรรม. (2563). แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วาริน รูปทรง. (2564). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนปางมะค่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- สมโชค ไชยดี. (2565). *แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2565). *รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565. แม่ฮ่องสอน: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.*
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ็ดมันเทรอดัง*
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สุดารัตน์ สิทธิ. (2566). *แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.*
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New jersey: Prentice-Hall.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน
สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช

FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE EFFICIENCY OF ASSET INSPECTORS OF ONACC

พิชญ์สินี สิทธิพงษ์^{1*} และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์²

Pitsinee Sittipong^{1*} and Pat Pattanarangsun²

¹สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตศรีราชา ชลบุรี 20230

²คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ชลบุรี 20230

¹Program in Business Economics, Faculty of Economics at Sriracha,
Kasetsart University Sriracha Campus, Chon Buri 20230, Thailand

²Faculty of Economics at Sriracha, Kasetsart University Sriracha Campus,
Chon Buri 20230, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: Pitsinee.sit@ku.th

รับบทความ 14 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 28 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 1 พฤษภาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช) กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน จำนวน 214 คน โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก (Logit Model)

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ประเภทที่พักอาศัย ผู้ร่วมพักอาศัย 2) ปัจจัยด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย ระดับตำแหน่ง พื้นที่ปฏิบัติงาน 3) ปัจจัยด้านทัศนคติ ประกอบด้วย การที่ผลงานมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน การปฏิบัติงานได้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาเป็นส่วนใหญ่ (80-90%) และการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ (OT) หรือนำงานกลับไปทำที่บ้าน 4) ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในงาน การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา และด้านความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ และ 5) ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านการปกครองและบังคับบัญชา การแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำของผู้บังคับบัญชา และด้านชีวิตส่วนตัว การมีเวลาหยุดพักระหว่างงานที่เหมาะสม ซึ่งแบบจำลองนี้สามารถพยากรณ์ความน่าจะเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช ได้ถูกต้องร้อยละ 76.80 โดยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานได้ต่อไป

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน, สำนักงาน ป.ป.ช.

ABSTRACT

The objective of this research was to examine the factors affecting the performance of asset inspectors of the Office of the National Anti-Corruption (ONACC). The sample consisted of 214 asset

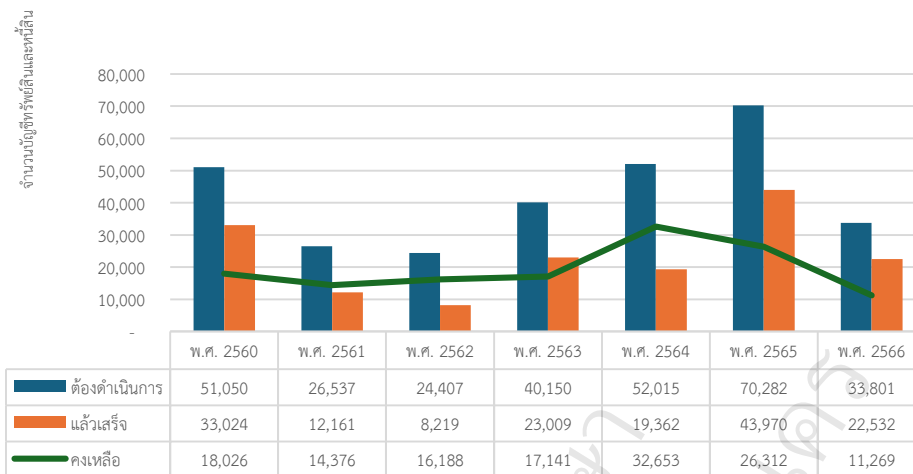
inspection officers. Data were collected through structured questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as the Logit Model.

The findings indicated that the performance efficiency was significantly influenced at the 0.10 level of significance by five categories of factors: 1) personal factors, including age, type of residence, and cohabitants; 2) behavioral factors, encompassing position level and operational areas; 3) attitudinal factors, such as work quality meeting organizational standards, timely task completion within 80–90 percent of deadlines, and engagement in overtime or work-from-home tasks; 4) motivational factors, including task completion, achievement within designated timeframes and responsibility, and commitment to success; and 5) supportive factors, comprising administration, supervisors' provision of problem-solving support and guidance, as well as an appropriate balance between work and personal life, including sufficient break times. The model demonstrated an accuracy rate of 76.80 percent in predicting the factors affecting asset inspectors' performance efficiency. These findings offer valuable insights and practical guidelines for enhancing performance within the organizations.

Keywords: Performance Efficiency, Asset Inspectors, Office of the National Anti-Corruption Commission

บทนำ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการกำหนดองค์ประกอบขึ้นองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เรียกว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล งบประมาณ และด้วยปัญหาการทุจริตในสังคมไทย ทำให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นที่คาดหวังของสังคมในประเด็นของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เกิดขึ้นภายในประเทศ งานด้านตรวจสอบทรัพย์สินถือเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายและช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ซึ่งจากภาพประกอบ 1 พบว่า จำนวนบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่คงเหลือจากปีงบประมาณก่อนหน้าตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561–2564 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2566 มีบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ทั้งสิ้น 298,242 บัญชี ผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่แล้วเสร็จ รวมทั้งสิ้น 162,277 บัญชี คิดเป็นร้อยละ 54 ของบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็นการตรวจสอบปกติ จำนวน 152,972 บัญชี การตรวจสอบยืนยัน จำนวน 7,093 บัญชี และการตรวจสอบเชิงลึก จำนวน 2,212 บัญชี

ภาพประกอบ 1 การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2566

ที่มา : รายงานประจำปีสำนักงาน ป.ป.ช. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2566

ข้อมูลด้านอัตรากำลังเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2566 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยเฉลี่ยจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561–2566 จะมีเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินเฉลี่ยประมาณ 376 คนต่อปีที่ต้องดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช.

ตาราง 1 การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ปีงบประมาณ พ.ศ.2560–2566

ปีงบประมาณ	เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน (คน)	การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ปีงบประมาณ พ.ศ.2560–2566				
		ต้องดำเนินการ (บัญชี)		ดำเนินการแล้วเสร็จ (บัญชี)		
		รวมทั้งสิ้น	ต่อคนต่อปี	รวมทั้งสิ้น	ต่อคนต่อปี	(ร้อยละ)
พ.ศ. 2560	342	51,050	149	33,024	97	65
พ.ศ. 2561	332	26,537	80	12,161	37	45
พ.ศ. 2562	343	24,407	71	8,219	24	34
พ.ศ. 2563	360	40,150	112	23,009	64	57
พ.ศ. 2564	417	52,015	125	19,362	46	35
พ.ศ. 2565	400	70,282	176	43,970	110	63
พ.ศ. 2566	436	33,801	78	22,532	52	67
เฉลี่ย	376	42,606	113	23,182	62	54

ที่มา: รายงานประจำปีสำนักงาน ป.ป.ช. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2566

จากตาราง 1 หากไม่พิจารณาถึงความซับซ้อนของบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแต่ละประเภท และประสิทธิภาพการทำงาน ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2566 เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้วเสร็จเฉลี่ย 113 บัญชีต่อคนต่อปี แต่ผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินปรากฏให้เห็นว่าเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินดำเนินการแล้วเสร็จเฉลี่ยเพียง 62 บัญชีต่อคนต่อปีเท่านั้น ผลการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินยังสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินจึงต้องเลือกและตัดสินใจ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยต้องเกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสน้อยที่สุด และกระทบกับประโยชน์ส่วนรวมน้อยที่สุดเช่นกัน จากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ที่มองว่าบุคคลแต่ละคนจะตัดสินใจโดยแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนสูงสุดภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่ตนเผชิญ ซึ่งการที่บุคลากรจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพราะแรงจูงใจถือเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น ด้วยความสมัครใจ และมีความเต็มใจ ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพในที่สุด (กรอุณา สุวรรณคำ, 2564, หน้า 3) โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนั้นมีหลายด้าน ทั้งด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริการ การสภาพการทำงาน (นิดา ประพฤติธรรม, 2563, หน้า 60–62) และด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กร (รุ่งอรุณ จงเสมอสิทธิ์, 2560, หน้า 53) อีกทั้งด้านความมั่นคงในงาน (ดำรงชัย หยวียง, ธานีสา โรจนตระกูล และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2567, หน้า 894–896) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาพฤติกรรมและการให้ความสำคัญของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และกำหนดนโยบายต่าง ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความมุ่งมั่นและกระตือรือร้น นำไปสู่ผลการการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและเข้มแข็งให้แก่องค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สินของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนักงาน ป.ป.ช. หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน หรือการดำเนินการอื่นใด เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน

การตรวจสอบปกติ คือ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินตามรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้แสดงไว้

การตรวจสอบยืนยัน คือ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อยืนยันข้อมูลของทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีความถูกต้องตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีหน้าที่ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้แสดงไว้ หรือยืนยันข้อมูลของทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่ง หรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้แสดงไว้ ไม่ถูกต้องครบถ้วน หรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน หรือมีลักษณะอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

การตรวจสอบเชิงลึก คือ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่าผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยมิชอบ หรือมีพฤติการณ์ อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีเหตุอันควรสงสัยว่าร้ายวียดผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมีลักษณะอย่างอื่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ ระดับความสำเร็จของบุคคลในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ โดยสามารถวัดระดับความสำเร็จได้ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) เป็นทฤษฎีจิตวิทยาที่ อับราฮัม เอช. มาสโลว์ คิดค้นขึ้น โดยทฤษฎีดังกล่าวได้ระบุว่า มนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 5 ชั้น โดยมนุษย์จะมีความต้องการในชั้นต่ำสุดก่อน เมื่อได้รับการตอบสนองจนพอใจแล้วก็จะเกิดความต้องการชั้นสูงต่อไป ดังนี้ ชั้นที่ 1 ความต้องการทางกายภาพ

(Physiological Needs) ชั้นที่ 2 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety or Security Needs) ชั้นที่ 3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Security Needs) ชั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยกย่องทางสังคม (Esteem Needs) ชั้นที่ 5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ (Self-Actualization Needs)

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg

ทฤษฎีสองปัจจัย หรือ Two Factors Theory เป็นงานวิจัยของ Frederick Herzberg ที่อธิบายถึงสิ่งที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน โดยจะแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Motivation Factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวกับงานที่จะส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ถ้าตอบสนองปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจและตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ ได้แก่ การประสบความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในงาน และตำแหน่งงานที่ดี

2. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานปัจจัยเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นสิ่งจูงใจในการทำงาน แต่มีส่วนช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียออกจากงาน ได้แก่ นโยบายองค์กร การปกครองบังคับบัญชา สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในงาน เงินเดือน สถานะด้านอาชีพ ความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตส่วนตัว

ทฤษฎี X และ Y ของ McGregor

ทฤษฎี X และ ทฤษฎี Y ของ Douglas McGregor ได้ถูกนำมาใช้แทนมุมมองของผู้นำต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานที่แตกต่างกัน ซึ่งมุมมองที่แตกต่างกันของผู้นำทั้ง 2 ประเภทตาม ทฤษฎี X Y ของ McGregor จะส่งผลต่อวิธีการบริหารและการควบคุมพนักงานของผู้นำแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน

ทฤษฎี X คือ มุมมองในเชิงลบแบบดั้งเดิม (Traditional View) ที่ผู้นำมองว่าโดยธรรมชาติแล้วพนักงานไม่ชอบทำงานขาดแรงจูงใจในการทำงาน และเชื่อว่าพนักงานจะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบถ้าหากสามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยพนักงานในแบบทฤษฎี X หรือ Theory X จะมีความทะเยอทะยานต่ำ แต่ต้องการเพียงความมั่นคงเท่านั้น ทำให้ผู้นำต้องมีกฎและบทลงโทษเข้ามาควบคุมพนักงานเหล่านี้ให้ทำงานได้ตามเป้าหมาย

ทฤษฎี Y คือ มุมมองในเชิงบวกต่อพนักงานที่เป็นแบบมนุษยนิยม (Humanistic View) ซึ่งผู้นำมองว่าพนักงานทุกคนมีแรงจูงใจในการทำงาน พนักงานมีความต้องการทำงานและแก้ปัญหาตามที่ได้รับมอบหมายเอาไว้ โดยมีแรงจูงใจคือผลตอบแทนจากการทำงานและความต้องการทำงานเพื่อแลกกับผลตอบแทน ส่งผลให้ผู้นำในแบบ Theory Y เชื่อว่าแรงจูงใจที่ทำให้พนักงานทำงานสำเร็จอยู่ที่ผลตอบแทน

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ตามแนวคิดของ สิริวิวัฒน์ สายวิวัฒน์ (2562, หน้า 10) ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในปริมาณงาน คุณภาพของงาน เวลา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งการที่บุคคลจะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งความพึงพอใจเป็นกระบวนการหนึ่งของการสร้างแรงจูงใจ จึงสามารถกล่าวได้ว่าการสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นการสร้างการผลักดัน ชักนำ หรือโน้มน้าวให้บุคคลได้ปฏิบัติงานและสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ รุ่งอรุณ จงเสมอสิทธิ์ (2560, หน้า 12)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กรรณา สุวรรณคำ (2564) พบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน และด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน/ผู้บังคับบัญชา มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักรักษาความปลอดภัยที่สมุทรปราการ 1 และปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ ด้านโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักรักษาความปลอดภัยที่สมุทรปราการ 1

ดำรงชัย หยวยกย ธนัสถา โรจนตระกูล และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2567) พบว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านนโยบายการบริหารขององค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร และด้านความมั่นคงในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการท้องถิ่นในอำเภอเมืองพิบูลย์ จังหวัดพิบูลย์

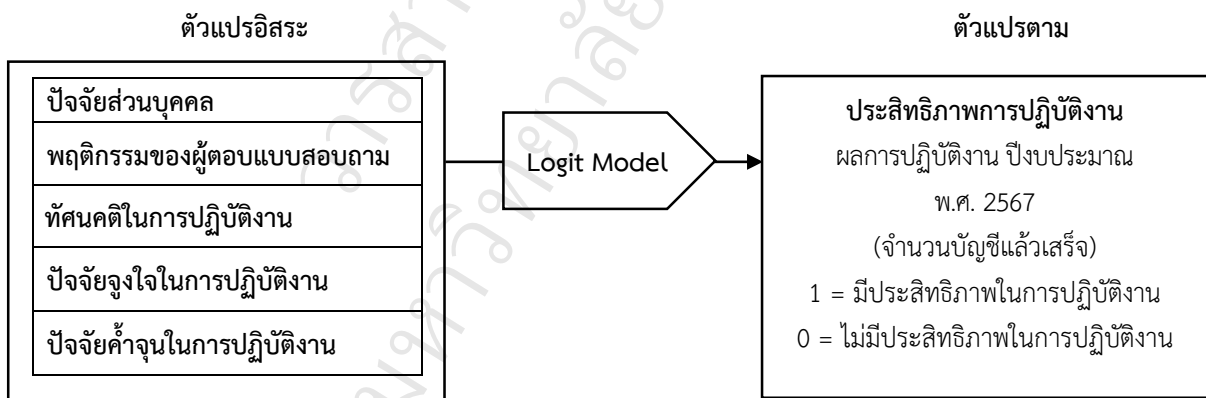
นิตา ประพฤติธรรม (2563) พบว่า บุคลากรที่มีช่วงอายุและสถานะการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันมีการตอบสนองต่อปัจจัยจูงใจเป็นอย่างมาก ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีความต้องการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงาน ทั้งจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา รวมถึงการได้รับการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าที่เหมาะสมกับผลงาน สำหรับปัจจัยค่าจูงหรือปัจจัยสุขอนามัยที่ลดความไม่พึงพอใจในการทำงานคือการมีนโยบาย และการบริหารที่เป็นธรรม มีการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานหลักและความจำเป็นของหน่วยงาน ตลอดจนการจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการทำงานอย่างครบถ้วน

รุ่งอรุณ จงเสมอสิทธิ์ (2560) พบว่า ปัจจัยการทำงาน ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ ด้านโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กร และปัจจัยการทำงานเป็นทีม ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน ด้านการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย ด้านการกระจายความเป็นผู้นำ และด้านการตัดสินใจร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานในฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย

สมักร บัวบาน. (2567) พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน จำนวน 4 ด้านคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่สร้างสรรค์และท้าทาย และด้านความรับผิดชอบในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 สงขลา

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนั้นมีหลายประการ ซึ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าวิจัยนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านพฤติกรรม ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยแรงจูงใจ และปัจจัยค่าจูง ในด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประชากร คือ เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. จำนวน 436 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane กำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 209 คน โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ดำเนินการสุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 214 คน

เครื่องมือในการวิจัย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งคำถามออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านทัศนคติในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้รูปแบบคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ระดับความคิดเห็นเป็นการประเมินสภาพในปัจจุบันตามประเด็นที่สอบถาม และระดับการให้ความสำคัญ เป็นการประเมินการให้ความสำคัญในประเด็นที่สอบถาม ใช้รูปแบบคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามด้านปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ระดับความคิดเห็นเป็นการประเมินสภาพในปัจจุบันตามประเด็นที่สอบถาม และระดับการให้ความสำคัญ เป็นการประเมินการให้ความสำคัญในประเด็นที่สอบถาม ใช้รูปแบบคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามด้านผลการปฏิบัติงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้แก่ ผลการตรวจสอบบัญชีปกติ ผลการตรวจสอบบัญชียื่นยัน และผลการตรวจสอบบัญชีเชิงลึก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธี Cronbach's alpha ซึ่งผลการทดสอบแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำและรวบรวมแบบสอบถามผ่าน Google Forms

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ผลของงานวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช ด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก (Logit Model)

$$\ln\left(\frac{P}{1-P}\right) = \beta_0 + \beta_1 \text{gender} + \beta_2 \text{age1} + \beta_3 \text{masterd} + \beta_4 \text{thaibar} \\ + \beta_5 \text{typehome} + \beta_6 \text{live} + \beta_7 \text{level} + \beta_8 \text{workarea} \\ + \beta_9 \text{timego} + \beta_{10} \text{at4} + \beta_{11} \text{at6} + \beta_{12} \text{at8} + \beta_{13} \text{at10} \\ + \beta_{14} \text{movsig2} + \beta_{15} \text{movsig3} + \beta_{16} \text{movsig5} + \beta_{17} \text{movsig8} \\ + \beta_{18} \text{hygsig1} + \beta_{19} \text{hygsig2} + \beta_{20} \text{hygsig4} + \beta_{21} \text{hygsig16} + \varepsilon$$

โดยกำหนดให้

Y = ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

(Y = 1; มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (ผลการปฏิบัติงานตั้งแต่ 50 บัญชี ในรอบระยะเวลา 1 ปี)

/ Y = 0; ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (ผลการปฏิบัติงานน้อยกว่า 50 บัญชี ในรอบระยะเวลา 1 ปี)

β = ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง

gender = เพศ $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณีชาย} \\ 0 = \text{กรณีหญิง} \end{bmatrix}$

age = อายุ $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี 21-30 ปี} \\ 0 = \text{กรณี 31-60 ปี} \end{bmatrix}$

masterd = ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี ใช่} \\ 0 = \text{กรณี ไม่ใช่} \end{bmatrix}$

thaibar = จบหลักสูตรเนติบัณฑิตไทย $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี ใช่} \\ 0 = \text{กรณี ไม่ใช่} \end{bmatrix}$

- Typehome i = ประเภทที่พักอาศัย เมื่อ $i = 1,2$
- Typehome 1 $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี บ้าน} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- Typehome 2 $\begin{bmatrix} 2 = \text{กรณี คอนโด} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- live i = ผู้ร่วมพักอาศัย เมื่อ $i = 1,2,3$
- live 1 $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี พ่อ แม่ พี่น้อง ญาติ} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- live 2 $\begin{bmatrix} 2 = \text{กรณีสามี ภรรยา / สามี ภรรยา และบุตร} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- live 3 $\begin{bmatrix} 3 = \text{กรณีเพื่อน} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- level i = ระดับตำแหน่ง เมื่อ $i = 1,2$
- level 1 $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี ชำนาญการ} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- level 2 $\begin{bmatrix} 2 = \text{กรณี ชำนาญการพิเศษ} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- workarea = พื้นที่ปฏิบัติงาน $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี สำนักงาน ป.ป.ช ภาค / สำนักงาน ป.ป.ช ประจำจังหวัด} \\ 0 = \text{กรณี สำนักงาน ป.ป.ช ส่วนกลาง} \end{bmatrix}$
- timego i = ระยะเวลาเดินทาง เมื่อ $i = 1,2$
- timego 1 $\begin{bmatrix} 1 = \text{กรณี 21-30 นาที / 31-40 นาที} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- timego 2 $\begin{bmatrix} 2 = \text{กรณี 41-50 นาที / 51-60 นาที} \\ 0 = \text{กรณีอื่น ๆ} \end{bmatrix}$
- at4 = ท่านมักทำงานผิดพลาดทำให้ต้องมีการแก้ไขหลายรอบ
- at6 = ผลงานของท่านมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน
- at10 = ท่านสามารถปฏิบัติงานได้แล้วเสร็จ ตามกรอบระยะเวลาเป็นส่วนใหญ่ (80-90%)
- at8 = ท่านมักปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ (OT) หรือนำงานกลับไปทำที่บ้าน
- movsig2 = การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา
- movsig3 = ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
- movsig5 = ความภูมิใจเมื่องานสำเร็จตามที่คาดหวัง
- movsig8 = ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ
- hygsig1 = ความเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กร
- hygsig2 = วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กรเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
- hygsig4 = การแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำของผู้บังคับบัญชา
- hygsig16 = การมีเวลาหยุดพักระหว่างงานที่เหมาะสม

ตามระดับ
ความสำคัญ
1 – 5

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช ด้วยสมการถดถอยแบบจำลองโลจิสต์ (Logit Model)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุด้วยแบบจำลองโลจิสต์

LR chi2(26) = 66.77

Prob > chi2 = 0.0000

Log likelihood = -90.851174

Correctly classified = 76.80 %

ตัวแปร	Coefficient	Standard Error	Z-stat	P-value	Marginal Effect (dy/dx)
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศชาย	0.2622	0.4160	0.6300	0.5280	0.0616
อายุ 21–30 ปี	-1.1916	0.6424	-1.8500	0.0640*	-0.2893
ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี	-0.4573	0.4512	-1.0100	0.3110	-0.1099
จบหลักสูตรเนติบัณฑิตไทย	-0.1941	1.0532	-0.1800	0.8540	-0.0469
ประเภทที่พักอาศัย					
บ้าน	2.5250	1.1911	2.1200	0.0340*	0.5219
คอนโดมิเนียม	4.3378	1.5515	2.8000	0.0050*	0.4411
ผู้ร่วมพักอาศัย					
พ่อแม่ พี่ น้องญาติ	-2.4762	1.2103	-2.0500	0.0410*	-0.5458
สามี ภรรยา บุตร	-1.7872	1.2001	-1.4900	0.1360	-0.4184
เพื่อน	-1.3734	0.8453	-1.6200	0.1040	-0.3287
พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน					
ระดับตำแหน่ง					
ชำนาญการ	0.2478	0.4975	0.5000	0.6180	0.0582
ชำนาญการพิเศษ	1.8134	0.7709	2.3500	0.0190*	0.3343
พื้นที่ปฏิบัติงาน สำนักงาน ป.ป.ช ภาค และสำนักงาน ป.ป.ช ประจำจังหวัด	-3.1462	1.3290	-2.3700	0.0180*	-0.3983
ระยะเวลาเดินทาง					
21–40 นาที	0.2607	0.4621	0.5600	0.5730	0.0616
41–60 นาที	-3.7418	1.2801	-2.9200	0.0030*	-0.6235
ทัศนคติในการปฏิบัติงาน					
ท่านมักทำงานผิดพลาดทำให้ต้องมีการแก้ไขหลายรอบ	0.0239	0.3172	0.0800	0.9400	0.0057
ผลงานของท่านมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน	-0.9295	0.5411	-1.7200	0.0860*	-0.2206
ท่านสามารถปฏิบัติงานได้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาเป็นส่วนใหญ่ (80–90%)	1.0480	0.5403	1.9400	0.0520*	0.2488
ท่านมักปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ (OT) หรือนำงานกลับไปทำที่บ้าน	0.5534	0.2781	1.9900	0.0470*	0.1314

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	Coefficient	Standard Error	Z-stat	P-value	Marginal Effect (dy/dx)
ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน					
ด้านความสำเร็จในงาน					
การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา	2.5119	1.0028	2.5000	0.012*	0.5963
ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ	0.2649	1.0187	0.2600	0.7950	0.0629
การได้รับการยอมรับ					
ความภูมิใจเมื่องานสำเร็จตามที่คาดหวัง	0.2491	0.6621	0.3800	0.7070	0.0591
ความรับผิดชอบ					
ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ	-2.8552	1.2086	-2.3600	0.0180*	-0.6778
ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน					
ด้านนโยบายและกฎระเบียบ					
ความเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กร	-0.6987	1.0531	-0.6600	0.5070	-0.1659
วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กรเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน	1.4147	1.2488	1.1300	0.2570	0.3358
ด้านการปกครองและบังคับบัญชา					
การแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำของผู้บังคับบัญชา	-2.2981	0.8013	-2.8700	0.0040*	-0.5455
ด้านชีวิตส่วนตัว					
การมีเวลาหยุดพักระหว่างงานที่เหมาะสม	-1.7127	0.8557	-2.0000	0.0450*	-0.4066

หมายเหตุ : * แสดงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .10

ที่มา : จากการศึกษา

เมื่อพิจารณาค่า LR Chi-Square เท่ากับ 66.77 และค่า Prob > chi2 เท่ากับ 0.0000 อธิบายได้ว่า แบบจำลองนี้สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่า Overall Percentage Correct เท่ากับ 76.80 % อธิบายได้ว่าแบบจำลองนี้สามารถพยากรณ์ความน่าจะเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช ได้ถูกต้องร้อยละ 76.80

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .10 ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่อายุ 21–30 ปี มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน น้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 31–60 ปี ร้อยละ 28.93 ประเภทที่พักอาศัย ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่บ้าน มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่บ้านพัก หอพัก/อพาร์ทเมนท์ ร้อยละ 52.19 และผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่คอนโดมิเนียม มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่บ้านพัก หอพัก/อพาร์ทเมนท์ ร้อยละ 44.11 ผู้ร่วมพักอาศัย ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่พักอาศัยกับพ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยกว่าผู้ที่พักอาศัยคนเดียว ร้อยละ 54.58 ทั้งนี้ เพศ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จบหลักสูตร เนติบัณฑิตไทย ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่ตำแหน่ง ข้าราชการพิเศษ มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่ตำแหน่งปฏิบัติการ ร้อยละ 33.43 พื้นที่ปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่ปฏิบัติงานที่สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค และสำนักงาน ป.ป.ช ประจำจังหวัด มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยกว่าปฏิบัติงานที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง ร้อยละ 39.83 ระยะเวลาเดินทาง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่ใช้เวลาเดินทางไปปฏิบัติงาน 41–60 นาที มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยกว่าผู้ที่ใช้เวลาเดินทางไปปฏิบัติงานไม่เกิน 20 นาที ร้อยละ 62.35

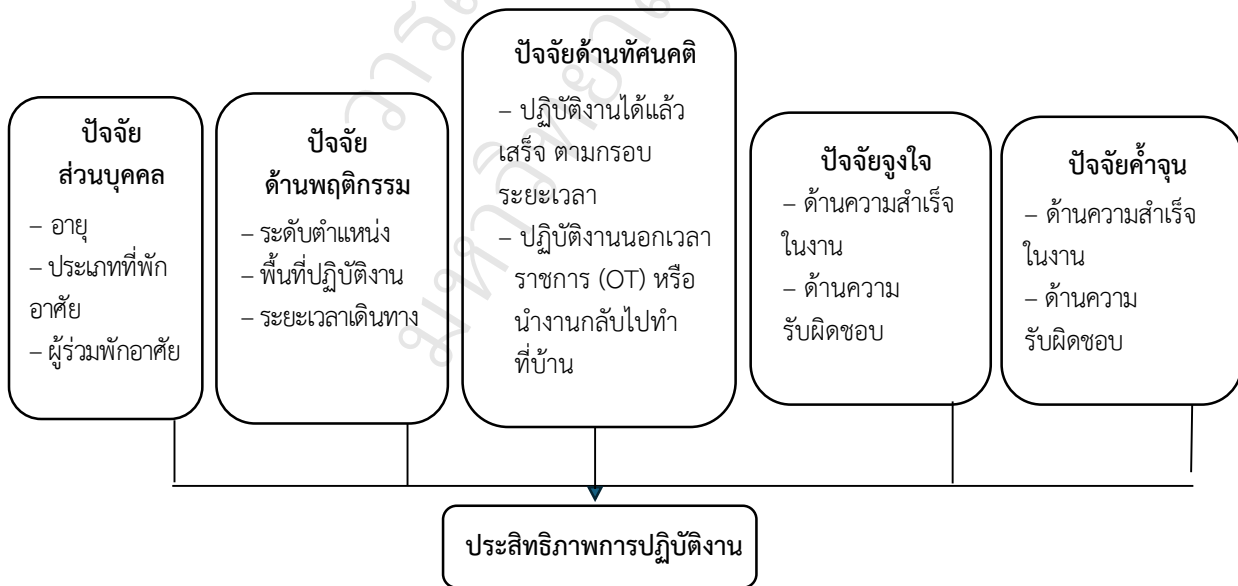
ปัจจัยด้านทัศนคติ การที่ผลงานมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยเมื่อผู้ปฏิบัติงานต้องการให้ผลงานมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะลดลงร้อยละ 22.06 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการที่ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับผลงานที่มีคุณภาพมากเกินไปจะทำให้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานมากขึ้น เกิดความล่าช้า และผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การที่สามารถปฏิบัติงานได้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาเป็นส่วนใหญ่ (80–90%) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยเมื่อผู้ปฏิบัติงานต้องการปฏิบัติงานได้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาเป็นส่วนใหญ่ (80–90%) มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะเพิ่มขึ้น 24.88 และการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ (OT) หรือนำงานกลับไปทำที่บ้าน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยเมื่อผู้ปฏิบัติงานต้องการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ (OT) หรือนำงานกลับไปทำที่บ้าน มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.14 โดยเมื่อเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานเพื่อให้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลา จะส่งผลในทางบวกต่อการปฏิบัติงาน

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในงาน การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ร้อยละ 59.63 ด้านความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยผู้ที่ให้ความสำคัญกับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลงร้อยละ 67.78 ซึ่งอาจเกิดจากภาระงานที่มากเกินไป ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเครียดและความกดดันในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ชั้นที่ 5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ (Self-Actualization Needs) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ในการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การบรรลุเป้าหมายในชีวิต และ การใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg คือ ปัจจัยจูงใจ ด้านการประสบความสำเร็จ เมื่อบุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จก็จะมีภูมิใจ และสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคคลมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจเมื่อได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัคร บัวบาน (2567, หน้า 91) ที่พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่สร้างสรรค์และท้าทาย ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 สงขลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรงค์ชัย หยวยกง, ธนสถา โรจนตระกูล และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2567, หน้า 894–896) พบว่า ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ด้านได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการท้องถิ่นในอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวัฒน์ สายวิวัฒน์ (2562, หน้า 81–83) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จในงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในงาน

ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงาน ด้านการปกครองและบังคับบัญชา การแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำของผู้บังคับบัญชา โดยผู้ที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำของผู้บังคับบัญชา มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ลดลง ร้อยละ 54.55 อาจเกิดการพึ่งพาผู้บังคับบัญชามากเกินไป ไม่สามารถปฏิบัติงานหรือตัดสินใจเองได้ ทำให้เกิดความล่าช้าและติดขัดในการปฏิบัติงาน ด้านชีวิตส่วนตัว การมีเวลาหยุดพักระหว่างงานที่เหมาะสม โดยผู้ที่ให้ความสำคัญกับการมีเวลาหยุดพักระหว่างงานที่เหมาะสม มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ลดลง ร้อยละ 40.66 อาจสะท้อนให้เห็นถึงความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ชั้นที่ 1 ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย การนอน และการขับถ่าย เป็นต้น และ ชั้นที่ 2 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety or Security Needs) เป็นความต้องการที่จะได้รับการคุ้มครองป้องกันภัยต่างๆ ที่จะเกิดหรืออาจเกิดแก่ชีวิต ทรัพย์สิน สิทธิ เสรีภาพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงในหน้าที่การงาน และสถานะทางสังคม เป็นต้น สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg คือ ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยการปกครองบังคับบัญชา (Supervision) หรือการนิเทศงาน หมายถึง ความสามารถ หรือความยุติธรรมของผู้บังคับบัญชา หรือผู้นิเทศงานในการดำเนินงานและการบริหารงาน ด้านการมีชีวิตส่วนตัว (Personal Lift) ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ดี เช่น การไม่ถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ซึ่งห่างไกลครอบครัว การมีเวลาพักผ่อนที่เหมาะสม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรงค์ชัย หยวกยง, ธนัสนา โรจนตระกูล และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2567, หน้า 894–896) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของข้าราชการท้องถิ่นในอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารขององค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ด้านความมั่นคงในงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาระงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินนั้น มีความกดดันและความเครียดมาก ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายหรือปฏิบัติงานให้สำเร็จได้นั้นต้องอาศัยคำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา และสภาพร่างกายและจิตใจที่มีความพร้อม

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

ภาพประกอบ 3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช

แม้ว่าการตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องใช้ความรู้ด้านกฎหมายในการปฏิบัติงาน แต่จากผลการศึกษากลับไม่พบว่า ผู้ที่จบหลักสูตรเนติบัณฑิตไทย มีผลการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้จบหลักสูตรดังกล่าว เช่นเดียวกับผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี แต่ระดับตำแหน่งกลับมีผลในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นผลมาจากการสั่งสมประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งระดับสูงขึ้นไปมักได้รับโอกาสในการปฏิบัติงานที่มีความท้าทาย ต้องมีความรับผิดชอบที่มากขึ้น มีอำนาจในการตัดสินใจและชี้นำแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจและกระตุ้นให้การปฏิบัติงานดีขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของผู้ที่สนใจในการปฏิบัติงาน ยังแสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ มีการเสียสละเวลาส่วนตัว ซึ่งเป็นทัศนคติที่ดีที่จะช่วยให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น

สรุป

จากการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .10 ปรากฏผลการศึกษาดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ ประเภทที่พักอาศัย ผู้ร่วมพักอาศัย ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่อายุ 21–30 ปี มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน น้อยกว่าผู้ที่อายุ 31–60 ปี ร้อยละ 28.93 ผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่บ้าน มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่พักอาศัยอยู่บ้านพัก หอพัก/อพาร์ทเมนท์ ร้อยละ 52.19 และผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่คอนโดมิเนียม มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่พักอาศัยอยู่บ้านพัก หอพัก/อพาร์ทเมนท์ ร้อยละ 44.11 ทั้งนี้ผู้ที่พักอาศัยกับพ่อแม่ พี่ น้องญาติ มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยกว่าผู้ที่พักอาศัยคนเดียว ร้อยละ 54.58 ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน พบเพียง ระดับตำแหน่ง พื้นที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาเดินทาง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยผู้ที่ตำแหน่งชำนาญการพิเศษ มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่ตำแหน่งปฏิบัติการ ร้อยละ 33.43 ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานที่สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยกว่าปฏิบัติงานที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง ร้อยละ 39.83 และผู้ที่ใช้เวลาเดินทางไปปฏิบัติงาน 41–60 นาที มีความน่าจะเป็นที่จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานน้อยกว่าผู้ที่ใช้เวลาเดินทางไปปฏิบัติงานไม่เกิน 20 นาที ร้อยละ 62.35 ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้สะท้อนให้เห็นทัศนคติในเชิงบวกในการปฏิบัติงาน โดยการมุ่งมั่นเสียสละเวลาส่วนตัวและทุ่มเทในการปฏิบัติงานเพื่อให้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลา จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ส่วนการปฏิบัติงานให้อยู่ในเกณฑ์คุณภาพ อาจสร้างความกดดันเนื่องจากต้องใช้ความระเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจิตใจในการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านความสำเร็จในงาน การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา ด้านความรับผิดชอบ โดยเมื่อผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกรอบเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในเชิงบวก ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานการปฏิบัติงานในเชิงลบอาจเกิดจากภาระงานที่รับผิดชอบมีมากเกินไปเกิดแรงกดดันจากความมุ่งมั่นและภาวะเครียดทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง และด้านปัจจัยค่าจ้างในการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านการปกครองและบังคับบัญชา การแก้ไขปัญหาและการให้คำแนะนำของผู้บังคับบัญชา ด้านชีวิตส่วนตัว การมีเวลาหยุดพักระหว่างงานที่เหมาะสม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในเชิงลบ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติงานต้องรอคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชาขาดความสามารถในการตัดสินใจ ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ส่วนการต้องการเวลาหยุดพักที่เหมาะสมสะท้อนให้เห็นความไม่สมดุลระหว่างเวลาทำงานและเวลาพักผ่อน และความเหนื่อยล้าของผู้ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการเดินทางและประเภทที่พักอาศัยมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ป.ช. ควรจัดให้มีสวัสดิการที่พักสำหรับพนักงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยเร็ว เพิ่มการทำงานแบบ Hybrid และนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการทำงานให้สามารถปฏิบัติงานได้จากทุกพื้นที่ ลดข้อจำกัดในการเดินทางและที่พักรอ

1.2 จากการศึกษาพบว่า ระดับตำแหน่ง และปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน ด้านการปกครองและบังคับบัญชา มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ป.ช. ควรจัดให้มีระบบการฝึกงานที่เน้นขั้นตอนการปฏิบัติจริงก่อนเริ่มงาน ทั้งควรจัดให้ทุกสำนักทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีหัวหน้างานที่สามารถให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานได้ และการกำหนดตัวชี้วัด ควรดำเนินการให้เหมาะสมกับระดับตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงาน

1.3 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในงาน ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ป.ช. ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยการสื่อสารให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นถึงเส้นทางในอนาคต ผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงานได้สำเร็จ และกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานต้องการที่จะพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.4 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน ด้านชีวิตส่วนตัว มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ป.ช. ควรให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน เช่น การพิจารณาโยกย้าย ควรคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นส่วนตัวซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานประกอบกับประโยชน์ของทางราชการ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น การจัดพื้นที่สำหรับพักผ่อน หรือการจัดให้มีการประเมินระดับความเครียดของผู้ปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 จากการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน สังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ให้ครอบคลุมผู้ปฏิบัติงานทั้งองค์กรเพื่อเป็นมุมมองในการกำหนดนโยบายในภาพรวม

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามแนวคิด ทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีคาดหวังของวูรัม ทฤษฎีเสริมแรงของสกินเนอร์ ทฤษฎีความเป็นธรรมของอดัมส์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลให้ทางสำนักงาน ป.ป.ช. นำไปใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรรณา สุวรรณคำ. (2564). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ*. สารนิพนธ์ บข.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ดำรงชัย หยวงยง ธนสถา โรจนตระกูล และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการท้องถิ่นในอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิชาการและวิจัยสหวิทยาการ*, 4(4), 878–898.
- นิตา ประพฤติธรรม. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- รุ่งอรุณ จงเสมอสิทธิ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์ บข.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมักร บัวบาน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 สงขลา. *วารสารวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม มสธ. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 4(1), 81–95.
- สิริวัฒน์ สายวิวัฒน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ในฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย*. สารนิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. (2561). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.
- _____. (2562). *ประวัติความเป็นมา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.
- _____. (2562). *ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.
- _____. (2563). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. (2565). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.

_____. (2565). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.

_____. (2565). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.

_____. (2567). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.

_____. (2567). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.nacc.go.th>. 10 มีนาคม 2568.

Herzberg, F. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Willey & Sons.

Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row Publishers.

McGregor, D. M. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York: McGraw-Hill.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

THE GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF THE EDUCATIONAL OPPORTUNITY
EXTENSION SCHOOLS UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

พินิจพิพาพร ศรีสุนันธา* และ ประพนธ์ ธรรมไชย

Phinpipaporn Srisunantha* and Prapan Thumachai

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน
แม่ฮ่องสอน 58000

Program in Education Administration, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University,
Mae Hong Son Campus, Mae Hong Son 58000, Thailand

*Corresponding Author: Email: Phinpipapoen.sri@gmail.com

รับบทความ 16 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 29 เมษายน 2568 ตอรับบทความ 1 พฤษภาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป และครูที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 106 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของตาราง Krejcie & Morgan และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 9 คน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.18 – 0.84 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.47–0.87 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปบรรยายแบบพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 2) การวางแผนกิจการนักเรียน และ 3) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สำหรับแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ 1) การวางแผนกิจการนักเรียนโดยการดำเนินงานตามแผนงานและติดตาม ประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาการวางแผนบริหารกิจการนักเรียนและการเผยแพร่ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนแก่นักเรียน ครู และผู้ปกครองให้ทราบโดยทั่วกัน และ 2) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการยกย่อง และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีหรือได้รับรางวัล และจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบ ต่อสังคม และ 3) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยกำหนดขั้นตอนดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดนโยบายและแผนงานในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจ

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, การประเมินความต้องการจำเป็น

ABSTRACT

This research aimed to examine the current and desired conditions, needs, and guidelines for student affairs administration in opportunity extension schools under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 106 participants, including school administrators, heads of general administration, and teachers responsible for student affairs, selected based on the Krejcie & Morgan table and stratified random sampling. The target group for interviews comprised nine scholars, including the Director of the Education Promotion Division, school administrators, and heads of general administration under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. The research employed a mixed-methods approach. The research instruments comprised 5-point Likert scale questionnaires and interview forms. The questionnaires designed to assess both current and desired conditions demonstrated content validity coefficients ranging from 0.80 to 1.00. The discriminative power values ranged from 0.18 to 0.84 for the current-condition questionnaire, and from 0.47 to 0.87 for the desired-condition questionnaire, with the reliability of 0.97 and 0.98, respectively. Qualitative data were analyzed through content analysis and descriptive narration, whereas quantitative data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI modified).

The research findings were as follows: The current conditions were overall at a high level, while the desired conditions were overall at the highest level. For the modified priority needs index, the top three priorities were: 1) promoting student discipline, morality, and ethics, 2) planning student affairs, and 3) promoting democracy in schools. The guidelines for student affairs administration in educational opportunity expansion schools comprised: 1) planning student affairs by implementing planned operations and conducting monitoring and evaluation to enhance and further student affairs administration, and disseminating relevant regulations and practices to students, teachers, and parents, 2) promoting student discipline, morality, and ethics by organizing activities that develop moral and ethical values, and recognizing and encouraging students who demonstrate good behaviors or have received awards, and organizing activities that promote social responsibility, and 3) promoting democracy in schools by systematically establishing steps to promote democracy, setting policies and plans for implementing democratic practices in schools, and organizing activities that encourage student participation in expressing opinions and decision-making.

Keywords: Student Affairs Administration, Educational Opportunity Extension Schools, Needs Assessment

บทนำ

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นหนึ่งในขอบเขตภารกิจงานของการบริหารทั่วไป ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานภายในสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียนในด้านการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน ควบคุม แก้ไขความประพฤติของผู้เรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย และสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร เพราะเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ ระบอบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมในสถานศึกษา มีแบบแผนการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมี

ความสุข รวมถึงผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และมีคุณค่าต่อสังคมต่อไป (กุสิณา รอดทอง, 2560, หน้า 28)

ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ระบุให้รัฐดำเนินการจัดการศึกษาให้เด็กทุกคน โดยมีหน้าที่ในการดำเนินการกำกับ และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และมุ่งพัฒนาให้เป็นคน ที่มีความสามารถตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560, หน้า 14) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ว่าหลักการจัดการศึกษา เพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษา เพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม มีเจตคติที่พึงประสงค์ เกิดการพัฒนาตนเองไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 76) และทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน มุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิต และการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป้าหมายหลักของการพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, หน้า 20)

อีกทั้งคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ การวางแผนกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ดังนั้นการบริหารกิจการนักเรียน จึงถือเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องดำเนินการหาทางแก้ไขปัญหา โดยอำนาจการและประสานความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน และชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัด มุ่งหวังให้ผู้เรียน มีความรู้ ทั้งทางวิชาการ และทักษะทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี เพื่อที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, หน้า 32) และความสำคัญอีกประการ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีสภาพบริบทเชิงพื้นที่ให้บริการทางการศึกษาที่มีลักษณะสลับซับซ้อน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ ความเป็นอยู่ที่ห่างไกลการคมนาคมยากลำบาก ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรม และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในหลายด้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2565, หน้า 1) อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนนอกเหนือจากงานวิชาการ และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ซึ่งการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด จำนวน 29 โรงเรียน ในแต่ละด้านยังพบปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินงาน คือ ขาดการสำรวจสภาพปัญหาในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ส่งผลกระทบต่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือสิ่งที่ถูกต้อง และความเหมาะสมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน เกิดปัญหาในด้านความแตกต่างของพฤติกรรมในเชิงที่สร้างสรรค์ และไม่สร้างสรรค์ ขาดความกล้าแสดงออกในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และผู้เรียนขาดความรู้พื้นฐานในการนำหลักประชาธิปไตยไปปรับใช้ในทางที่เหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2566, หน้า 25)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุน และส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาสังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินการบริหารกิจการนักเรียนในปัจจุบันของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยมีขอบเขตของการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ การวางแผนกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง ความพึงประสงค์ในการดำเนินการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตามขอบเขตของการบริหารกิจการนักเรียนทั้ง 6 ด้าน

ความต้องการจำเป็น หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดลำดับความต้องการจำเป็นในการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง ผลของการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการหรือขั้นตอนการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ใน 6 ด้าน ได้แก่ การวางแผนกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ใน 4 อำเภอ จำนวน 29 โรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งดังกล่าวของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป หมายถึง ผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

ครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งในตำแหน่งครู โดยมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน และปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

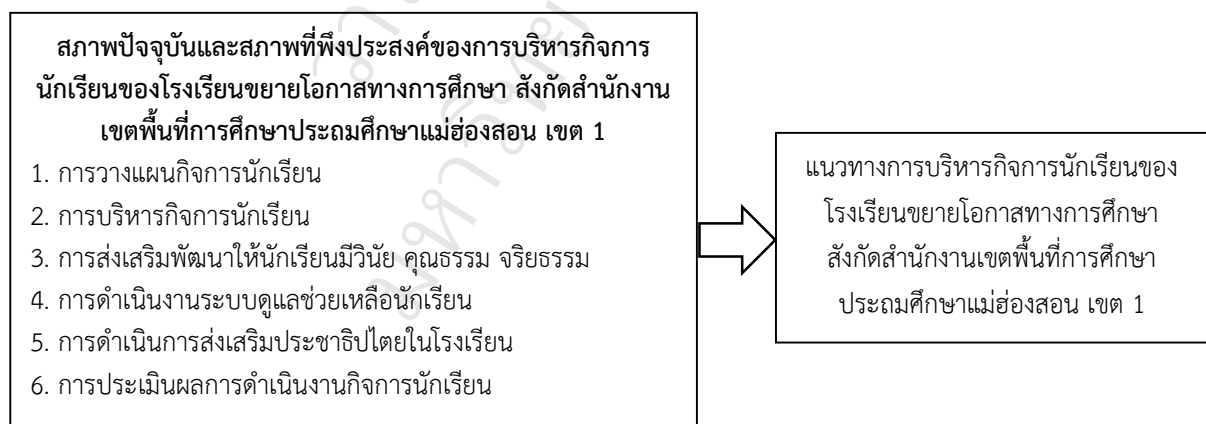
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารกิจการนักเรียน เป็นหนึ่งในภารกิจงานของสถานศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาเด็กเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยอาศัยการวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน หมายถึง การรวบรวมข้อมูล และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกิจการนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน การเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ รวมถึงการจัดทำแผนการดำเนินงาน และการกำหนดผู้ปฏิบัติงาน
2. ด้านการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การกำหนดหน้าที่ การประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้อง การวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ รวมถึงมีการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการยกย่องให้กำลังใจผู้ที่มีความประพฤติดี
4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินงานการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน การป้องกันแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการวางแผนส่งต่อนักเรียน
5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การจัดทำแผนงานโครงการ และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย
6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานทั้งในระดับหน่วยงานภายในและการประเมินผลในรูปแบบของคณะกรรมการ การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, หน้า 33) ได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดหลัก และสังเคราะห์ร่วมกับเอกสารการวิจัยการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามกรอบแนวคิด 6 ด้าน โดยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มาคำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญ ของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป และครูที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 145 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป และครูที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2567 ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607–610) ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาสัดส่วนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน และสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.47–0.87 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.47–0.87 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาในสังกัด

2. ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และขอรับกลับคืน ตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 4 คน
2. ผู้ศึกษานัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยขออนุญาตให้มีการบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์
3. ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยกำหนดเวลาสัมภาษณ์แต่ละคนประมาณ 1 ชั่วโมง และมีการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์เป็นระยะ ๆ
4. ผู้ศึกษาดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียงตามประเด็นต่าง ๆ และสรุปคำสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และรวมถึงการคำนวณดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Priority Need Index: PNI) โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (สุมิเวล ร่องวานิช, 2558, หน้า 275–279) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้พรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน (ที่เป็นจริง)			สภาพที่พึงประสงค์ (ที่อยากให้เป็น)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การวางแผนกิจการนักเรียน	3.87	0.54	มาก	4.92	0.29	มากที่สุด
2. การบริหารกิจการนักเรียน	4.17	0.65	มาก	4.84	0.37	มากที่สุด
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	3.76	0.70	มาก	4.79	0.41	มากที่สุด
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.05	0.64	มาก	4.77	0.45	มากที่สุด
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.93	0.59	มาก	4.91	0.29	มากที่สุด
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	3.91	0.62	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.94	0.62	มาก	4.84	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ลำดับแรก คือ การบริหารกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{x} = 4.05$, S.D.

= 0.64) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.59) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.62) การวางแผนกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.54) และการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ลำดับแรก คือ การวางแผนกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.29) รองลงมา คือ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.91$, S.D. = 0.29) การบริหารกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.37) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.43) และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{x} = 4.77$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตามองค์ประกอบในภาพรวม ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวม

องค์ประกอบ การบริหารกิจการนักเรียน	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	PNI _{modified}	ลำดับ
	D	I		
1. การวางแผนกิจการนักเรียน	3.87	4.92	0.271	2
2. การบริหารกิจการนักเรียน	4.19	4.84	0.157	6
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	3.76	4.79	0.275	1
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.05	4.77	0.179	5
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.93	4.91	0.250	3
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	3.91	4.79	0.226	4
เฉลี่ยรวม	3.95	4.84	0.227	

จากตาราง 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยดัชนีเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.227 (PNI_{modified} = 0.227) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงจากค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (PNI_{modified} = 0.275) รองลงมา คือ การวางแผนกิจการนักเรียน (PNI_{modified} = 0.271) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (PNI_{modified} = 0.250) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน (PNI_{modified} = 0.226) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (PNI_{modified} = 0.179) และการบริหารกิจการนักเรียน (PNI_{modified} = 0.157) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รายละเอียด ดังนี้

2.1 การวางแผนกิจการนักเรียน ควรดำเนินงานตามแผนงาน และติดตาม ประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาการวางแผนบริหารกิจการนักเรียน รวมถึงการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2.2 การบริหารกิจการนักเรียน ควรกำหนดเป้าหมาย และวางแผนประสานงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมถึงการติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

2.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมพัฒนา ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยอาศัยภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม

มีการยกย่อง และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีหรือได้รับรางวัล ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจ และมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองและต่อยอดไปสู่การพัฒนาผู้อื่น

2.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรกำหนดนโยบาย และแผนงานอย่างเหมาะสม และเป็นระบบตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประสานกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรม รวมถึงการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามบริบทเชิงพื้นที่

2.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ควรมีการจัดตั้ง และส่งเสริมการทำงานของสภานักเรียน กำหนดแผนงานในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย มีการติดตามและประเมินผล รวมถึงเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน

2.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ควรมีกระบวนการประเมินผล โดยมีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ วิเคราะห์ ประเมินผลข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และสรุปผลเพื่อนำเสนอรายงานแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนากิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาโดยรวมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา และกรอบแนวคิดในการศึกษา ผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารกิจการนักเรียน รองลงมา คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การวางแผนกิจการนักเรียน และการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ โพธิ์ชื่น (2560, หน้า 159) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสิณา รอดทอง (2560, หน้า 95) ที่ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติคุณ บุญจุง (2562, หน้า 516) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพัชร เกตุรัตน์ (2561, หน้า 63) ที่ได้ศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน

นอกจากนี้ยัง พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนกิจการนักเรียน รองลงมา คือ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ โพธิ์ชื่น (2560, หน้า 160) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวางแผนกิจการนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์ (2562, หน้า 96) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของแผนงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม ประชาธิปไตย รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผดุงศักดิ์ ระภาณุสิทธิ์ (2566, หน้า 48) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยเรียงจากค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง พบว่า การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีความต้องการจำเป็นที่ต้องพัฒนาเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การวางแผนกิจการนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการบริหารกิจการนักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์ (2562, หน้า 100) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า ความต้องการจำเป็นในภาพรวม ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผดุงศักดิ์ ระภาณุสิทธิ์ (2566, หน้า 49) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า งานส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 6 ด้าน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ โดยผู้ศึกษาจะนำเสนอการอภิปรายผลแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มีปัญหาสูงสุดตามดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้

2.1 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยอาศัยภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรมีการยกย่อง และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีหรือได้รับรางวัล รวมถึงการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบ เกิดความรู้สึภาคภูมิใจ และมีแรงบันดาลใจ ในการพัฒนาตนเอง และต่อยอดไปสู่การพัฒนาผู้อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน มีความพร้อมต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของโลกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาศินี ภูทัตตวง (2566, หน้า 31) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งได้เสนอแนวทางไว้ว่าการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรมีการยกย่องการทำความดีของผู้เรียน และสร้างความตระหนักให้ครูเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนา ผู้เรียนควบคู่กับการเรียนการสอน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผดุงศักดิ์ ระภาณุสิทธิ์ (2566, หน้า 52) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้เสนอแนวทางไว้ว่า ควรจัดการประชุมและวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม โดยบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น อีกทั้งควรยกย่องให้กำลังใจ แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี เพื่อเป็นแบบอย่าง และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคคลอื่น

2.2 การวางแผนกิจการนักเรียน สถานศึกษาควรดำเนินการวางแผนบริหารกิจการนักเรียน โดยกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารกิจการนักเรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนานักเรียนทั้งในด้านวิชาการและพฤติกรรมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนมีศักยภาพ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ วิลาวลัย แสงประเสริฐ (2563, หน้า 123) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยเสนอไว้ว่าควรมีการวางแผนการบริหารกิจการนักเรียน โดยคณะกรรมการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนที่เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครู เพื่อดำเนินงานกิจการนักเรียนควบคู่ ไปด้วยกับการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ โพธิ์ชื่น (2560, หน้า 160) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ที่ได้เสนอไว้ว่าการวางแผนงานกิจการนักเรียนควรมีการเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการกำหนด และออกแบบโครงการหรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปี และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของกัมปนาท อาทิตยตั้ง (2565, หน้า 102) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้เสนอแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในระดับที่สูงขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู และนักเรียน

2.3 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดแผนงานการส่งเสริมประชาธิปไตย มีการจัดตั้ง และส่งเสริมการทำงานของสภานักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาสังคมภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคง จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ถ้าแสดงออก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเคารพสิทธิ และรู้จักหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขสอดคล้องกับการศึกษาของ กัมปนาท อาทิตยตั้ง (2565, หน้า 104) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย รวมถึงเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมในอนาคต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวลัย แสงประเสริฐ (2563, หน้า 123) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้เสนอแนวทางการเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาศินี ภูทัตตวง (2566, หน้า 32) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งได้เสนอแนวทางการส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งสภานักเรียน รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งในและนอกสถานศึกษา และการประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ได้แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยการกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมพัฒนาที่ชัดเจน จัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยอาศัยภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรมีการยกย่อง และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี ดำเนินการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน สถานศึกษาควรดำเนินงานตามแผนงานและติดตาม ประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนบริหารกิจการนักเรียน โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนพร้อมทั้งขับเคลื่อนงานกิจการนักเรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน มีการแบ่งงานและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้มีความชัดเจน มีการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ใน

แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงาน รวมถึงการประเมินผล ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดนโยบาย และแผนงานการส่งเสริมประชาธิปไตย รวมถึงขั้นตอนดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีการจัดตั้ง และส่งเสริมการทำงานของสภานักเรียน รวมถึงการเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน และจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามโครงการที่กำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน เพื่อให้กระบวนการ บริหารกิจการนักเรียนมีความครอบคลุม และเป็นการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้พร้อมต่อการ เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในอนาคตต่อไป

สรุป

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริหารกิจการนักเรียน รองลงมา คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่ายมีการประสานและดำเนินงานตามกระบวนการร่วมกัน และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานของผู้เรียนทางด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกในอนาคต สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวางแผนกิจการนักเรียน รองลงมา คือ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความมุ่งหวังให้การบริหารกิจการนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งองค์ประกอบที่มุ่งหวังให้มีการพัฒนามากที่สุด คือ การวางแผนกิจการนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานในกระบวนการที่เกี่ยวข้องมีความต่อเนื่อง และเป็นระบบ สำหรับดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยเรียงจากค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม รองลงมา คือ การวางแผนกิจการนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการบริหารกิจการนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมถึงคุณลักษณะพื้นฐานที่ดี ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาอันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศไทย จำเป็นต้องมีการวางรากฐานในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเริ่มที่การพัฒนาจิตสำนึกของคนเป็นลำดับแรก ควบคู่ไปกับการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ อีกทั้งต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 6 ด้าน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ โดยผู้ศึกษานำเสนอการอภิปรายผลแนวทางที่มีปัญหาสูงสุดตามดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง คือ การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพ ที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้แนวทางนำไปสู่การปฏิบัติ หรือขั้นตอนที่นำไปสู่เป้าหมายโดยมีทิศทางที่แน่นอนชัดเจน และนำแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานภายในสถานศึกษา และขยายผลไปสู่สถานศึกษาอื่นในกลุ่มโรงเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรมีการร่วมกันพิจารณา กำหนดแนวทางการดำเนินงานบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพิ่มเติมให้มีความเป็นรูปธรรม เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพบริบทเชิงพื้นที่ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน ด้วยรูปแบบวิธีการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาผลการนำแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนไปใช้จริงในสถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

2.3 ควรขยายขอบเขตการศึกษา โดยทำการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถาบันการศึกษา สังกัดอื่นเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาพรวม และเกิดความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลดิษฐ์ ชลมนัสสรณ์. (2562). *สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เพาะ: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กัมปนาท อาทิตย์ตั้ง. (2565). *แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กุสิณา รอดทอง. (2560). *การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ผดุงศักดิ์ ระภาณูสิทธิ์. (2566). *แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี*. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(4), 39–56.
- ไพบลูย์ โปธิ์ชื่น. (2562). *แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี*. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 10(1), 152–162.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(40 ก), 14.
- วิลาวัลย์ แสงประเสริฐ และธีระพงศ์ บุศรากุล. (2563). *แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(3), 112–125.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2560 (ปรับปรุง 2562)*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2565). *คู่มือลูก มส.1 มีทักษะชีวิตคิดสร้างสรรค์ผูกพันบ้านเกิด*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.
- _____. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานรอบ 6 เดือน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- สุภาศินีย์ ภูทัตตวง. (2566). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 1(2), 21–34.
- สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). *การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติคุณ บุญจุง. (2562). *การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 “สังคมผู้สูงวัย: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา”, (หน้า 516–526). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

**แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1**

**THE GUIDELINES FOR AMICABLE INTERNAL SUPERVISION ADMINISTRATION OF SCHOOLS IN KHUN YUAM
DISTRICT UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

โคจิริรัตน์ เมืองมานิตย* และ ประพันธ์ ธรรมไชย

Soechirat Muangmanit* and Prapan Thumachai

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน
แม่ฮ่องสอน 58000

Program in Education Administration, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University,
Mae Hong Son Campus, Mae Hong Son 58000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: 66867212@g.cmru.ac.th

รับบทความ 13 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 1 พฤษภาคม 2568 ตอรับบทความ 6 พฤษภาคม 2568 เผยแพร่บทความ เมษายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ และข้าราชการครู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 123 คน และกลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จากโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านนวัตกรรมทางการนิเทศ และโรงเรียนต้นแบบการนิเทศ การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed methods) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 และค่าความเชื่อมั่นในภาพรวม เท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปบรรยายแบบพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ร่วมใจ ตั้งใจ ให้ใจ และเปิดใจ ตามลำดับ แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร 1) ด้านให้ใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกับครูในการกำหนดตารางการนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วม และควรกำหนดตารางการนิเทศที่ยืดหยุ่น ชัดเจน โดยมีการบันทึกไว้ในปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 2) ด้านร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม และสนับสนุนงบประมาณที่จำเป็นต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู 3) ด้านตั้งใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดเวลาในการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งแบบทางการและไม่ทางการ ควรมีทำที่เป็นมิตร เปิดกว้าง ให้ครูได้แสดงความคิดเห็น และให้การเสนอแนะเป็นทางบวก และ 4) ด้านเปิดใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกันกับครูกำหนดช่วงเวลา ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ และเกณฑ์การประเมิน ดำเนินการนิเทศด้วยความไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ และครอบคลุมทุกด้าน

คำสำคัญ: การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร, โรงเรียนในอำเภอขุนยวม, ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น
แบบปรับปรุง

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to examine the current and desirable conditions and needs for amicable internal supervision administration, and 2) to establish guidelines for amicable internal supervision administration of schools in Khun Yuam district under Mae Hong Son Primary Education Service Area Office 1. The sample consisted of 123 participants, including heads of academic affairs administration and teachers in the 2024 academic year. The target group comprised nine experts from schools with best practices in supervision, innovation and prototype schools in supervision. The research was mixed-method research. The instruments were interview forms and questionnaires, with the Index of Item Objective Congruence ranging from 0.80 to 1.00, with the reliability of 0.93. Qualitative data were analyzed by content analysis, descriptive summary, and quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and the modified priority needs index.

The results revealed that the current conditions were overall at a high level, and the desired conditions were overall at the highest level. The modified priority needs index ranking from most to least comprised: Together, Intention, Giving Heart, and Openness, respectively. The guidelines for amicable internal supervision administration were as follows: 1) Giving Heart, school administrators should convene meetings with teachers to jointly establish supervision schedules that facilitate teacher participation. The supervision schedule should be both flexible and clearly defined, with formal documentation included in the school's work calendar. 2) Together, school administrators should provide opportunities for teachers to conduct classroom research and engage in teaching and learning development, encourage participation in professional training, and allocate sufficient budgetary support for conducting the classroom research. 3) Intention, school administrators should arrange time to visit the classroom regularly, both formally and informally. They should have a friendly attitude and be open to teachers expressing their opinions and providing positive suggestions. 4) Openness, school administrators should work with teachers to set the time, explain the objectives, steps, methods, and evaluation criteria and conduct supervision with impartiality without prejudice and comprehensively in all aspects.

Keywords: Amicable Internal Supervision Administration, Schools in Khun Yuam district, Modified Priority Needs Index

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้การกระจายอำนาจมีเป้าหมายหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วนในการบริหาร และการจัดการศึกษา ซึ่งกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2563, หน้า 1) การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ เพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง การดำเนินการดังกล่าว จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564, หน้า 80) สอดคล้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่เป็นกิจกรรมสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็น

กระบวนการประกันคุณภาพของสถานศึกษาว่า สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการภายในสถานศึกษาจนถึงเป้าหมายสุดท้าย คือ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานหลักสูตร และเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน, 2566, หน้า 12)

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ด้านการอ่านออกเสียง และด้านการอ่านรู้เรื่อง ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาไทย ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ของโรงเรียนในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีผลการประเมินต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของระดับ เขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2566, หน้า 30-31) และผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ด้านแบบแผนการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า สถานศึกษามีกระบวนการบริหารจัดการด้านการกำกับกับการนิเทศติดตามภายในสถานศึกษา ยังไม่ต่อเนื่อง และไม่ทั่วถึง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการนิเทศภายใน สถานศึกษา ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการนิเทศ ขาดการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้าน การนิเทศภายในสถานศึกษา ไม่มีการจัดทำคู่มือ และกำหนดการนิเทศที่ชัดเจน การจัดระบบนิเทศการศึกษาทั้งภายใน และ ภายนอกสถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากหน่วยศึกษานิเทศก์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ และข้อจำกัดด้านบริบท ของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านบุคลากร และที่ตั้งของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2565, หน้า 57)

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมจะสามารถช่วยเหลือ และสนับสนุนครูผู้สอนให้เกิดการพัฒนา พฤติกรรมการสอนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยตรง (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน, 2566, หน้า 7) เนื่องจากการนิเทศภายในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อพัฒนา คุณภาพครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน เสริมสร้างสมรรถนะด้าน การสอน และการปฏิบัติงานของครู ส่งเสริมการประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน (ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564, หน้า 82) จึงกล่าวได้ว่ากลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพผู้เรียน คือการนิเทศภายในสถานศึกษา เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาจะเป็นการช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง และพัฒนาการจัด กระบวนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นตามลำดับ (กำชัย ยุคติชาติ, 2564, หน้า 6) ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษานั้นมีหลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาครู และการ จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล คือ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เนื่องจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเป็น กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และพัฒนางานให้มีคุณภาพ อันที่จะส่งผลให้ผู้เรียน ได้พัฒนาพฤติกรรม และความสามารถที่พึงประสงค์ต่อเนื่องตามพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย และตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล (เด่นนา พรมพา, 2559, หน้า 2) และการนิเทศแบบกัลยาณมิตรยังเป็นกระบวนการที่ประสานสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล เป็นการนิเทศที่มีลักษณะเป็นเพื่อนร่วมคิด มิตรร่วมทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการปรึกษาหารือ จัดการความรู้ สานิต ฝึกปฏิบัติ และประเมินพัฒนาการของครูและนักเรียน มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การให้ใจ 2) การร่วมใจ 3) การตั้งใจ และ 4) การเปิดใจ ทั้งนี้องค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ดังกล่าว รวมกันเป็นกระบวนการ มุ่งพัฒนาครู เพื่อให้เกิดคุณภาพการเรียนการสอน เกิดคุณภาพในผู้เรียน และรวมเป็นคุณภาพอันพึงประสงค์ของสังคมไทย (สุมน อมรวิวัฒน์, 2552, หน้า 20-23)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การนิเทศภายในสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้ระบบ และ กลไกที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพภายในสถานศึกษา อีกทั้งยังมีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร

ทางการศึกษา รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้นำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลวิธีที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพ ด้วยความมีน้ำใจ นอบน้อม ถ่อมตน และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามต่อกัน ด้วยการนำเอากระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

หัวใจ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ให้ความเป็นกันเอง ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องมีการแจ้งความมุ่งหมาย และความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีการจัดเวลา และกำหนดแผนงานที่จะปฏิบัติร่วมกัน

ร่วมใจ หมายถึง การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมให้คำปรึกษา และร่วมรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้นิเทศไม่ใช้การบังคับควบคุมแต่จะให้การสนับสนุน และยอมรับความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศ

ตั้งใจ หมายถึง การแสดงถึงการสร้างสรรค์คุณภาพที่จะให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยการทดลองปฏิบัติจริง การติดต่อสื่อสาร ประสานงานด้วยความสุภาพ จริงใจ มีการเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำอย่างเป็นมิตร สร้างความมุ่งมั่นเพื่อหาสิ่งที่ดี ช่วยกันแก้ไขปัญหา และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

เปิดใจ หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศออกแบบการประเมินด้วยตนเอง และปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องตามสภาพจริง และตามความต้องการ ผู้นิเทศดำเนินการประเมินโดยปราศจากอคติ

การบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผนระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร หมายถึง ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการ หรือขั้นตอนการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ใน 4 ด้าน ได้แก่ หัวใจ ร่วมใจ ตั้งใจ และเปิดใจ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่เลขที่ 98 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอปางมะผ้า และอำเภอปาย

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 3 ศูนย์เครือข่าย 30 โรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ หมายถึง ข้าราชการครู ผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการ ร่วมกำหนดนโยบาย และวางแผน กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ข้าราชการครู หมายถึง บุคคลที่ประกอบวิชาชีพซึ่งได้รับการบรรจุ และแต่งตั้งให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจาก เงินงบประมาณแผ่นดิน ทำหน้าที่หลักทางด้านการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567

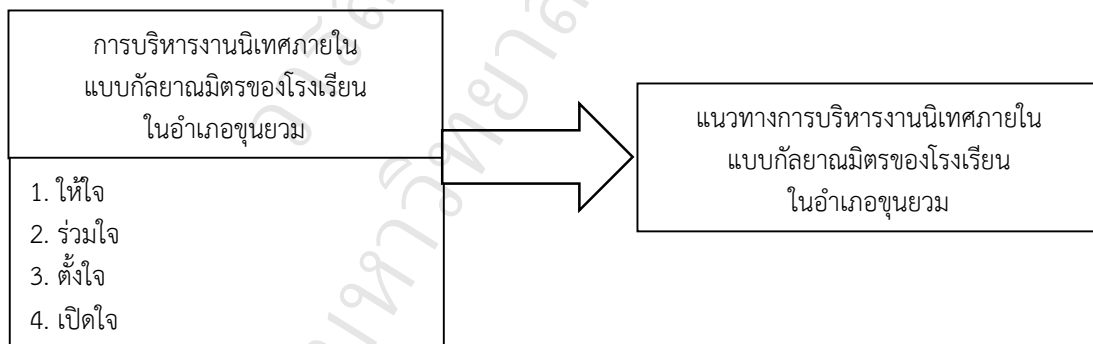
ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่าง ระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดอันดับความต้องการจำเป็นในการศึกษาแนวทางการ บริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของ สุนน อมรวิวัฒน์ (2547) เป็นหลักร่วมกับ เอกสาร และงานวิจัยของนักวิชาการ ได้แก่ 1) ประมุข กออวยชัย (2554) 2) ฉัตรชัย นาคปาน (2556) 3) นันทน์ สัน รัตนี (2557) 4) เต็นนภา พรหมพา (2559) 5) ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2561) 6) ภารวี จิตรโรตส (2561) 7) นิธิดา อติภัทรนันท์ (2561) 8) พุทธิพงษ์ สืบสาย (2563) 9) สุภาภรณ์ ใจสุข (2563) 10) กลอยใจ จิมานัง (2565) ดังนี้ 1) ให้ใจ 2) ร่วมใจ 3) ตั้งใจ และ 4) เปิดใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ และข้าราชการครูโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 180 คน จำแนกเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน 30 คน และข้าราชการครู จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ และข้าราชการครูโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607–610) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน สถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ใจ รักใจ ตั้งใจ และเปิดใจ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert) โดยข้อความของแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 เป็นค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.93

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นเพิ่มเติม

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 123 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนตามวัน เวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสอบถามมีสภาพสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 123 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อน แล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ เสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบการพรรณนา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของเบสต์ (Best, 1981, pp. 232–233) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการพรรณนา สำหรับเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามได้กำหนดไว้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบ
กัลยาณมิตร อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบ
กัลยาณมิตร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การคำนวณหาดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}) ใช้สูตรในการคำนวณของ สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 275–279) นำเสนอในรูปแบบตาราง
ประกอบการพรรณนา

**ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1**

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาจากการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ และ
ข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best
practices) ด้านผลงานนวัตกรรมทางการนิเทศการศึกษา หรือ

2. ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ และ
ข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่ได้รับการยอมรับจากสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ว่ามีระบบการนิเทศที่ดี เป็นโรงเรียนต้นแบบการนิเทศ หรือ

3. ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

4. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

5. มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)
แบ่งออก 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของ
โรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 99 (บ้านแม่สุยะ) และโรงเรียนอนุบาลแม่ฮ่องสอน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 9 คน ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน กลุ่มหัวหน้าฝ่าย
บริหารวิชาการ จำนวน 2 คน ข้าราชการครู จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยขออนุญาตให้มีการบันทึกเสียงระหว่างการ
สัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้ กำหนดไว้

4. ผู้วิจัยมีการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์เป็นระยะ ๆ ทำการถอดการบันทึกเสียงตามประเด็นต่าง ๆ และ
สรุปคำสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยใช้ฉันทามติ (Consensus) ของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเป็นความเรียง

ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1981, pp. 232–233) นำเสนอดังตาราง 1 ส่วนการจัดลำดับความต้องการจำเป็นนำเสนอโดยใช้ค่า PNI Modified นำเสนอดังตาราง 2 ซึ่งการนำเสนอทั้งหมดเป็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ในภาพรวม

(n = 123)

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน (ที่เป็นจริง)			สภาพที่พึงประสงค์ (ที่อยากให้เป็น)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ให้อำนาจ	3.96	0.47	มาก	4.73	0.40	มากที่สุด
2. ร่วมใจ	3.79	0.49	มาก	4.76	0.41	มากที่สุด
3. ตั้งใจ	3.89	0.46	มาก	4.77	0.38	มากที่สุด
4. เปิดใจ	4.15	0.48	มาก	4.75	0.39	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.95	0.48	มาก	4.75	0.40	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ลำดับแรกมากที่สุด คือ เปิดใจ ($\bar{x} = 4.15$, S.D.= 0.48) รองลงมา คือ ให้อำนาจ ($\bar{x} = 3.96$, S.D.= 0.47) ตั้งใจ ($\bar{x} = 3.89$, S.D.= 0.46) และสภาพปัจจุบันการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ร่วมใจ ($\bar{x} = 3.79$, S.D.= 0.49) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D.= 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย ลำดับแรกมากที่สุด คือ ตั้งใจ ($\bar{x} = 4.77$, S.D.= 0.38) รองลงมา คือ ร่วมใจ ($\bar{x} = 4.76$, S.D.= 0.41) เปิดใจ ($\bar{x} = 4.75$, S.D.= 0.39) และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ให้อำนาจ ($\bar{x} = 4.73$, S.D.= 0.40) ตามลำดับ

ผลการศึกษการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวม นำเสนอดังตาราง 2

ตาราง 2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 โดยรวม

(n = 123)

องค์ประกอบการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	PNI modified	ลำดับ
	D	I		
1. ให้ใจ	3.96	4.73	0.194	3
2. ร่วมใจ	3.79	4.76	0.256	1
3. ตั้งใจ	3.89	4.77	0.226	2
4. เปิดใจ	4.15	4.75	0.145	4
เฉลี่ยรวม	3.95	4.75	0.204	

จากตาราง 2 พบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ในภาพรวมตามองค์ประกอบ 4 ด้าน มีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.204 (PNI modified = 0.204) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ได้แก่ ร่วมใจ (PNI modified = 0.256) รองลงมา คือ ตั้งใจ (PNI modified = 0.226) ให้ใจ (PNI modified = 0.194) และเปิดใจ (PNI modified = 0.145) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แต่ละด้านควรดำเนินการ ดังนี้

ด้านให้ใจ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กำหนดตารางเวลาการออกนิเทศร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกับครูในการกำหนดตารางการนิเทศ ให้ครูผู้สอนเลือกช่วงเวลา และกลุ่มเป้าหมายในการรับการนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วม และมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนก่อนการนิเทศ และสถานศึกษาควรกำหนดตารางการนิเทศที่ยืดหยุ่น ชัดเจน มีการแจ้งล่วงหน้าอาจเป็นรายภาคเรียนโดยมีการบันทึกไว้ในปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

ด้านร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูเห็นความสำคัญของการวิจัย และนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น และยังทำให้ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำวิจัย เพราะมีทีมคอยให้คำปรึกษา และแสดงให้เห็นว่าการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนการสอน

ด้านตั้งใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเยี่ยมเยียนชั้นเรียน ให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ และเป็นมิตร ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดเวลาในการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเป็นแบบทางการหรือไม่ทางการก็ได้ ควรมีท่าทีที่เป็นมิตร เปิดกว้าง ไม่ควรมองว่าการเยี่ยมเยียนเป็นการตรวจสอบ แต่ควรสร้างบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นกันเอง ให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้ครูรู้สึกสบายใจ และสามารถรับคำแนะนำได้ง่ายขึ้น ควรให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางเป็นทางบวก ไม่ตำหนิ ตีติดยน และแสดงให้เห็นถึงความต้องการสนับสนุน และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

ด้านเปิดใจ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งขั้นตอนการนิเทศ เกณฑ์การประเมิน และดำเนินการนิเทศด้วยความเที่ยงตรง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการประชุมร่วมกันกับครู เพื่อกำหนดช่วงเวลา ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ และเกณฑ์การประเมินในการนิเทศอย่างชัดเจน มีมาตรฐาน และเป็นเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับ เพื่อให้การประเมินเป็นธรรม และเที่ยงตรง และดำเนินการนิเทศ ด้วยความไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ นิเทศอย่างละเอียดรอบคอบทุกด้าน สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้ความเป็นกันเอง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาโดยรวมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา และกรอบแนวคิดในการศึกษา ผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญ ในการนำมาอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการบริหารงานมากที่สุด คือเปิดใจ ส่วนด้านที่มีการบริหารงานน้อยที่สุด คือร่วมมือ ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอขุนยวม ดำเนินการนิเทศโดยปราศจากอคติ มีความเที่ยงตรงให้ความสำคัญกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูอย่างจริงจัง ยอมรับในความสามารถของครู และเปิดโอกาสให้ครูออกแบบการประเมิน และกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วยตนเอง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูเข้าพบ เพื่อปรึกษาปัญหา และแนวทางการแก้ไขตลอดเวลา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฌักทร เกี้ยวกลาง (2559, หน้า 90) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการเปิดใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านการร่วมมือ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ มีการนิเทศภายในเพื่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีด้วยความเป็นมิตร ด้วยความรัก ความจริงใจ และเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าพบเพื่อปรึกษาปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาได้เสมอ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาละวี จิตรโธสง (2561, หน้า 38) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ มีการแสดงขั้นตอนการนิเทศ การประเมินความสามารถ ผลงาน และพัฒนาการของครูอย่างเที่ยงตรง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูเข้าพบเสมอ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา มีการนิเทศภายในด้วยความเป็นมิตร ด้วยความจริงใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัตรชัย นาคปาน (2556, หน้า 77) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครสงขลา ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมมีการนิเทศอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันติดตามการวัดผลประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้อันดีของผู้เรียนตามสภาพจริง มีการแนะนำครูให้มีการปรับปรุงผลงานของตนเอง และมีการประเมินตนเองโดยกัลยาณมิตรตามแบบที่กำหนดเพื่อทราบความก้าวหน้า

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด คือ ตั้งใจ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดทางบวก ให้กำลังใจครู เพื่อให้รู้สึกสบายใจ และร่วมกันกับครูแก้ไขปัญหา มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ข้อเสนอแนะต่อครูหลังการนิเทศ ส่งเสริมและมีส่วนร่วมกับครูในการจัดฝึกอบรมหรือหาวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงส่งผลทำให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียนมีคุณภาพ และสถานศึกษามีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตติยา เพ็ชรหมื่นไวย (2557, หน้า 73) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา โดยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าผู้บริหารควรใช้กัลยาณมิตรนิเทศด้านตั้งใจเพิ่มเติมโดยการแสดงออกในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือ ให้กำลังใจ และช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์คุณภาพในการปฏิบัติงานระหว่างครู และผู้นิเทศให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พุทธิพงษ์ สืบสาย (2563, หน้า 78) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตรด้านการตั้งใจ

เป็นด้านที่มีระดับพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูต่ำที่สุด ดังนั้นในการดำเนินงานในสถานศึกษาทุกคนควรต้องมีความวิริยะอุตสาหะมาก พยายามทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยความตั้งใจ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ช่วยกันเพิ่มเติมสิ่งที่บกพร่องวิเคราะห์ วิจักษ์ สรุปลง และแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2547, หน้า 12-13) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ ด้านตั้งใจ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนต้องมีความวิริยะอุตสาหะบากบั่นพยายาม เพราะงานในโรงเรียนต้องมีปัญหาแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนใดที่ต้องการสร้างสรรค์คุณภาพต้องมีปัญหา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นการตั้งใจที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน ให้กำลังใจกัน สร้างสรรค์แต่สิ่งที่ดี ส่งเสริมเพิ่มเติมสิ่งที่ดี ฝึกการวิเคราะห์ วิจักษ์ สรุปลง แก้ไขปัญหา จะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปได้อย่างดี โดยต้องมุ่งมั่นสู่เป้าหมายร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาถือผลงาน คือคุณภาพของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

1.3 การศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอยุวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านหัวใจ มีรายการที่จำเป็นต้องปรับปรุง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กำหนดตารางเวลาการออกนิเทศร่วมกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกระบวนการนิเทศทำให้รู้สึกถูกบังคับ ผู้บริหารมีภาระงานมากทั้งงานบริหารงานเอกสาร และงานอื่น ๆ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะใส่ใจครูอย่างใกล้ชิด และการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน หรือไม่เปิดเผย อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด และความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของภูมิพัฒน์ รัตอนันต์ (2564, หน้า 259-260) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในวิถีใหม่ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในวิถีใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเน้นการมีส่วนร่วมและมีการกำหนดแนวทาง วิธีการร่วมกันทุกขั้นตอน เน้นการปฏิบัติกรนิเทศแบบมีส่วนร่วม และเน้นการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร มีการสะท้อนผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านร่วมใจ มีรายการที่จำเป็นต้องปรับปรุง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานด้านการบริหารจัดการที่มาก ทำให้มีเวลาจำกัดในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน การสังเกตการจัดการเรียนการสอน และการประชุมร่วมกัน อีกทั้ง การทำวิจัยในชั้นเรียนอาจเป็นภาระเพิ่มเติมที่ทำให้ครูรู้สึกว่าไม่มีเวลาไม่เพียงพอ รวมถึงการขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมาย และทิศทาง การพัฒนาสถานศึกษา การใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการมากกว่าการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ครูขาดแรงจูงใจในการขับเคลื่อนสถานศึกษา และสถานศึกษาอาจไม่มีแผนการประชุมที่ชัดเจน และสม่ำเสมอ ทำให้การประชุมเกิดขึ้นไม่ต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิญา เดชโคบุตร (2563, หน้า 25) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝึกอบรมให้ความรู้ เทคนิควิธีการ สสำรวจวิเคราะห์ ศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมากำหนดเป็นปัญหาการวิจัยชั้นเรียน และโรงเรียนสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่ความรู้การวิจัยในชั้นเรียนระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน และโรงเรียนสนับสนุน ส่งเสริมให้มีวิธีการแก้ปัญหาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารยังให้ความสำคัญในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนไม่มากนัก ดังนั้นจึงควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีกิจกรรม หรือการปฏิบัติมากขึ้น เพื่อเป็นการสนองต่อความต้องการของครูผู้สอนในเรื่องดังกล่าว และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญญาภรณ์ สังข์เมือง (2565, หน้า 99) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหา และสภาพของผู้เรียนมากำหนดเป็นประเด็นท้าทายในการประเมิน PA (Performance Appraisal) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET, NT, RT) สูงกว่าระดับประเทศด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมถึงเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านตั้งใจ มีรายการที่จำเป็นต้องปรับปรุง คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเยี่ยมเยียน ชั้นเรียนให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและเป็นมิตร ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาอาจไม่มีระบบการนิเทศภายในที่ชัดเจน และเป็นระบบ ทำให้การเยี่ยมเยียนชั้นเรียนไม่ต่อเนื่อง และไม่สม่ำเสมอ รวมถึงผู้บริหารบางท่านอาจขาดทักษะในการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เช่น การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครู และอาจมองว่าครู

ความสามารถจัดการเรียนการสอนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรับการนิเทศ สอดคล้องผลการศึกษาของกับ นีวัต ศุภมาตย์ (2564, หน้า 79) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำ ด้านการนิเทศ และการประเมินการสอนของครูมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ให้ความสำคัญกับการนิเทศ และการประเมินการสอนน้อย ขาดการวางแผน และนิเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดการติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูอาจเนื่องด้วยภาระงานและการบริหารจัดการที่มีมากหลายด้าน นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านเปิดใจ มีรายการที่จำเป็นต้องปรับปรุง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งขั้นตอนการนิเทศ เกณฑ์การประเมิน และดำเนินการนิเทศด้วยความเที่ยงตรง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ เกณฑ์การประเมิน และหลักการนิเทศที่เป็นธรรม การกำหนดขั้นตอน และเกณฑ์การประเมินอาจไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วมของครู ทำให้ครูไม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนิเทศ และการที่สถานศึกษามีการประเมินผู้บริหารที่ไม่ชัดเจน และไม่ใช่วิธีระบบ ทำให้ผู้บริหารไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการประเมินตนเอง อีกทั้งการขาดการประสานงานที่ีระหว่างผู้บริหารและครู ทำให้ครูไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการวัดผลประเมินผลได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉันทยธธรณ์ มายูร (2567, หน้า 546–547) ที่ได้ศึกษากระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมชี้แจงเพื่อให้ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศเข้าใจ ถึงหลักการนิเทศ ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ และเกณฑ์การประเมิน เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการกำหนด และแจ้งปฏิทินการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบล่วงหน้า และใช้หลักการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส (ITA) เข้ามา เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

2. การศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แต่ละด้านควรดำเนินการ ดังนี้

ด้านให้ใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกับครูในกำหนดตารางการนิเทศ ให้ครูผู้สอนเลือกช่วงเวลา และกลุ่มเป้าหมายในการรับการนิเทศ และสถานศึกษาควรกำหนดตารางการนิเทศที่ยืดหยุ่น ชัดเจน มีการแจ้งล่วงหน้า โดยมีการบันทึกไว้ในปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพชรสุดา ชาอินทร์ (2563, หน้า 32) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกับครู เพื่อลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศ กำหนดรูปแบบ เทคนิค ขั้นตอนการปฏิบัติงานระยะเวลา วิธีการสร้างเครื่องมือ กำกับติดตาม และวิธีการสรุปผลการนิเทศการศึกษา และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของจริยาภรณ์ เรืองแสน (2561, หน้า 9) ที่ได้ศึกษาแนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผน และจัดกิจกรรมดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนงาน โครงการ กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการโครงการการนิเทศให้ชัดเจนมีการประชุมวางแผนงานระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ จัดทำคู่มือการนิเทศ พร้อมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการติดตาม และประเมินผลการนิเทศของสถานศึกษา โดยระบุตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการนิเทศให้ชัดเจน

ด้านร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูเห็นความสำคัญของการวิจัย และนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยร่วมกันเป็นทีม และแสดงให้เห็นว่าการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ และการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิมล ร่องวานิช (2560, หน้า 21) ที่ พบว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อันดีของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริวัฒน์ บุญโตนด (2565, หน้า 270) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาพิจิตร พบว่า ด้านการวิจัย เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหา และสภาพของผู้เรียนมากำหนดเป็นประเด็นท้าทายในการประเมิน Performance Appraisal (PA) เพื่อพัฒนาผู้เรียน และควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมาแก้ไขหรือพัฒนาด้วยการทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียนเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง และผู้เรียน

ด้านตั้งใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดเวลาในการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเป็นแบบทางการ หรือไม่ทางการก็ได้ ควรมีท่าทีที่เป็นมิตร เปิดกว้าง ควรสร้างบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นกันเอง ให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ควรให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางเป็นทางบวก และแสดงให้เห็นถึงความต้องการสนับสนุน และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุดลย์ แสนสืบ (2565, หน้า 93) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสังเกตการณ์การสอนระหว่างผู้บริหาร ครู และเพื่อนครู ภายใน ภายนอกโรงเรียน ใช้กระบวนการ PLC ร่วมช่วยในการนิเทศการสอน ปฏิบัติกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กร เพราะจะส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาด้านตนเองโดยตรง ผู้บริหารควรเน้นย้ำให้ครูตระหนักถึงความเป็นกัลยาณมิตร การให้คำแนะนำต่อเพื่อนครูในเชิงบวก จุดมุ่งหมายเพื่อการช่วยเหลือกันในการพัฒนาวิชาชีพ มิใช่การแข่งขันกัน ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนของครู และนำปัญหาเหล่านั้นมาร่วมกันแก้ไข สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรรวรรณ โล่คำ (2565, หน้า 199) ที่ได้ศึกษาการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศการสอนครูอยู่เสมอ เพื่อให้คำแนะนำครู รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีการใช้เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นไป

ด้านเปิดใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการประชุมร่วมกันกับครู เพื่อกำหนดช่วงเวลา ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ และเกณฑ์การประเมินในการนิเทศอย่างชัดเจนมีมาตรฐาน และเป็นเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับ เพื่อให้การประเมินเป็นธรรม และเที่ยงตรง และดำเนินการนิเทศด้วยความไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ นิเทศอย่างละเอียดรอบคอบทุกด้าน สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้ความเป็นกันเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญญธรณ์ มายูร (2567, หน้า 546) ที่ได้ศึกษากระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรให้ครูทุกคน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างข้อตกลงในการกำหนดเกณฑ์การประเมินการนิเทศต้องทำ MOU (Memorandum of Understanding) ร่วมกับครูทุกคนให้ครูเข้าใจเกณฑ์การประเมิน เพื่อตระหนักถึงแนวทางในการนิเทศภายใน และจัดทำหนังสือคำสั่ง รายละเอียดให้ชัดเจน การกำหนดวิธีการประเมิน และเกณฑ์การประเมินการนิเทศโดยให้ศึกษาจากสภาพจริงในปัจจุบัน และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ จุฬารักษ์ โคตรจักร (2563, หน้า 26) ที่ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรธัญญาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ได้เสนอแนะและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในว่า ผู้บริหารต้องมีการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อวางแผน และกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการ และกำหนดให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศการสร้าง และใช้เครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ได้แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านหัวใจ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประชุมร่วมกันกับครูในกำหนดตารางการนิเทศ 2) ด้านร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน 3) ด้านตั้งใจ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดเวลาในการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ 4) เปิดใจ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งชั้นตอนการนิเทศ เกณฑ์การประเมิน และดำเนินการนิเทศด้วยความเที่ยงตรง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรที่เป็นผลจากการวิจัยไปใช้ดำเนินการให้เป็น

รูปธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร มีการทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจ เกิดความสามัคคี มีการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ และต่อเนื่อง ทำให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยรวมของสถานศึกษาดีขึ้น เป็นการสร้างความเชื่อมั่น และความศรัทธาให้กับผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้การนิเทศแบบกัลยาณมิตรยังช่วยลดความรู้สึกลดเดี้ยวในการทำงาน ส่งผลให้ครูมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี มีแรงจูงใจในการทำงานมากยิ่งขึ้นจึงสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

สรุป

การวิจัยแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของโรงเรียนในอำเภอบุณยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านร่วมใจ สะท้อนถึงปัญหาการขาดพฤติกรรมร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมให้คำปรึกษา และร่วมรับผิดชอบ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา อย่างไรก็ตามสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านตั้งใจ เนื่องจากตั้งใจเป็นการแสดงพฤติกรรมที่สร้างสรรค์คุณภาพ มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการทดลองปฏิบัติจริง มีการติดต่อสื่อสารด้วยความสุภาพจริงใจ เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำอย่างเป็นมิตร สร้างความมุ่งมั่นเพื่อหาสิ่งที่ดีช่วยกันแก้ปัญหาให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และถือผลงาน คือ คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านวิชาการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จากผลการศึกษาดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงที่จัดเป็นภาวะคุกคาม หรือจุดอ่อนที่จำเป็นต้องปรับปรุงขององค์ประกอบแต่ละด้านพบว่า แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร 1) ด้านหัวใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกับครูในการกำหนดตารางการนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วม และควรกำหนดตาราง การนิเทศที่ยืดหยุ่น ชัดเจน โดยมีการบันทึกไว้ในปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 2) ด้านร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครู ทำวิจัยในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม และสนับสนุนงบประมาณที่จำเป็นต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู 3) ด้านตั้งใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดเวลาในการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอทั้งแบบทางการ และไม่ทางการ ควรมีทำที่เป็นมิตร เปิดกว้างให้ครูได้แสดงความคิดเห็น และให้การเสนอแนะเป็นทางบวก 4) ด้านเปิดใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกันกับครูกำหนดช่วงเวลา ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ และเกณฑ์การประเมิน ดำเนินการนิเทศด้วยความไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ และครอบคลุมทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีประเด็นข้อค้นพบที่มีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการศึกษาไปใช้และการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรไปปรับใช้ในสถานศึกษาตามความเหมาะสม เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านที่จำเป็นต้องปรับปรุงมากที่สุด คือด้านร่วมใจ สถานศึกษาจึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาดังกล่าว และพิจารณาวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรในภาพรวม พบว่า มีความต้องการจำเป็นที่ต้องปรับปรุง ดังนั้นควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร พบว่า เป็นบทบาททางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนั้นควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร

เอกสารอ้างอิง

- กลอยใจ จิมาโนง. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาภาษาไทยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารครุทรรศน์ (Online) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 2(1), 1.
- กำชัย ยุคติชาติ. (2564). การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนุทิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2561). แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 3(6), 9.
- จุฬารักษ์ โคตรจักร. (2563). กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 26.
- ฉัตรชัย นาคปาน. (2556). ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครสงขลา. สารนิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ณภัทร เกี้ยวกลาง. (2559). การศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- เด่นนภา พรหมพา. (2559). การนิเทศแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธัญธรรมา มายูร. (2567). กระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 25(1), 546–547.
- ธัญญารัตน์ สังข์เมือง. (2565). ความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นันทน์รัตน์ รัตธานี. (2557). การนิเทศแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- นิตติยา เท้ชรหมื่นไวย. (2557). การศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- นิธิดา อติภัทรนันท์. (2561). การศึกษารูปแบบการนิเทศ ซี พี เอส เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูของนักศึกษา สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิวัต ศุภมาตย์. (2564). ภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประมุข กออาจชัย. (2554). การนิเทศงานวิชาการด้านสื่อการสอนแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี. สารนิพนธ์ ศษ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พุทธิพงษ์ สืบสาย. (2563). การศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

- เพชรสุตา ขาอินทร์. (2563). *แนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2561). *การนิเทศการศึกษาร่วมสมัยความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาระวี จิตรไธสง. (2561). การศึกษาพฤติกรรมกัลยาณมิตรนิเทศของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนสังกัดการ บริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*, 5(2), 38.
- ภูมิพัฒน์ รัตอนัน. (2564). *แนวทางการนิเทศภายในวิถิใหม่ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำป่าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*. *วารสารการบริหารการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(37), 259–260.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.
- _____. (2566). *รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2565*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (2563). *คู่มือการขับเคลื่อน 6 มิติคุณภาพสู่การปฏิบัติ*. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *การนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สมุน อมรวิวัฒน์. (2547). *กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหาร กลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ.
- สมุน อมรวิวัฒน์. (2552). *กัลยาณมิตรนิเทศ*. ในสารานุกรมวิชาชีพรู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน โอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุภาภรณ์ ใจสุข. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการชี้แนะร่วมด้วยแนวคิดกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้ร่วมกันด้วยการสืบสอบ 4Ex2 สำหรับครุคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6. *JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH*, 11(2), 186.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2560). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวัฒน์ บุญโตนด. (2565). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 270.
- อรรวรรณ โล่คำ. (2565). การนิเทศภายในทส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(1), 199.
- อภิญา เดชโคบุตร. (2563). ความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 4(1), 25.
- อดุลย์ แสนสืบ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New jersey: Prentice–Hall.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.